

OMZENDBRIEF DNA

IDENTIFICATIEPROCEDURE VIA DNA-ONDERZOEK IN STRAFZAKEN

LEESWIJZER

De omzendbrief DNA wil de aandacht vestigen op de inwerkingtreding van de nieuwe regelgeving, die een grondige wijziging van de procedure voor het DNA-onderzoek in strafzaken met zich meebrengt. Daarnaast wil de omzendbrief een helpend instrument zijn bij de interpretatie van de regelgeving en het gebruik ervan in de praktijk.

Deze leeswijzer geeft in een oogopslag een idee van de inhoud en opzet van de verschillende delen van de omzendbrief. Afhankelijk van de behoeften van de lezer, kan deze alle delen of slechts één enkel deel doornemen.

Definities	Hierin worden de definities opgelijst van de voornaamste begrippen die worden gebruikt in de wet, het KB en de omzendbrief.
Vooraf	Hierin wordt het wettelijk kader geschetst.
Doel is duidelijk te maken welke nieuwe wetgeving in de omzendbrief behandeld wordt maar ook toe te laten op een gemakkelijke manier deze wetgevende documenten te raadplegen (vermelding van de referenties en een overzicht van de artikelen).
Deel I	Dit deel bevat nuttige achtergrondinformatie en zorgt voor een beter begrip van de omzendbrief, de DNA-wet en het DNA-KB. Zo staat het stil bij de historiek en doelstellingen van de nieuwe DNA-wet en het nieuwe DNA-KB en bevat het een beknopte technische uitleg over DNA. Het is niet nodig dit deel elke keer opnieuw te lezen. Het kan zelfs bij een eerste lezing al overgeslagen worden.
Deel II	Dit deel bespreekt de verschillende actoren die betrokken zijn bij het DNA-proces. Het is aan te raden dit deel te lezen bij een eerste lezing van de omzendbrief.
Deel III	Dit deel gaat in op de verschillende stappen in het DNA-proces. Hier staat alle wetgevende en praktische informatie in, toegelicht per actor en per stap in het proces.
Deel IV	Dit deel geeft de strafrechtelijke inbreuken weer die zijn bepaald in de nieuwe DNA-regelgeving, bespreekt de overgangsbepalingen en gaat ten slotte in op de evaluatie van de omzendbrief.

INHOUDSTAFEL

DEFINITIES	8
VOORAF: WETTELIJK KADER	10
1. TOELICHTING	10
2. OPBOUW VAN DE NIEUWE DNA-WET	11
DEEL I. ACHTERGRONDINFORMATIE	12
1. HISTORIEK NIEUWE DNA-WET EN DNA-KB	12
2. DOELSTELLINGEN NIEUWE DNA-WET	15
3. AANPASSING DOOR DE BIJZONDERE COMMISSIE SEKSUEEL MISBRUIK	16
4. TECHNISCHE UITLEG DNA-ONDERZOEK.....	17
DEEL II. DE ACTOREN BETROKKEN BIJ HET DNA-PROCES	20
1. DE NATIONALE CEL	20
2. REFERENTIEMAGISTRATEN DNA	23
3. DNA-LABO'S	24
4. DE NATIONALE DNA-GEGEVENSBANKEN BIJ HET NICC (DIS).....	27
5. DE DNA-EVALUATIECOMMISSIE	30
DEEL III. BESPREKING VAN HET PROCESSCHEMA VOLGENS DE NIEUWE WETTELIJKE BEPALINGEN	31
1. SPOREN.....	31
1.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen	31
1.2. Processchema.....	32
1.3. Bespreking procedure sporen	32
1.3.1. Politie	32
1.3.1.1. Bespreking van de nieuwe wettelijke bepalingen inzake het beheer van de plaats van de feiten	32
1. Politiedienst verantwoordelijk voor de eerste interventie	33
2. Officier van gerechtelijke politie die verantwoordelijk is voor het plaatsbezoek	34
3. Officier van gerechtelijke politie van de federale politie die verantwoordelijk is voor de technische en wetenschappelijke politie (of zijn medewerkers)	34
4. Officier van gerechtelijke politie die de inbeslagnames beheert	35
5. Laboratoria van technische en wetenschappelijke politie	36
6. Wat bij niet-naleving van de bepalingen opgenomen in het KB?	36
1.3.1.2. Bespreking van de nieuwe wettelijke bepalingen en richtlijnen inzake het overmaken van de overtuigingsstukken en het proces-verbaal van inbeslagname aan het DNA-labo	37

1.3.1.3. Bespreking van de nieuwe richtlijn ingevoerd bij deze omzendbrief, die als bijlage aan het proces-verbaal van inbeslagname een standaardtabel voegt, om via selectie en informatie-uitwisseling de effectiviteit van het DNA-onderzoek te verhogen.....	38
1. Achtergrond en doelstelling.....	38
2. Selectie en rangschikking van sporen(dragers) voor eventueel DNA-onderzoek - standaardmodel	38
3. Communicatie – proces-verbaal – beslag – taakverdeling	40
1.3.2. Magistraten	40
1. Toegang tot de door de gerechtelijke uitsluitingsperimeters afgesloten plaatsen	40
2. Naar efficiëntere onderzoeken	40
3. Vordering DNA-labo	41
1.3.3. DNA-labo's	42
1. Voldoende deel bewaren voor tegenonderzoek	42
2. Verslag van de deskundige	43
3. Alle DNA-profielen van sporen overmaken aan de nationale DNA-gegevensbanken.....	44
4. Terugsturen overtuigingsstukken naar de griffie.....	46
5. Vragen tot verduidelijking van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken ..	46
1.3.4. Nationale DNA-gegevensbanken (Dienst DIS bij het NICC)	46
1. Opslag en ambtshalve systematische vergelijking van de DNA profielen van sporen in de DNA-gegevensbanken	46
2. Verwijdering van de DNA-profielen van de sporen uit de DNA-databank “Criminalistiek”	47
2. VERDACHTEN MET TOESTEMMING – BEVEL PK	48
2.1. Belangrijkste nieuwe wettelijke bepalingen.....	48
2.2. Processchema.....	49
2.3. Bespreking	49
2.3.1. Voorwaarden.....	49
1. Leeftijd van 16 jaar of ouder.....	50
2. Aanwijzingen van schuld	50
3. Schriftelijke toestemming en voorafgaandelijke kennisgevingen.....	51
2.3.2. PK	53
1. Voorafgaande check bij nationale cel: reeds DNA-codenummer?	53
2. Kantschrift afname referentiestaal bij verdachte door politie	55
3. Vordering DNA-onderzoekslabo	56
4. Tegenonderzoek	57
2.3.3. Politie	58
2.3.3.1. Opdrachten met betrekking tot afname van het referentiestaal	58
1. Grondige controle van de identiteit van de verdachte	58
2. Schriftelijke toestemming en voorafgaandelijke kennisgevingen.....	58
3. Afname van het referentiestaal	59
4. Opmaken PV van afname referentiestaal	59
5. Verzegelen van het referentiestaal	60
6. Bij niet-aantreffen verdachte: seining en ontseining	60
2.3.3.2. Opdrachten met betrekking tot de overdracht aan het DNA-labo	61
1. Bijgevoegde vordering voor DNA-labo.....	61
2. Overmaken referentiestaal aan DNA-labo	61
3. Bij vergelijking met sporen: overmaken overtuigingsstukken aan DNA-labo	61
4. Voeging nuttige processen-verbaal	61
2.3.3.3. Opdrachten met betrekking tot de kennisgeving van de uitslag van het DNA-onderzoek of tegenonderzoek	62
2.3.4. DNA-labo	62
1. Verslag van de deskundige	62
2. Verslag van het tegenonderzoek	63
3. Automatische gegevensoverdracht aan de nationale DNA-gegevensbanken (DIS)	63
4. Mededeling opstellen DNA-profiel aan nationale cel	64
5. Vragen tot verduidelijking van de nationale DNA-gegevensbanken (DIS)	65
6. Vernietiging referentiestaal en afgeleide stalen	65
2.3.5. Nationale DNA-gegevensbanken (DIS)	65
1. Verwerking van de overgemaakte DNA-profielen.....	65

2. Verwijdering DNA-profielen uit de nationale DNA-gegevensbanken.....	66
3. NIET-VERDACHTEN MET TOESTEMMING – BEVEL PK	68
3.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen	68
3.2. Processchema.....	69
3.3. Bespreking	69
3.3.1. Voorwaarden.....	69
1. Leeftijd van 16 jaar of ouder.....	69
2. Beperkt tot vergelijking met de in de zaak aangetroffen sporen	70
3. Schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgevingen	70
3.3.2. PK	71
1. Geen DNA-codenummer.....	71
2. Kantschrift afname referentiestaal bij niet-verdachte door politie	71
3. Vordering DNA-labo	71
4. Tegenonderzoek	72
5. Dossiers aanranding eerbaarheid of verkrachting	72
3.3.3. Politie	73
3.3.3.1. Opdrachten met betrekking tot de afname van het referentiestaal	73
1. GEEN grondige controle van de identiteit	73
2. Schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgevingen	73
3. Afname van het referentiestaal	73
4. Opmaken PV van afname referentiestaal	73
5. Verzegelen van het referentiestaal	73
6. GEEN automatische seining bij niet-aantreffen van een niet-verdachte	74
3.3.3.2. Opdrachten met betrekking tot de overdracht aan het labo	74
3.3.3.3. Opdrachten met betrekking tot de kennisgeving van de uitslag van het DNA- onderzoek of het tegenonderzoek	74
3.3.4. DNA-labo	74
1. Verslag van de deskundige.....	74
2. Verslag van tegenonderzoek	74
3. GEEN automatische gegevensoverdracht van DNA-profielen van niet-verdachten	75
4. GEEN gegevensoverdracht aan Nationale Cel.....	75
5. Vernietiging referentiestaal en afgeleide stalen	75
3.3.5. Nationale DNA-gegevensbanken (DIS).....	75
4. VERDACHTEN MET DWANG – BEVEL OR	76
4.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen	76
4.2. Processchema.....	77
4.3. Bespreking	77
4.3.1. Voorwaarden.....	77
1. Geen leeftijdsvereiste.....	78
2. Aanwijzingen van schuld.....	78
3. Feiten strafbaar met maximum vijf jaar gevangenisstraf of zwaardere straf	78
4. Voorafgaand verhoor en kennisgevingen	78
5. Met redenen omklede beschikking van de onderzoeksrechter.....	79
4.3.2. PK	79
4.3.3. Onderzoeksrechter	80
1. Voorafgaande check bij lokale cel DNA: reeds DNA-codenummer?.....	80
2. Verhoor van de verdachte met de voorafgaande kennisgevingen en de met redenen omklede beschikking.....	80
3. Kantschrift afname referentiestaal door politie.....	81
4. Vordering DNA-labo	81
5. Resultaten meedelen aan de betrokkene en tegenonderzoek	81
4.3.4. Politie	82
1. Grondige controle identiteit verdachte	82
2. GEEN schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgevingen	82
3. Afname van referentiestaal	82
4. Opmaken PV van afname referentiestaal	82
5. Verzegelen van referentiestaal	82
6. Bij niet-aantreffen verdachte: seining en ontseining	82

4.3.5. DNA-labo	83
4.3.6. Nationale DNA-gegevensbanken (DIS)	83
5. NIET-VERDACHTEN ONDER DWANG – BEVEL OR	84
5.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen	84
5.2. Processchema	85
5.3. Bespreking	85
5.3.1. Voorwaarden	85
1. Geen leeftijdsvereiste	86
2. Beperkt tot vergelijking met de in de zaak aangetroffen sporen	86
3. Aanwijzingen van directe band met onderzoek	86
4. Feiten strafbaar met maximum vijf jaar gevangenisstraf of zwaardere straf	86
5. Voorafgaand verhoor en kennisgevingen	86
6. Met redenen omklede beschikking OR	87
5.3.2. PK	87
5.3.3. OR	87
1. Geen DNA-codenummer	87
2. Verhoor van de niet-verdachte en de met redenen omklede beschikking	87
3. Kantschrift afname referentiestaal niet-verdachte door politie	87
4. Vordering DNA-labo	88
5. Tegenonderzoek	88
6. Dossiers inzake aanranding van de eerbaarheid of verkrachting	89
5.3.4. Politie	89
1. Geen grondige controle identiteit niet-verdachte	89
2. Geen schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgeving door de politie	89
3. Afname referentiestaal niet-verdachte	89
4. Opmaken PV van afname referentiestaal	89
5. Verzegelen van referentiestaal	89
6. Geen automatische seining bij niet-aantreffen	89
5.3.5. DNA-labo	90
5.3.6. Nationale gegevensbanken (DIS)	90
6. FASE VAN BERECHTING TEN GRONDE	91
6.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen	91
6.2. Processchema	92
6.3. Bespreking	92
6.3.1. Voorwaarden	92
1. Met dwang	92
2. Feitenrechter	92
3. Tussenstap via PK en vordering aan de OR	93
6.3.2. PK	93
6.3.3. OR – politie – DNA-labo en nationale DNA-gegevensbanken (DIS)	94
7. VEROORDEELDEN	95
7.1. Nieuwe wettelijke bepalingen	95
7.2. Processchema	96
7.3. Bespreking	96
7.3.1. Voorwaarden	96
7.3.2. Lokale PK / PG	98
1. Listings van veroordeelden	99
2. Voorafgaande check bij nationale cel: reeds DNA-codenummer toegekend/ DNA-profiel opgesteld?	99
3. DNA-profiel reeds opgesteld	99
4. DNA-profiel nog niet opgesteld	100
7.3.3. Politiediensten	101
1. Grondige controle van de identiteit van de veroordeelde/geïnterneerde	101
2. Voorafgaande kennisgevingen	101
3. Geen toestemming van betrokkene noodzakelijk – dwang mogelijk	101
4. Afname van het referentiestaal	101
5. Opmaken PV van afname referentiestaal	102

6. Verzegelen van referentiestaal	102
7. Bij niet-aantreffen veroordeelde/geïnterneerde: seining en ontseining	103
8. Overbrenging van het referentiestaal aan de nationale cel	103
7.3.4. Magistraat nationale cel.....	103
7.3.5. DNA-labo aangesteld voor de DNA-analyses van veroordeelden / geïnterneerden.....	104
1. Afhalen van de referentiestalen op de nationale cel	104
2. Geen verslag meer.....	104
3. Automatische gegevensoverdracht aan de dienst DIS.....	104
4. Mededeling opstellen DNA-profiel aan nationale cel	104
5. Vernietiging van de referentiestalen	104
7.3.6. Nationale DNA-gegevensbanken (dienst DIS)	105
8. VERGELIJKINGEN IN DE SCHOOT VAN DE NATIONALE DNA-GEGEBENS BANKEN (DIENST DIS)	106
8.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen	106
8.2. Processchema.....	107
8.3. Bespreking	107
8.3.1. Nationale DNA-gegevensbanken (DIS).....	107
8.3.2. Nationale cel	110
8.3.3. Lokale PK.....	111
9. INTERNATIONALE VERGELIJKINGEN	113
DEEL IV. SLOTBEPALINGEN.....	114
1. STRAFRECHTELIJKE INBREUKEN	114
2. OVERGANGSBEPALINGEN.....	115
3. EVALUATIE VAN DEZE OMZENDBRIEF	116

DEFINITIES¹

Beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken: de persoon binnen het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) die verantwoordelijk is voor het beheer van de nationale DNA-gegevensbanken

Buitenlandse DNA-gegevensbanken: de DNA-gegevensbanken van de andere lidstaten van de Europese Unie en van de landen waarmee een verdrag is afgesloten dat voorziet in de uitwisseling van DNA-profielen in strafprocedures

Contactpunt: de nationale dienst – aangeduid door iedere lidstaat van de Europese Unie of door elk ander land waarmee een verdrag is afgesloten dat voorziet in de uitwisseling van DNA-profielen – die belast is met de automatische internationale uitwisseling van DNA-linkgegevens

DIS: “DNA Index System” bestaande uit de nationale DNA-gegevensbanken “Criminalistiek” en “Veroordeelden” (zie nationale DNA-gegevensbanken)

DNA-codenummer: het unieke referentienummer, toegekend door de nationale cel, dat het mogelijk maakt het DNA-profiel in verband te brengen met de naam van de betrokken persoon

DNA-labo: een DNA-onderzoekslaboratorium dat voldoet aan de door de Koning bepaalde erkenningsvoorwaarden

DNA-linkgegevens: het DNA-profiel en de bijhorende administratieve gegevens

DNA-profiel: de alfanumerieke code die specifiek is voor elk individu en die opgesteld is op basis van de niet-coderende sequenties van het DNA

Geautomatiseerde bevraging: een online toegangsprocedure om de buitenlandse DNA-gegevensbanken te raadplegen

Nationale cel: cel opgericht binnen het Openbaar Ministerie (federaal parket)

Deze cel staat in voor:

- 1) het toekennen van de unieke DNA-codenummers
- 2) het beheren van de gegevensbank met de administratieve gegevens die gelinkt zijn aan de DNA-codenummers
- 3) de coördinatie en het beheer van de uitwisseling en overdracht van informatie over de vergelijking van gegevens uit de nationale DNA-gegevensbanken
- 4) de coördinatie en het beheer van de referentiestalen en de opdrachten inzake DNA-onderzoek van veroordeelden
- 5) het opstellen van de processen-verbaal waaruit de overeenstemming van het DNA-codenummer en de naam van de betrokken persoon blijkt
- 6) het adviseren van het College van Procureurs-generaal over het strafrechtelijk beleid inzake de identificatieprocedure via DNA-onderzoeken in strafzaken

Nationaal databestand DNA-Codenummers: de webapplicatie, beheerd door de nationale cel en toegankelijk voor het Openbaar Ministerie, die het mogelijk maakt een DNA-codenummer te verkrijgen, de verdere status van het dossier op te volgen en de nodige modeldocumenten te genereren

¹ Alfabetische en soms vereenvoudigde weergave van de definities opgenomen in art. 44ter van het Wetboek van Strafvordering en art. 2 van de DNA-wet 2011, aangevuld met begrippen gebruikt in de omzendbrief.

Nationale DNA-gegevensbanken: de DNA-databanken “Criminalistiek” en “Veroordeelden”, die beide beheerd worden door het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) en samen het “DNA Index System” (DIS) vormen

Overtuigingsstukken: voorwerpen die bewaard worden onder rechterlijk gezag en die nodig zijn voor de waarheidsvinding in een strafzaak

Referentiestaal: haarwortels, wangslimvliescellen of bloedcellen afgenomen van een persoon om zijn DNA-profiel op te stellen

Vergelijking van DNA-profielen: de vergelijking van DNA-profielen van aangetroffen sporen met DNA-profielen van referentiestalen of hun onderlinge vergelijking

VOORAF: WETTELIJK KADER

Oude wetgeving:

- Wet 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken (*BS* 20 mei 1999, *err. BS* 24 juni 1999)²
- KB 4 februari 2002 ter uitvoering van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken (*BS* 30 maart 2002)³

Nieuwe wetgeving:

- Wet 7 november 2011 houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken (*BS* 30 november 2011)⁴
- KB 17 juli 2013 tot uitvoering van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken en tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van de wet van 7 november 2011 houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken (*BS* 12 augustus 2013)⁵
- Wet 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft (*BS* 20 januari 2012, *err. BS* 2 februari 2012)

1. TOELICHTING

Het DNA-onderzoek in strafzaken was tot 1999 niet wettelijk geregeld in België. Een wettelijke regeling kwam er uiteindelijk in 1999 met de wet van 22 maart 1999 en het uitvoeringsbesluit van 4 februari 2002.

In 2011 is de bestaande regelgeving rond het DNA-onderzoek gemoderniseerd en quasi volledig herschreven. De nieuwe DNA-wet 2011 brengt wijzigingen aan in het Wetboek van Strafvordering en in de DNA-wet 1999.⁶ Het DNA-KB 2002 werd opgeheven door het nieuw DNA-KB 2013.

De nieuwe DNA-wet 2011 en het bijhorende DNA-KB 2013 treden in werking op 1 januari 2014, met uitzondering van de hierna vermelde bepalingen:

- DNA-wet 2011: artikel 20 (internationale uitwisseling DNA-gegevens) en artikel 22 (overgangsbepaling voor opname van rechterlijke beslissingen daterend van voor de inwerkingtreding van de wet) zullen in werking treden op een latere door de Koning te bepalen datum.
- DNA-KB 2013: de artikelen 24 tot en met 28 (erkenning DNA-labo's) en artikel 35 (overheidsopdracht DNA-labo) zijn in werking getreden op 12 augustus 2013, de dag van de publicatie in het Belgisch Staatsblad.

² Hierna verkort weergegeven als DNA-wet 1999.

³ Hierna verkort weergegeven als DNA-KB 2002.

⁴ Hierna verkort weergegeven als DNA-wet 2011.

⁵ Hierna verkort weergegeven als DNA-KB 2013.

⁶ In het Wetboek van Strafvordering zijn de vroegere bepalingen rond het DNA-onderzoek volledig herschreven. Ook de bepalingen van de DNA-wet 1999 zijn nagenoeg allemaal gewijzigd. Enkel art. 6 (buiten technische aanpassingen) en art. 7 leden 2 en 3 bleven behouden.

In de wet van 30 november 2011⁷, die een uitvloeisel was van de werkzaamheden van de “Bijzondere commissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie inzonderheid binnen de Kerk”, werden artikel 44*sexies* en 90*duodecies* van het Wetboek van Strafvordering gewijzigd door toevoeging van respectievelijk een § 3 en een § 4. Deze bepalingen zijn reeds in werking getreden op 30 januari 2012.

2. OPBOUW VAN DE NIEUWE DNA-WET

Wijzigingen aan Wetboek van Strafvordering (art. 2 tot en met 9 DNA-wet 2011)	Wijzigingen DNA-wet 1999 (art.10 tot en met 22 DNA-wet 2011)
<ul style="list-style-type: none"> - Art. 44<i>ter</i>: definities - Art. 44<i>quater</i>: sporen - Art. 44<i>quinqies</i>: verdachten met toestemming: PK⁸ - Art. 44<i>sexies</i>: niet-verdachten met toestemming: PK - Art. 90<i>undecies</i>: verdachten onder dwang: OR - Art. 90<i>duodecies</i>: niet-verdachten onder dwang: OR⁹ - Art. 158<i>quinqies</i>: bodemrechter politierechtbank - Art. 190<i>quater</i>: bodemrechter correctionele rechtbank 	<ul style="list-style-type: none"> - Art. 2: definities - Art. 3: doelstelling - Art. 3<i>bis</i>: nationale cel - Art. 4: DNA-gegevensbank “Criminalistiek” - Art. 5: DNA-gegevensbank “Veroordeelden” - Art. 5<i>bis</i>: veroordeelde wiens DNA-profiel al opgesteld is - Art. 5<i>ter</i>: veroordeelde wiens DNA-profiel nog niet is opgesteld - Art. 5<i>quater</i>: vergelijkingen nationale DNA-gegevensbanken (NICC) - Art. 6: strafbepalingen - Art. 7: door de Koning te regelen modaliteiten - Art. 8: internationale vergelijkingen (omzetting besluit van de EU / Prüm) - Art. 8<i>bis</i>: taakafbakening DNA-labo/NICC - Art. 8<i>ter</i>: overgangsbepalingen
- Slotbepalingen (art. 23 – 24 DNA-wet 2011)	
- Inwerkingtreding	

Wanneer hierna doorheen de omzendbrief wordt verwezen naar een artikel van de DNA-wet 1999 dat werd aangepast door de DNA-wet 2011, wordt bij dit artikel de verkorte weergave “DNA-wet 1999-2011” gebruikt. Dit betekent dat het artikelnummer afkomstig is van de DNA-wet 1999 en dat de inhoud ervan werd gewijzigd door de DNA-wet 2011.

⁷ Wet 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft (BS 20 januari 2012, *err.* BS 2 februari 2012).

⁸ § 3 werd toegevoegd bij art. 8 Wet 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft (BS 20 januari 2012, *err.* BS 2 februari 2012), inwerkingtreding: 30 januari 2012 (art. 12, eerste lid).

⁹ § 4 werd toegevoegd bij art. 9 Wet 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft (BS 20 januari 2012, *err.* BS 2 februari 2012), inwerkingtreding: 30 januari 2012 (art. 12, eerste lid).

DEEL I. ACHTERGRONDINFORMATIE

Deel I geeft nuttige achtergrondinformatie voor een beter begrip van de omzendbrief. Zo staat het stil bij de historiek en doelstellingen van de nieuwe DNA-wet en het nieuw DNA-KB en bevat het een beknopte technische uitleg over DNA.

1. HISTORIEK NIEUWE DNA-WET EN DNA-KB

Gesignaleerde problemen bij de DNA-wet van 1999

Een lang gevraagde modernisering van de DNA-procedure en problemen met de DNA-wet van 1999 hebben aanleiding gegeven tot de nieuwe DNA-wet van 2011. De belangrijkste problemen met de vroegere DNA-wet komen aan bod in de memorie van toelichting.

Volgende problemen zijnesignaleerd:¹⁰

- Logge, zware en onduidelijke procedures: er zijn te veel procedurevereisten en tussenstappen;
- Een groot aantal sporen wordt niet geanalyseerd, dit vooral bij minder ernstige feiten. Via DNA-analyse zou men deze feiten nochtans sneller kunnen afhandelen en eventuele verbanden met zwaardere misdrijven kunnen aantonen;
- Van eenzelfde persoon wordt soms meermaals een DNA-profiel opgesteld in opdracht van verschillende parketten;
- De nationale DNA-gegevensbanken worden niet optimaal gebruikt: een groot aantal DNA-profielen wordt niet doorgestuurd naar de DNA-gegevensbanken door vergetelheid of een verkeerd begrip van de procedures. De DNA-gegevensbanken worden dus onvoldoende gevoed en hierdoor worden (te) weinig positieve verbanden gevonden;
- De lijst van misdrijven geregistreerd in de databank “Veroordeelden” is te kort en (deels) gedateerd. Een aanpassing van deze lijst dringt zich dus op;
- In vergelijking met het buitenland duren de DNA-onderzoeken te lang en hebben een te hoge kostprijs;
- Er is een groeiende behoefte aan nieuwe databanken (o.m. van verdachten);
- De nationale wetgeving moet in overeenstemming zijn met het Verdrag van Prüm¹¹, dat in een latere fase geïntegreerd is in het rechtskader van de Europese Unie¹².

¹⁰ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 8 en 9.

¹¹ Verdrag van Prüm tussen het Koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland, het Koninkrijk Spanje, de Republiek Frankrijk, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Oostenrijk inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van het terrorisme, de grensoverschrijdende criminaliteit en de illegale migratie van 27 mei 2005, *BS* 30 maart 2007; Wet 28 december 2006 houdende instemming met het verdrag tussen het Koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland, het Koninkrijk Spanje, de Republiek Frankrijk, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Oostenrijk inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van het terrorisme, de grensoverschrijdende criminaliteit en de illegale migratie, en met de bijlagen, gedaan te Prüm op 27 mei 2005, *BS* 30 maart 2007.

¹² Besluit Raad nr. 2008/615/JBZ, 23 juni 2008 inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit en Besluit Raad nr. 2008/616/JBZ, 23 juni 2008 betreffende de uitvoering van Besluit 2008/615/JBZ inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit, *Pb.L.* 6 augustus 2008, L 210 en L 212.

Driestappenplan

In april 2008 beklemtoonde de toenmalige minister van Justitie Jo Van Deurzen in zijn Algemene Beleidsverklaring het belang van DNA-onderzoek bij het opsporen en identificeren van daders en bij het samenstellen van de bewijslast. Hij wees ook op het groeipotentieel ervan, dat hij wou verwezelijken met een driestappenplan¹³:

- Stap 1: Een vereenvoudiging van de procedure en het doorvoeren van de noodzakelijke aanpassingen in de wet van 22 maart 1999 om de doorstroming, registratie en vergelijking van DNA-profielen te optimaliseren;
- Stap 2: Bestuderen van de problematiek van de kostprijs van DNA-onderzoek en nagaan hoe deze kostprijs kan verminderd worden;
- Stap 3: Openen van de discussie over de uitbreiding van het aantal DNA-databanken. De bestaande nationale DNA-gegevensbanken “Criminalistiek” en “Veroordeelden” zouden in de toekomst aangevuld kunnen worden met een databank “Intervenanten”, een databank “Vermiste personen” en een databank “Verdachten”.

De DNA-wet van 2011 heeft betrekking op de eerste stap, namelijk de verbetering van de procedures en de noodzakelijke aanpassingen in de wet van 22 maart 1999. Daarnaast bevat de wet ook al bepalingen van de tweede stap rond de vermindering van de kostprijs.

Totstandkoming nieuwe DNA-wet en DNA-KB

Een technische werkgroep bereidde het ontwerp van de nieuwe DNA-wet voor. Deze werkgroep bestond uit vertegenwoordigers van het College van procureurs-generaal, het NICC, het federaal parket, de federale politie, het Openbaar Ministerie, de Beleidscel van de minister van Justitie en de FOD Justitie. Bij het opstellen van het wetsontwerp hield de werkgroep rekening met adviezen van onder meer de evaluatiecommissie voor het DNA-onderzoek, wetenschappers en de politiediensten.¹⁴

Het voorontwerp van wet werd voorgelegd aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, die op 13 januari 2010 een gunstig advies uitbracht, op voorwaarde dat nog rekening werd gehouden met een aantal opmerkingen. In navolging van dit advies werd het voorontwerp van wet aangepast en werd een bijkomende verduidelijking opgenomen in de memorie van toelichting.¹⁵ Op 18 januari 2010 bracht de Inspectie van Financiën een positief advies uit en op 25 maart 2010 gaf de Staatsecretaris van Begroting zijn akkoord.

De Ministerraad keurde het ontwerp van wet goed op 2 april 2010 en op 3 mei 2010 bracht de Raad van State haar advies uit.¹⁶ Doordat de regering ondertussen gevallen en in lopende zaken was, kon het wetsontwerp wegens gebrek aan hoogdringendheid niet verdergezet worden. Hierin kwam verandering door de nakende deadline (op 26 augustus 2011) voor de omzetting in de interne rechtsorde van de besluiten 2008/615/JBZ en 2008/616/JBZ van de Raad van de EU¹⁷, die het verdrag van Prüm (zie kader) integreerden in het rechtskader van de Europese Unie.

¹³ *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 5.

¹⁴ *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 11.

¹⁵ Advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer nr. 02/2010 van 13 januari 2010, *Parl.St. Kamer*, nr. 1504/001, 109-125.

¹⁶ Advies van de Raad van State nr. 48.082/2 van 3 mei 2010, *Parl.St. Kamer*, nr. 1504/001, 58-66.

¹⁷ Besluit Raad nr. 2008/615/JBZ, 23 juni 2008 inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit en Besluit Raad nr. 2008/616/JBZ, 23 juni 2008 betreffende de uitvoering van Besluit 2008/615/JBZ inzake de intensivering

Na aanpassing aan de opmerkingen van de Raad van State, besliste de Ministerraad dat de hoogdringendheid van toepassing was op het volledige wetsontwerp. De geautomatiseerde bevraging van DNA-databanken op internationaal niveau vereiste immers ook een vereenvoudiging en automatisering van de DNA-procedure op nationaal vlak: het is onlogisch om het ene los van het andere te behandelen.

Verdrag van Prüm

België behoort tot de zeven landen die op 27 mei 2005 het Verdrag van Prüm hebben ondertekend over de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van het terrorisme, de grensoverschrijdende en de illegale migratie. Dit verdrag voorziet onder meer in de uitwisseling van DNA-gegevens tussen de ondertekenende landen. Dit verdrag werd door België geratificeerd op 6 februari 2008.

Nadien werd dit verdrag geïntegreerd in het rechtskader van de Europese Unie, met het besluit 2008/615/JBZ van 23 juni 2008 van de Raad van de Europese Unie. Dit besluit is aangevuld met het besluit 2008/616/JBZ van de Raad van 23 juni 2008, dat de administratieve en technische bepalingen vaststelt die nodig zijn ter uitvoering van het besluit 2008/615/JBZ. Deze twee besluiten van de Europese Unie moeten omgezet worden in de interne rechtsorde van alle 27 EU-landen voor 26 augustus 2011. Daartoe moet België de nodige bepalingen voorzien over de geautomatiseerde overdracht en vergelijking van DNA-profielen uit de nationale DNA-gegevensbanken en de DNA-gegevensbanken van de buitenlandse contactpunten.

Het wetsontwerp werd op 13 mei 2011 goedgekeurd door de Ministerraad en werd op 25 mei 2011 ingediend bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Op 7 november 2011 werd de wet bekrachtigd en op 30 november 2011 werd deze gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*.

Ook het nieuwe DNA-KB maakte het voorwerp uit van advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer op 2 mei 2012¹⁸ en de Raad van State gaf zijn advies op 20 november 2012.¹⁹ De Inspecteur van Financiën bracht op 13 september 2012 zijn positief advies uit en op 20 juni 2013 gaf de minister van Begroting zijn akkoord. Op 18 februari 2013 werd het protocol van onderhandelingen nr. 386 van het Sectorcomité III – Justitie gesloten. Het nieuwe DNA-KB van 17 juli 2013 verscheen uiteindelijk op 12 augustus 2013 in het *Belgisch Staatsblad*.

van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit, *Pb.L.* 6 augustus 2008, L 210 en L 212.

¹⁸ Advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer nr. 15/2012 van 2 mei 2012, <http://www.privacycommission.be/>.

¹⁹ Advies van de Raad van State nr. 52323 van 20 november 2012.

2. DOELSTELLINGEN NIEUWE DNA-WET

De DNA-wet 2011 wil het gebruik van DNA-onderzoek in strafzaken optimaliseren en komen tot een verbetering en vereenvoudiging van de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken. Hoewel een aantal aanpassingen substantieel is, gaat het vooral om een verduidelijking van de verschillende procedures. De filosofie van de oude wet en het evenwicht tussen enerzijds de persoonlijke vrijheden en het privéleven van de burgers en anderzijds de bescherming van de samenleving blijven bewaard.²⁰

De memorie van toelichting somt de doelstellingen van de nieuwe DNA-wet op²¹:

1. Een eenvoudige, duidelijke en transparante procedure voor het DNA-onderzoek in strafzaken. De wet voorziet:
 - een verduidelijking van de voorwaarden voor het uitvoeren van een DNA-onderzoek op een persoon;
 - een verduidelijking van de voorwaarden voor het vergelijken van profielen van verdachten;
 - een duidelijke procedure voor het onderzoek op DNA-profielen van derden (geen verdachten of veroordeelden);
 - een duidelijke procedure voor het vernietigen van de DNA-referentiestalen en de daaruit afgeleide stalen.
2. Een efficiënt procesverloop zodat er een optimale voeding is van de nationale DNA-gegevensbanken. De wet voorziet:
 - een ondubbelzinnige en glasheldere procedure voor een automatische gegevensoverdracht naar de nationale DNA-gegevensbanken met duidelijke afspraken over de termijnen en een vereenvoudigde rapportageplicht.
3. Een maximaal rendement van de nationale DNA-databanken. Daarvoor voorziet de wet:
 - een aanpassing van de voorwaarden voor het DNA-onderzoek op een persoon;
 - een maximale doorstroming van de DNA-profielen naar de DNA-databanken via een automatische, ambtshalve overmaking;
 - een systematische vergelijking van de opgeslagen profielen in de nationale DNA-gegevensbanken door het NICC;
 - een actualisering van de lijst van misdrijven die een registratie in de DNA-databank "Veroordeelden" met zich meebrengen.
4. Kosten besparen door:
 - een vereenvoudiging van de procedures;
 - de installatie van een nationale cel die kan nagaan of een DNA-profiel al werd opgesteld;
 - een vereenvoudiging van de deskundigenrapporten;
 - de centralisatie van het DNA-onderzoek van veroordeelden bij één DNA-labo, dit door middel van een Europese aanbesteding.
5. Afstemmen van de Belgische wetgeving op bepaalde internationale verplichtingen (zie supra kader 'Verdrag van Prüm').
6. Een evenwicht tussen de persoonlijke vrijheden, de privacy van de burgers en de plicht om de samenleving te beschermen, door:
 - het gebruik van unieke DNA-codenummers;

²⁰ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 9.

²¹ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 9-11.

- de anonimiteit van de DNA-profielen voor de DNA-labo's en de nationale DNA-gegevensbanken;
- de effectieve verwijdering van de DNA-referentiestalen en de daaruit afgeleide stalen.

Belangrijkste wijzigingen in een notendop

- Automatische ambtshalve gegevensoverdracht naar de nationale DNA-databanken;
- Opdracht voor het NICC om de opgeslagen profielen in de nationale DNA-gegevensbanken systematisch te vergelijken;
- Inkorting van de termijnen voor de analyse en aanlevering van de DNA-profielen;
- Installatie van een nationale cel;
- Uitbreiding van de DNA-databank "Veroordeelden";
- Europese openbare aanbesteding voor het DNA-onderzoek van veroordeelden om kosten onder controle te houden.

3. AANPASSING DOOR DE BIJZONDERE COMMISSIE SEKSUEEL MISBRUIK

De wet van 30 november 2011²² wijzigde de artikelen 44*sexies* Sv. en 90*duodecies* Sv. door respectievelijk een § 3 en een § 4 toe te voegen.

De wetgever had de bedoeling om op die manier aanbeveling 29 uit het eindrapport van 31 maart 2011 van de *"Bijzondere commissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk"*, in de praktijk uit te voeren.²³

Tijdens de werkzaamheden van deze bijzondere commissie was immers aan het licht gekomen dat bij sommige zaken van seksueel misbruik wel sporen van menselijk celmateriaal werden aangetroffen en/of DNA-referentiestalen werden afgenomen, maar dat deze sporen of stalen niet voor analyse verstuurd werden naar een deskundige verbonden aan een door de Koning erkend DNA-labo en dat eventuele verbanden met de feiten bijgevolg ook niet overgemaakt konden worden aan het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie om er te worden opgeslagen en verwerkt.

De bijzondere commissie stelde in aanbeveling 29²⁴ voor dat wanneer een magistraat beslist geen DNA-onderzoek te laten uitvoeren, hij deze beslissing met redenen moet omkleden en moet toelichten aan het slachtoffer.²⁵ Uiteindelijk werd voor de aanvulling van het Wetboek van Strafvordering gekozen voor de formulering van punt 5.4.2 van COL 10/2005 over de

²² Wet 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, *BS* 20 januari 2012, *err.* *BS* 2 februari 2012.

²³ Verslag namens de bijzondere commissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 520/002.

²⁴ Memorie van toelichting bij Wetsvoorstel 29 juni 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 520/002, 416.

²⁵ *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53-1639/001, 13.

Seksuele Agressie Set (SAS)²⁶, dat bepaalt dat de magistraat zijn beslissing niet schriftelijk moet motiveren.²⁷

Zo voorziet artikel 44^{sexies}, § 3 Sv. dat de PK op het einde van het opsporingsonderzoek uitleg moet geven aan het slachtoffer wanneer hij in een dossier van aanranding van de eerbaarheid of verkrachting beslist om geen DNA-profiel te laten opstellen van sporen of van een referentiestaal aangetroffen of afgenomen bij een onderzoek aan het lichaam van het slachtoffer (zoals bedoeld in artikel 90bis Sv.). Het artikel 90^{duodécies}, § 4 Sv. voorziet in eenzelfde verplichting voor de onderzoeksrechter op het einde van het gerechtelijk onderzoek.

4. TECHNISCHE UITLEG DNA-ONDERZOEK

DNA is de drager van de genetische informatie van een individu en is terug te vinden in alle cellen van het lichaam, met uitzondering van de rode bloedlichaampjes. Elk staal dat afgenomen wordt bij eenzelfde persoon levert hetzelfde DNA-profiel op, ongeacht het celttype (bloed, sperma, speeksel, etc.). Dit maakt dat elk celttype en elk lichaamsvocht gebruikt kan worden voor genetische identificatie. Daarnaast is het zo dat het DNA van een individu niet meer verandert vanaf de bevruchting tot aan de ontbinding.

Kern-DNA, mitochondriaal DNA en DNA van het Y-chromosoom

Het overgrote deel van het DNA bevindt zich in de kern van de cellen en noemt men dan ook kern-DNA, nucleair DNA of genoom-DNA. Het kern-DNA wordt voor de helft via de moeder en voor de helft via de vader overgeërfd en is uniek voor ieder individu, tenzij voor eenenige tweelingen, die hetzelfde genotype en dus ook hetzelfde DNA-profiel hebben. Behalve bij deze laatsten, leidt een analyse van het kern-DNA tot een eenduidige identificatie van individuen.

In het bijzonder is het mogelijk om specifiek het DNA van het mannelijk Y-chromosoom te bestuderen. Dit geslachtschromosoom wordt integraal overgeërfd van de vader en is bijgevolg hetzelfde in vaderlijn (tussen vader en zoon en tussen de zonen van dezelfde vader onderling). Analyse van het DNA van het Y-chromosoom laat dus toe om het onderscheid te maken tussen niet-verwante mannen, maar maakt het niet mogelijk om mannen van eenzelfde vaderlijn van elkaar te onderscheiden.

Daarnaast bevatten ook de mitochondriën van de cel een klein circulair chromosoom waarvan een genetisch profiel opgemaakt kan worden. Dit profiel van het mitochondriaal DNA verschilt van het profiel van het kern-DNA. Doordat het mitochondriaal DNA integraal overgeërfd wordt van de moeder, is dit hetzelfde voor moeder en kind en voor alle kinderen in eenzelfde moederlijn. Dit betekent dat aan de hand van een analyse van het mitochondriaal DNA geen eenduidige identificatie wordt bekomen.

De nationale DNA-databanken bevatten enkel de resultaten van de analyse op het kern-DNA. Dit neemt niet weg dat analyses op het Y-chromosoom en het mitochondriaal DNA voor bepaalde onderzoeken zeer nuttig zijn. Zo worden analyses op het Y-chromosoom vaak toegepast bij DNA-onderzoek in het kader van seksuele misdrijven, wanneer er mengsporen zijn van mannelijk en vrouwelijk celmateriaal. Analyse van het mitochondriaal DNA kan

²⁶ Omzendbrief nr. 10/2005 van 15 september 2005 van het College van Procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende de ministeriële richtlijn betreffende de seksuele agressie SET, punt 5.4.2, 24.

²⁷ Amendementen van 12 juli 2011 bij Wetsvoorstel 29 juni 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53-1639/002, verantwoording bij amendementen 33-34 van mevr. S. DE WIT, 22-24.

specifiek zinvol zijn wanneer er, bijvoorbeeld in bivakmutsen, uitgevallen haren van de vermoedelijke dader(s) worden gevonden. Haren zonder wortel hebben geen actieve cellen – en bijgevolg geen kern-DNA – meer, maar bevatten wel nog voldoende mitochondriaal DNA voor analyse.

Coderende en niet-coderende sequenties van DNA

DNA bestaat uit coderende en niet-coderende sequenties. De coderende sequenties maken naar schatting slechts 10% van het DNA uit en bepalen de fysiologische, morfologische en psychologische kenmerken van een individu. Het coderend DNA vertelt ons bijvoorbeeld iets over de kleur van de ogen, de haarkleur of de gezondheidstoestand van een individu. Met het oog op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is het in strafzaken bij wet verboden analyses van dit coderend DNA te gebruiken.

DNA-onderzoek in strafzaken gebeurt daarom aan de hand van de niet-coderende sequenties, die ongeveer 90% van het DNA uitmaken. Hoewel het niet-coderend is, bevat dit DNA karakteristieke sequenties voor elk individu, op basis waarvan identificatie mogelijk is.

DNA-profiel

Het DNA-profiel van een spoor of referentiestaal wordt opgesteld aan de hand van de analyse van de karakteristieke sequenties van het niet-coderend DNA. Het op die manier verkregen DNA-profiel neemt de vorm aan van een alfanumerieke code die specifiek is voor elk individu. De anonimiteit van de DNA-profielen is gegarandeerd doordat de nationale cel, voorafgaand aan de analyse, aan elke verdachte of veroordeelde een uniek DNA-codenummer toekent, dat enkel wordt gecommuniceerd aan de magistraat die belast is met het dossier.²⁸

DNA-onderzoek in strafzaken

Volgens artikel 3 DNA-wet 1999-2011 is het doel van DNA-onderzoek en de vergelijking van DNA-profielen in strafzaken de bij een misdrijf betrokken personen direct of indirect te identificeren om zo de vermoedens die rusten op andere personen op te heffen of hun onschuld te bewijzen. DNA-onderzoek kan dus zowel bewijzen à charge als bewijzen à décharge opleveren.²⁹

DNA-analyse is slechts één van de onderzoeksmethodes die de gerechtelijke autoriteiten kunnen gebruiken in het strafonderzoek. Daarom mag het niet als enig zaligmakend bewijsmateriaal worden aanzien. Een DNA-analyse levert wetenschappelijk bewijs, maar is steeds afhankelijk van enerzijds de kwaliteit van de afstapping op de plaats van de feiten – en bijgevolg van de kwaliteit van de sporen zelf – en anderzijds van de omstandigheden waarin de sporen tot stand zijn gekomen. De resultaten van DNA-onderzoek moeten dan ook steeds beoordeeld worden in het licht van deze omstandigheden en de andere elementen in het dossier.³⁰

Opslag DNA-profielen in nationale DNA-databanken

In de nationale DNA-databanken worden enkel DNA-profielen opgeslagen die voldoen aan de volgende criteria³¹:

²⁸ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 6 en 25.

²⁹ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 8.

³⁰ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 7.

³¹ Bijlage bij het DNA-KB 2013.

- Het DNA-profiel is opgesteld aan de hand van de analyse van het kern-DNA.
→ Resultaten van analyses op het Y-chromosoom en het mitochondriaal DNA worden niet opgeslagen in dit ontwikkelingsstadium van de nationale DNA-databanken;
- Het DNA-profiel bevat resultaten voor een voldoende groot aantal genetische merkers³². Het DNA-KB 2013 schrijft de analyse voor van minstens 12 genetische merkers en amelogenine³³.
→ Hierdoor worden vals positieve correlaties maximaal vermeden;
- Wanneer het gaat om een mengprofiel³⁴, moet dit beperkt zijn tot twee personen.
→ Mengprofielen afkomstig van meer dan twee personen worden niet opgeslagen, maar worden wel geïnterpreteerd door de deskundige die is aangesteld voor de analyse van het spoor.

³² Een genetische merker is een stukje DNA met een deel dat voor iedereen gelijk is en een deel dat van individu tot individu kan verschillen. Elke DNA-merker vertoont een grote variatie in de populatie: bij analyse van voldoende genetische merkers is de kans op dezelfde combinatie bij twee niet-verwante individuen dan ook verwaarloosbaar klein.

³³ Amelogenine is een gen dat zich bevindt op de geslachtschromosomen (de twee X-chromosomen en het Y-chromosoom).

³⁴ Dit is het geval wanneer een spoor celmateriaal bevat van meer dan één persoon. DNA-onderzoek van dergelijke sporen resulteert in een DNA-profiel met genetische kenmerken van verschillende personen.

DEEL II. DE ACTOREN BETROKKEN BIJ HET DNA-PROCES

Deel II van de omzendbrief geeft uitleg over de actoren die betrokken zijn bij het DNA-onderzoek in strafzaken. Extra aandacht gaat uit naar de instanties die nieuw zijn of waarvan de taken en/of bevoegdheden gewijzigd zijn door de wet.

1. DE NATIONALE CEL

De nationale cel is een nieuwe dienst die is opgericht bij het Openbaar Ministerie op nationaal niveau, dus overkoepelend voor de 27 arrondissementen.³⁵ Deze nationale cel wordt ingericht binnen de in artikel 143ter van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde gemeenschappelijke steundienst.³⁶ In afwachting van de oprichting van deze gemeenschappelijke steundienst, wordt de nationale cel georganiseerd binnen het federaal parket.³⁷

De nationale cel wordt het zenuwcentrum voor de toekenning van een uniek DNA-codenummer, die toelaat de link te leggen met de identiteit van een verdachte of veroordeelde.

Waarom een nationale cel?

Voor de oprichting van de nationale cel had elk lokaal parket haar eigen systeem voor het toekennen van DNA-codenummers. Daardoor werd van eenzelfde persoon, in opdracht van verschillende parketten, soms meerdere keren een DNA-profiel opgesteld, aangezien het moeilijk was om na te gaan of er van deze persoon al een DNA-profiel was. De DNA-gegevensbanken stelden vast dat meerdere personen onder verschillende DNA-codenummers opgeslagen waren in de DNA-gegevensbanken.³⁸ Om kosten te besparen, maar ook om de privacy te beschermen, is met de DNA-wet 2011 gekozen voor een nationaal databestand dat beheerd wordt door de nationale cel.³⁹

Voordelen

Het werken met een nationale cel heeft verschillende voordelen:⁴⁰

- Onnodige deskundigenonderzoeken en kosten worden vermeden doordat vooraf gecontroleerd kan worden of van een persoon al een DNA-profiel werd opgesteld;
- De DNA-labo's en de DNA-databanken kunnen met anonieme (gecodeerde) gegevens werken doordat de nationale cel in de beginfase van de DNA-procedure een uniek codenummer toekent aan verdachten en veroordeelden. Dit waarborgt de anonimiteit van de personen die aan een vergelijkend DNA-onderzoek worden onderworpen;
- Alleen de nationale cel kan het DNA-codenummer verbinden aan de overeenstemmende naam en, bij een positieve hit, deze informatie in een pro justitia meedelen aan de betrokken magistraat;

³⁵ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 24.

³⁶ Art. 12, § 1 DNA-KB 2013.

³⁷ Art. 38 DNA-KB 2013.

³⁸ Voor cijfers: zie J. DE KINDER en V. VAN VOOREN, "De nieuwe wet op het DNA-onderzoek in strafzaken", *Politiejournaal* 2013, 12.

³⁹ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 24.

⁴⁰ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 25-26.

- Doordat de nationale cel voor elk toegekend DNA-codenummer ook het APFIS-nummer van de betrokken persoon bijhoudt, is het mogelijk om sneller verdachten/veroordeelden op het spoor te komen die gebruik maken van een valse identiteit en aliassen. APFIS staat voor *Automated Palm and Fingerprints Identification System*. Voorafgaand aan elk DNA-onderzoek wordt de identiteit van de betrokken persoon gecontroleerd door het afnemen van vingerafdrukken en de verificatie ervan in APFIS.

Taken

De nationale cel staat in voor de centralisatie en het beheer van de DNA-codenummers. Meer concreet vervult zij volgende opdrachten conform artikel 3*bis*, § 2 van de DNA-wet 1999-2011:

1. Het toekennen van de DNA-codenummers;
2. Het beheer van de gegevensbank met de administratieve gegevens die gelinkt zijn aan de DNA-codenummers;
3. Het coördineren en beheren van de uitwisseling en overdracht van informatie tussen het NICC, de betrokken magistraten en de erkende DNA-labo's over de vergelijking van de gegevens in de nationale DNA-gegevensbanken;
4. Het coördineren en beheren van de referentiestalen en de opdrachten voor DNA-onderzoek van veroordeelden;
5. Het opstellen van pro justitia's waaruit de overeenstemming van het DNA-codenummer met de naam van de betrokken persoon blijkt;
6. Het adviseren van het College van procureurs-generaal over het strafrechtelijk beleid met betrekking tot de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken.

Artikel 13 DNA-KB 2013 somt de gegevens op die de nationale cel moet bijhouden. Het gaat met name over de volgende gegevens:

1. De identiteit van verdachten en veroordeelden/geïnterneerden;
2. De DNA-codenummers;
3. De administratieve gegevens van de magistraten die om de toekenning van een DNA-codenummer vragen;
4. Het notitienummer van de betrokken dossiers;
5. Het dossiernummer van het DNA-labo;
6. Het referentienummer van het specifieke dossier van de verwerking, ingeschreven in de gegevensbank "Criminalistiek" of "Veroordeelden" (dit is het zogenaamde "DIS-nummer", toegekend tijdens de registratie van het DNA-profiel van verdachten en veroordeelden);
7. Het APFIS-nummer toegekend aan deze personen;
8. De administratieve gegevens van de DNA-labo's en van de deskundigen die er werken.

Personeelssamenstelling

De nationale cel bestaat uit een magistraat van het Openbaar Ministerie⁴¹ en 3 medewerkers van het gerechtspersoneel.⁴² De magistraat⁴³ heeft het gezag en de leiding over de nationale

⁴¹ De federale procureur zal als magistraat aangesteld worden en zal één of meerdere federale magistraten aanduiden om leiding te geven aan de nationale cel.

⁴² Art. 3*bis*, § 1 DNA-wet 1999-2011, nader uitgewerkt in art. 12 DNA-KB 2013.

⁴³ Art. 3*bis* DNA-wet 1999-2011 stelt dat de magistraat van de nationale cel wordt aangeduid door de minister van Justitie op advies van het College van Procureurs-generaal, voor een termijn van vijf jaar. Deze termijn is tweemaal hernieuwbaar. Op voorstel van het College van Procureurs-generaal kan de minister van Justitie de opdracht van de magistraat beëindigen als hij tekortkomt aan zijn verplichtingen. Art. 12, § 2 bepaalt dat de

cel en beschikt over de bevoegdheden van een procureur des Konings. Dit laat toe om op termijn voor de veroordeelden een gecentraliseerd procesverloop uit te tekenen waarbij de nationale cel de organisatie en de centralisatie van de afnames van de referentiestalen op zich neemt en periodiek een vordering tot analyse opstelt aan het daartoe erkende centrale DNA-labo.⁴⁴

Nationaal databestand DNA-codenummers

Om de taak van de nationale cel op een zo proceseconomische, efficiënte en zo geautomatiseerd mogelijke wijze te laten verlopen, werd ervoor geopteerd een webapplicatie te laten creëren door de ICT-dienst van de FOD-justitie. Dit nationaal databestand DNA-codenummers bevat alle toegekende DNA-codenummers en de bijhorende administratieve gegevens.

Het databestand is gekoppeld aan het REA-TPI systeem (ABDA) om op deze manier bepaalde gegevens te recupereren zoals identiteitsgegevens, aliases, enzovoort. Via een beveiligde overdracht kunnen ook gegevens gerecupereerd worden van de DNA-labo's en het NICC en automatisch opgeslagen worden in het databestand.

Het databestand DNA-codenummers is via de webapplicatie toegankelijk voor de magistraten van het Openbaar Ministerie en laat hen toe via elektronische weg na te kijken of voor een bepaalde persoon reeds een DNA codenummer werd aangemaakt. Indien dit niet het geval is, wordt door het systeem op geautomatiseerde wijze een DNA-codenummer toegekend. Indien wel al een uniek DNA-codenummer werd toegekend, kunnen via de webapplicatie de nodige gegevens verkregen worden omtrent het DNA-labo dat het DNA-profiel reeds opstelde, het al dan niet reeds opgeslagen zijn van het DNA-profiel in DIS, enzovoort.

De webapplicatie stelt ook standaardmodeldocumenten ter beschikking (kantschriften, vorderingen, etc.) waarvan de aanmaak wordt opgeslagen in een historiek. Hierdoor kan de voortgang van een dossier bijkomend opgevolgd worden.

Het beheer van het databestand DNA-codenummers is toevertrouwd aan de nationale cel. Zo komt het in principe aan de leden van de nationale cel toe om, indien nodig, manuele wijzigingen aan te brengen in de gegevens die vooraf automatisch geïmporteerd werden uit andere applicaties.

Gezien deze ICT-toepassing heel wat werk vraagt, werd een stappenplan uitgetekend. Bepaalde processen en modellen zullen klaar zijn tegen 1 januari 2014 (datum van inwerkingtreding van de wet, de zogenaamde fase 1A). De meeste processen inzake de 'veroordeelden', inclusief de modeldocumenten, zullen onmiddellijk daarna in orde gemaakt worden (periode januari – maart 2014, de zogenaamde fase 1B). Op het einde van fase 1 moeten alle basisfunctionaliteiten gerealiseerd zijn, waarna gestart kan worden met fase 2.

magistraat zijn taak uitoefent onder het gezag en de leiding van de voorzitter van het College van Procureurs-generaal. Indien de magistraat om welke reden ook verhinderd is om zijn taak uit te oefenen, kan de minister van Justitie een plaatsvervangende magistraat aanduiden.

⁴⁴ *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 24-25.

2. REFERENTIEMAGISTRATEN DNA

Om een efficiënte werking en opvolging van de DNA-wetgeving te garanderen, moet binnen elk gerechtelijk arrondissement en elk ressort een referentiemagistraat DNA aangesteld worden. Deze specialisatie moet ook bij de bureeldiensten bestaan: binnen elk arrondissement en elk ressort moeten een of meerdere bedienden aangesteld worden als referentiepersoneelslid DNA om de referentiemagistraat DNA bij te staan.

Referentiemagistraat DNA bij het parket

De referentiemagistraten DNA bij het parket hebben als taak:

- zich te specialiseren in de materie van DNA en deze op te volgen (bv. door het bijwonen van studiedagen);
- het aanspreekpunt te zijn voor vragen van andere magistraten over DNA;
- te waken over de efficiënte toepassing van de DNA-procedure binnen het arrondissement;
- het aanspreekpunt te zijn voor het toekennen van DNA-codenummers aan de onderzoeksrechters;
- het aanspreekpunt te zijn voor en de coördinatie te doen van de listings van de veroordeelden in eerste aanleg;
- eventuele structurele problemen te signaleren aan de referentiemagistraat van het ressort.

Het bestaan van een referentiemagistraat DNA bij elk parket neemt niet weg dat iedere magistraat vanzelfsprekend verantwoordelijk blijft voor de beslissing tot DNA-onderzoek, het uitschrijven van kantschriften, het opstellen van vorderingen, enzovoort.

De referentiemagistraat DNA wordt in het kader van zijn opdrachten bijgestaan door één of meerdere referentiepersoneelsleden DNA, aan wie bepaalde opdrachten gedelegeerd kunnen worden (bv. aanspreekpunt voor de overdracht van het toegekende DNA-codenummer aan de onderzoeksrechters).

Samen vormen zij de lokale DNA cel. ICT-matig is voorzien dat de lokale DNA cel eventueel – wanneer dit procesmatig wenselijk zou blijken – ook correcties kan aanbrengen in het databestand DNA-codenummers.

Referentiemagistraat DNA bij het parket-generaal

De referentiemagistraten DNA bij het parket-generaal hebben als taak:

- zich te specialiseren in de materie van DNA en deze op te volgen (bv. door het bijwonen van studiedagen);
- het aanspreekpunt te zijn voor vragen van de referentiemagistraten DNA in eerste aanleg;
- te waken over de efficiënte toepassing van de DNA-procedure binnen het parket-generaal en het gehele ressort (bv. door regelmatig vergaderingen te organiseren met de DNA-referentiemagistraten van de arrondissementen);
- eventuele structurele problemen op te lijsten en desgevallend te melden aan de magistraat van de nationale cel;
- het aanspreekpunt te zijn voor de magistraat van de nationale cel.

3. DNA-LABO'S

Enkel de erkende DNA-labo's mogen DNA-onderzoeken in strafzaken uitvoeren.⁴⁵

De procedure voor de erkenning van de DNA-labo's is aangepast. In de eerste plaats is het niet meer de Koning, maar de minister van Justitie die de erkenning verleent. In de tweede plaats, terwijl de erkenning gelieerd blijft aan een accreditatie door BELAC⁴⁶, moeten de DNA-labo's nu geaccrediteerd zijn voor alle methodes die ze gebruiken. Verder hangt de geldigheidsduur van de erkenning voortaan samen met die van de accreditatie, zodat de intrekking van de accreditatie onmiddellijk ook de intrekking van de erkenning betekent.⁴⁷

Voorwaarden voor erkenning

Om een erkenning te krijgen, moet een DNA-labo voldoen aan volgende voorwaarden:⁴⁸

1. De accreditatie gebeurt volgens de criteria van de norm NBN EN ISO/IEC 17025 en wordt toegekend door BELAC of een andere gelijkaardige instelling die deze norm naleeft en het multilaterale akkoord "European co-operation for Accreditation of Laboratories" heeft ondertekend;
2. In het labo werkt minstens één deskundige die in het bezit is van een diploma van doctor in de wetenschappen, geneeskunde, farmaceutische wetenschappen, biotechnologie of bio-ingenieurswetenschappen, en die ten minste drie jaar professionele ervaring heeft in het domein van de criminalistiek;
3. Het labo neemt jaarlijks met succes deel aan minstens drie nationale of internationale erkende externe kwaliteitscontroles die door de evaluatiecommissie zijn opgesteld en overgemaakt aan BELAC;
4. In het labo is er een permanente dienst die de overtuigingsstukken in ontvangst neemt;
5. Het labo waar het onderzoek daadwerkelijk gebeurt en de maatschappelijke zetel ervan, zijn gevestigd in een land van de Europese Unie;
6. De directieleden van het labo en de deskundigen moeten een uittreksel uit het strafregister voorleggen. Directieleden en deskundigen van buitenlandse laboratoria moeten een document voorleggen dat equivalent is aan het uittreksel uit het strafregister.

Opschorting van erkenning

Wanneer een DNA-labo niet meer voldoet aan één of meer van de voorwaarden voor erkenning, moet het dit binnen de maand melden aan de minister van Justitie en de vorderende autoriteiten (de procureurs des Konings en de onderzoeksrechters in de hangende dossiers en de magistraat van de nationale cel). De erkenning kan ook worden opgeschort of ingetrokken indien het DNA-labo de bepalingen van de DNA-wet en/of het KB niet naleeft.

⁴⁵ Art. 24, § 1 DNA-KB 2013.

⁴⁶ Accreditatie is de formele erkenning van de technische competenties van een laboratorium. De accreditatie laat de laboratoria ook toe hun onafhankelijkheid en onpartijdigheid te bewijzen. In België is de accreditatiestructuur gebaseerd op de wet van 20 juli 1990. Sinds 1 augustus 2006 is BELAC de enige Belgische accreditatie-instelling.

⁴⁷ Art. 24, § 2 DNA-KB 2013; Verslag aan de Koning bij het KB van 17 juli 2013 tot uitvoering van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken en tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van de wet van 7 november 2011 houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, BS 12 augustus 2013, 52401 (hierna verkort weergegeven als: Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013); Het model van aanvraagformulier voor erkenning van een laboratorium voor DNA-analyse werd gewijzigd bij M.B. van 27 november 2013 (B.S. 28 november 2013).

⁴⁸ Art. 25 DNA-KB 2013.

De erkenning wordt opgeschort of ingetrokken door de minister van Justitie, na advies van de DNA-evaluatiecommissie en nadat de vertegenwoordiger van het DNA-labo gehoord is.⁴⁹

Stopzetting activiteiten

Als een DNA-labo stopt, geeft het aan het NICC alle stukken in bewaring die verband houden met het DNA-deskundigenonderzoek (bv. overtuigingsstukken, stalen, DNA-extracten, documenten en ruwe gegevens). De kostprijs van deze stukken komt op rekening van het laboratorium. De medewerkers van het DNA-labo dat gestopt is, mogen de gegevens waarvan zij kennis hadden niet exploiteren.⁵⁰

Erkende DNA-labo's

België heeft 9 erkende DNA-labo's voor het DNA-onderzoek in vooronderzoeken:⁵¹

1. Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie, Vilvoordsesteenweg 100, 1120 Brussel;
2. UZ Leuven - Forensische Geneeskunde – Activiteitencentrum Forensische Genetica en Moleculaire Archeologie, Kapucijnevoer 33, 3000 Leuven;
3. Cliniques Universitaires St Luc, Unité d'Expertise Génétique – GNEX, Tour Claude Bernard, Avenue Hippocrate 54, 1200 Brussel;
4. Universiteit Gent, Laboratorium voor Farmaceutische Biotechnologie, Harelbekestraat 72, 9000 Gent;
5. Centre Wallon d'Identification, Institut Médico-Légal de l'Université de Liège, Rue Dos Fanchon 37-39, 4020 Liège;
6. Chemiphar n.v., Lieven Bauwensstraat 4, 8200 Brugge;
7. Centre Wallon d'Identification (CWI) – SA Bio.be, Rue Louis Breguet 1, 6041 Gosselies;
8. Biomedisch Onderzoeksinstituut (BIOMED), Universiteit Hasselt, Agoralaan, Gebouw A, 3590 Diepenbeek;
9. Universitair Ziekenhuis Antwerpen, Gerechtelijke Geneeskunde – Forensisch DNA-laboratorium, Wilrijkstraat 10, 2650 Edegem.

De DNA-labo's die al erkend waren behouden hun erkenning, bij wijze van overgangsbepaling, tot 1 januari 2015.⁵² Na deze termijn moeten ze een nieuwe erkenning verworven hebben op grond van de nieuwe bepalingen.

Naast de 9 erkende Belgische DNA-labo's zal er ook één centraal DNA-labo erkend worden voor het DNA-onderzoek van veroordeelden en geïnterneerden.⁵³

De selectie van dit DNA-labo gebeurde via een Europese openbare aanbesteding. De keuze voor een centraal DNA-labo was gebaseerd op de vaststelling⁵⁴ dat het opstellen van DNA-profielen in België langer duurt en meer kost dan in het buitenland. Het bestaan van negen erkende DNA-labo's voor DNA-analyse in een klein land als België maakt het ook moeilijk

⁴⁹ Art. 27 DNA-KB 2013.

⁵⁰ Art. 28 DNA-KB 2013.

⁵¹ Art. 1 KB 28 mei 2004 tot erkenning van de laboratoria voor DNA-onderzoek in strafzaken, BS 1 juni 2004 (Laboratorium 1 tot 8); Art. 1 KB 8 december 2004 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 mei 2004 tot erkenning van de laboratoria voor DNA-onderzoek in strafzaken, BS 24 december 2012 (Laboratorium 9).

⁵² Art. 36, derde lid DNA-KB 2013.

⁵³ De Ministerraad gaat akkoord met het voorstel van minister van Justitie Annemie Turtelboom om een overheidsopdracht te gunnen voor de selectie van een laboratorium voor de analyse van DNA-gegevens van veroordeelden (Ministerraad van 5 juli 2013). Onder voorbehoud: de erkennings- en gunningsprocedure voor de Duitse firma 'Laboratorium Eurofins Medigenomix Forensik GmbH, München' is lopende en moet uiterlijk op 31 januari 2014 gefinaliseerd zijn.

⁵⁴ Advies werkgroep gerechtskosten dd. 7 december 2007 en advies NICC dd. 7 juli 2008.

bepaalde procedures te automatiseren, terwijl het opstellen van DNA-profielen van veroordeelden zich daar uitstekend toe leent.⁵⁵ Bovendien is de lijst van misdrijven die aanleiding geven tot registratie in de databank “Veroordeelden” uitgebreid, waardoor het kostenbesparend argument des te belangrijker is geworden.

Bevoegdheden DNA-labo's

De DNA-labo's mogen enkel de vergelijkingen uitvoeren van de DNA-profielen waarvoor zij specifiek een opdracht hebben gekregen.⁵⁶ Dit betekent dat zij enkel de DNA-profielen kunnen vergelijken die verkregen zijn in het betreffende gerechtelijk dossier. Op vordering, kunnen zij ook vergelijkingen uitvoeren tussen DNA-profielen die verkregen zijn in het kader van verschillende dossiers, specifiek uitgekozen door de betrokken magistraat. Het is de DNA-labo's dus uitdrukkelijk verboden – nog meer expliciet dan in het verleden – om uit eigen beweging DNA-profielen, verkregen in de door hen behandelde dossiers, te vergelijken.

De DNA-labo's mogen de gegevens van de DNA-onderzoeken bewaren in een elektronisch archief, met als doel in alle gevallen de traceerbaarheid ervan te waarborgen voor gerechtelijke doeleinden.⁵⁷ Dit archief is anoniem en mag dus geen namen bevatten van de personen van wie een referentiestaal is afgenomen en onderzocht.⁵⁸

De mogelijkheid die het Hof van Cassatie⁵⁹ al bood om reeds verkregen DNA-profielen te vergelijken met profielen aangetroffen in een lopend onderzoek, krijgt in de nieuwe DNA-wet een duidelijke wettelijke regeling.

Indien het DNA-labo dat met de nieuwe opdracht van vergelijking is belast, niet het laboratorium is dat één van de oorspronkelijke DNA-profielen heeft opgesteld, zal de verzoekende magistraat het oorspronkelijke DNA-labo vragen de uitslag van het eerste onderzoek over te maken aan het tweede DNA-labo. Op deze manier kan kostenbesparend gewerkt worden.

De gegevens in het elektronisch archief moeten na dertig jaar verwijderd worden, tenzij de bevoegde magistraat een kortere termijn heeft bepaald.⁶⁰

Kwaliteitsverslag

Tweemaal per jaar bezorgen de DNA-labo's een verslag aan de evaluatiecommissie en de directie van de technische en wetenschappelijke politie. Dit verslag bevat relevante informatie om de kwaliteit van de afnamen door de politiediensten op de plaats van de feiten en op de overtuigingsstukken, en de kwaliteit van hun bewaring, te evalueren en te verbeteren.⁶¹

Rechtstreeks of onrechtstreeks belang bij een zaak

Een deskundige van het DNA-labo brengt de vorderende magistraat onmiddellijk op de hoogte wanneer:⁶²

⁵⁵ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 9-10.

⁵⁶ Art. 8bis, eerste lid DNA-wet 1999-2011.

⁵⁷ Art. 8bis, tweede lid DNA-wet 1999-2011.

⁵⁸ Art. 20, § 1 DNA-KB 2013.

⁵⁹ Cass.19 mei 2010, P.10.0600.F., noot *Vigiles*, 2011, afd.2, (26) 29, noot T. SCHERLYNCK.

⁶⁰ Art. 8bis, derde lid DNA-wet 1999-2011.

⁶¹ Art. 20, § 2 DNA-KB 2013.

⁶² Art. 26 DNA-KB 2013.

- Hij ontdekt dat hij een rechtstreeks of onrechtstreeks belang heeft bij een zaak waarvoor hij als deskundige is aangesteld;
- Eén van zijn familieleden of verwanten tot in de vierde graad enig belang heeft bij een zaak, waarvoor hij als deskundige is aangesteld;
- Hij, meer algemeen, niet in volle onafhankelijkheid kan optreden.

De vorderende magistraat ontlast de deskundige vervolgens van zijn taak.

4. DE NATIONALE DNA-GEGEVENSBANKEN BIJ HET NICC (DIS)

Er zijn twee nationale DNA-gegevensbanken: de databank “Criminalistiek” en de databank “Veroordeelden”. Deze worden beheerd door het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC).⁶³ Samen vormen de nationale DNA-databanken het “DNA Index System” of afgekort DIS.⁶⁴

Het NICC heeft dus naast zijn eigen erkend wetenschappelijk DNA-labo dat DNA-analyses uitvoert (cf. supra), ook een afzonderlijke afdeling die de nationale DNA-databanken beheert. Artikel 30, tweede lid van het DNA-KB 2013 bepaalt trouwens dat personeelsleden die toegang hebben tot de nationale DNA-gegevensbanken niet mogen deelnemen aan de uitvoering van strafrechtelijke DNA-onderzoeken.

Er gaan stemmen op om in de toekomst het aantal DNA-databanken uit te breiden. Zo wordt gedacht aan de creatie van een databank “Intervenanten”, met de profielen van de mensen die in de loop van het onderzoek in contact zijn gekomen met de sporen. Ook denkt men na over de oprichting van een databank “Vermiste personen” en een databank “Verdachten”.

Het project van oprichting van een databank “Vermiste personen” werd ondertussen goedgekeurd⁶⁵, maar er moeten nog heel wat stappen genomen worden vooraleer deze databank er daadwerkelijk komt. De datum van inwerkingtreding is voorzien 18 maanden na de publicatie in het Belgisch Staatsblad. Rond de databanken “Intervenanten” en “Verdachten” zijn nog geen concrete stappen ondernomen. Voorlopig blijven de nationale DNA-databanken dus beperkt tot de databanken “Criminalistiek” en “Veroordeelden”.

DNA-databank “Criminalistiek”

Artikel 4, § 1 DNA-wet 1999-2011 beschrijft de inhoud van de gegevensbank “Criminalistiek”. Volgende DNA-profielen worden bijgehouden in deze databank:

1. De DNA-profielen van de in strafzaken aangetroffen sporen, die ofwel niet-geïdentificeerd blijven, ofwel geïdentificeerd worden en dus gelinkt zijn aan een bepaalde verdachte of veroordeelde;
2. de DNA-profielen van referentiestalen van verdachten, die – op vraag van de procureur des Konings of de onderzoeksrechter – vergeleken zijn met de DNA-profielen van de in de zaak aangetroffen sporen en waar een positief verband met het profiel van een spoor is vastgesteld;

⁶³ Art. 4, § 1 en art. 5, § 1 DNA-wet 1999-2011.

⁶⁴ Het “DNA Index System” (DIS) is geïnstalleerd binnen het NICC en maakt gebruik van het door de FBI gratis ter beschikking gestelde software CODIS (Combined DNA Index System) naast een homemade administratieve gegevensbank.

⁶⁵ Wetsontwerp tot wijziging van het wetboek van strafvordering en de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, met het oog op de oprichting van een DNA-gegevensbank “Vermiste personen”, *Parl.St.* Senaat, nr. 5-1633 (goedgekeurd op 26 november 2013 zonder amendering in de Senaatscommissie Justitie en op 5 december 2013 in de plenaire zitting), <http://www.senate.be/www/?MIval=/dossier&LEG=5&NR=1633 &LANG=nl>.

3. de DNA-profielen van referentiestalen van verdachten, waarvoor een positief verband is vastgesteld bij de automatische, éénmalige vergelijking met de reeds opgeslagen profielen in de nationale DNA-databanken.

Voor elk geregistreerd DNA-profiel houdt de databank ook standaard de volgende administratieve gegevens bij:⁶⁶

- het notitienummer van het strafdossier;
- de naam en de gegevens van de magistraat die belast is met het strafdossier;
- de naam en de gegevens van het DNA-labo waar de DNA-profielen zijn opgesteld, alsook de referenties van het deskundigendossier en van de DNA-profielen;
- de biologische aard van de onderzochte stalen;
- het geslacht van de persoon waarvan het DNA-profiel is opgesteld;
- in voorkomend geval, het positieve verband met andere DNA-profielen;
- in voorkomend geval, het DNA-codenummer.

Om de anonimiteit te waarborgen, worden de DNA-profielen van referentiestalen van verdachten enkel opgeslagen onder hun DNA-codenummer.

Artikel 4, § 2 DNA-wet 1999-2011 bepaalt de regels om de opgeslagen DNA-profielen uit de gegevensbank “Criminalistiek” te verwijderen. In de eerste plaats worden de DNA-profielen op bevel van het Openbaar Ministerie uit de databank gewist wanneer de bewaring ervan niet (meer) nuttig is voor de strafprocedure. Daarnaast stelt dit artikel dat, wanneer het gaat om geïdentificeerde DNA-profielen, deze op bevel van het Openbaar Ministerie verwijderd worden van zodra er voor het dossier waarin het profiel verkregen is een definitieve rechterlijke beslissing is gekomen. Wanneer de rechterlijke beslissing een veroordeling is voor één van de misdrijven opgenomen in de lijst in artikel 5 DNA-wet 1999-2011, wordt het DNA-profiel opgenomen in de DNA-databank “Veroordeelden”. Bij een buitenvervolginstelling of vrijspraak die in kracht van gewijsde is getreden, wordt het profiel definitief verwijderd. In dat geval heeft de betrokkene bovendien het recht de onmiddellijke verwijdering van zijn DNA-profiel te vragen. Tot slot geldt voor de niet-geïdentificeerde DNA-profielen van sporen dat deze automatisch gewist worden 30 jaar na de opname ervan in de databank.

DNA-databank “Veroordeelden”

Artikel 5, § 1 DNA-wet 1999-2011 beschrijft de inhoud van de DNA-databank “Veroordeelden”. Deze bevat de DNA-profielen van alle personen die veroordeeld zijn tot een werkstraf, gevangenisstraf of internering voor het plegen van één van de volgende misdrijven (in grote lijnen):

- 1° Ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (art. 136bis tot 136septies Sw.)
- 2° Terroristische misdrijven (art. 137 tot 141 Sw.)
- 3° Vereniging met het oogmerk een aanslag te plegen op personen of eigendommen en criminele organisatie (art. 322 tot 324ter Sw.)
- 4° Gijzeling (art. 347bis Sw.)
- 5° Aanranding van de eerbaarheid en verkrachting (art. 372 tot 378 Sw.)
- 6° Aanzetten tot prostitutie of ontucht van minderjarigen (art. 379, 380, §§ 1 tot 5 en 381 Sw.)
- 7° Verspreiden van kinderpornografie (art. 383bis, §§ 1 en 3 Sw.)
- 8° Doodslag – moord – vergiftiging (art. 393 tot 397 Sw.)
- 9° Slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid of de dood tot gevolg (art. 400 en 401 Sw.)

⁶⁶ Art. 44^{quater}, tweede lid Sv.

- 10° Foltering en onmenselijke behandeling (art. 417ter en 417quater Sw.)
- 11° Ontvoering van minderjarigen (art. 428 tot 430 Sw.)
- 12° Mensenhandel met verzwarende omstandigheden (art. 433sexies tot 433octies Sw.)
- 13° Diefstal met braak en diefstal/afpersing met geweld of bedreiging en met verzwarende omstandigheden (art. 467, eerste lid en 471 tot 475 Sw.)
- 14° Diefstal/afpersing van kernmateriaal met geweld of bedreiging en met verzwarende omstandigheden (art. 477sexies Sw.)
- 15° Brandstichting of vernieling met verzwarende omstandigheden (art. 518, 531 en 532 Sw.)
- 16° Mensensmokkel met verzwarende omstandigheden (art. 77ter tot 77quater Vreemdelingenwet 15 december 1980)
- 17° Handel in slaapmiddelen, verdovende middelen of andere psychotrope stoffen in vereniging (art. 2bis, § 3, b, en § 4, b, Drugwet 24 februari 1921)

De onderlijnde misdrijven zijn deze die vroeger al waren opgenomen in de lijst. De huidige lijst is dus meer dan een verdubbeling van de vorige lijst, die werd geactualiseerd en uitgebreid om beter tegemoet te komen aan nieuwe misdrijfphenomenen en de noden van het strafonderzoek. Nieuw is ook dat een veroordeling tot een werkstraf of een poging tot het plegen van de misdrijven opgesomd in de lijst, volstaan voor opname in de DNA-gegevensbank.

De DNA-profielen in de databank “Veroordeelden” worden altijd opgeslagen onder het DNA-codenummer dat is toegekend aan de betrokken persoon, dit om zijn anonimiteit te waarborgen.

Artikel 5, § 2 DNA-wet 1999-2011 bepaalt dat een DNA-profiel 30 jaar na het opslaan ervan in de databank “Veroordeelden” automatisch wordt verwijderd. De bevoegde magistraat kan wel een kortere termijn bepalen, bijvoorbeeld in geval van eerherstel. Ook een hervorming van de beslissing tot veroordeling/internering op verzet of vernietiging ervan ingevolge een herzieningsprocedure kan aanleiding geven tot een verwijdering van het DNA-profiel uit de databank.

Functie DNA-databanken: vergelijking tussen dossiers

De opslag en de vergelijking van DNA-profielen in de databanken “Criminalistiek” en “Veroordeelden” laat toe overeenkomsten tussen dossiers vast te stellen en zo soms belangrijke verbanden te vinden. Deze vergelijking van DNA-profielen kan enerzijds nationaal en anderzijds internationaal gebeuren. Artikel 8bis, derde lid DNA-wet 1999-2011 bepaalt dat enkel het NICC bevoegd is om systematisch en ambtshalve over te gaan tot de vergelijking van de DNA-profielen opgeslagen in de nationale gegevensbanken, en dus om linken tussen verschillende dossiers te leggen.⁶⁷

Wanneer er een positief verband is tussen een DNA-profiel en een of ander DNA-profiel uit de nationale of buitenlandse databanken, wordt dit verband ook opgeslagen.

Beheer nationale databanken

Het NICC staat in voor het beheer van de gegevensbanken “Criminalistiek” en “Veroordeelden”.⁶⁸ Enkel het NICC is bevoegd om DNA-profielen op te slaan in deze twee nationale gegevensbanken.⁶⁹

⁶⁷ Art. 8bis, laatste lid DNA-wet 1999-2011.

⁶⁸ Art. 29, eerste lid DNA-KB 2013.

⁶⁹ Art. 8bis, derde lid DNA-wet 1999-2011.

Het dagelijkse beheer van de nationale DNA-databanken is toevertrouwd aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken⁷⁰, lid van het personeel van het NICC. Deze persoon kan zijn taken delen met een medewerker die onder zijn verantwoordelijkheid staat.

De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken staat in voor:

- de ontvangst van de DNA-profielen, overgemaakt door de deskundigen;
- het registreren van de DNA-profielen in de nationale gegevensbanken;
- de systematische vergelijking van deze profielen met de profielen die zijn opgeslagen in de nationale gegevensbanken;
- het opstellen van de rapporten over deze vergelijkingen ter attentie van de betrokken magistraten en, in geval van een positief verband met een DNA-codenummer, ook ter attentie van de nationale cel.⁷¹

Aangestelde voor de gegevensbescherming

Daarnaast is er nog de aangestelde voor de gegevensbescherming. Deze heeft een algemene controlerende functie inzake de naleving van de regels betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en informatiebeveiliging, en dit zowel bij de DNA-labo's als bij de dienst nationale DNA-databanken bij het NICC.⁷²

5. DE DNA-EVALUATIECOMMISSIE

Het DNA-KB van 4 februari 2002 richtte een evaluatiecommissie voor het DNA-onderzoek op. Waar de evaluatiecommissie vroeger enkel was samengesteld uit wetenschappelijke experts inzake DNA-onderzoek en de directeur-generaal van het NICC, maken voortaan ook de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken (of zijn gemachtigde), de magistraat die de nationale cel leidt en een directielid van de technische en wetenschappelijke politie van de federale gerechtelijke politie deel uit van de evaluatiecommissie.⁷³

De evaluatiecommissie geeft aan de minister van Justitie advies over kwesties van wetenschappelijke, technische en – sinds het nieuwe DNA-KB – juridische aard in verband met het DNA-onderzoek.⁷⁴

⁷⁰ Art. 31, § 1 DNA-KB 2013. De vereisten waaraan de beheerder moet voldoen staan vermeld in § 2 en zijn functie en verantwoordelijkheden in de §§ 6 en 7.

⁷¹ A. LERICHE en D. VANDERMEERSCH, "L'expertise ADN : de nouvelles perspectives à la suite de la loi du 7 novembre 2011", *Rev.dr.pén.* 2012, 1138.

⁷² Art 34, § 1 DNA-KB 2013. De vereiste waaraan de aangestelde moet voldoen staan vermeld in § 1 en zijn functie en verantwoordelijkheden in de §§ 2 tot en met 7.

⁷³ Art. 2 DNA-KB 2013.

⁷⁴ Art. 3 DNA-KB 2013.

DEEL III. BESPREKING VAN HET PROCESSHEMA VOLGENS DE NIEUWE WETTELIJKE BEPALINGEN

In dit deel worden de wettelijke bepalingen en richtlijnen overlopen en toegelicht, dit per actor en per stap in de procedure.

Het opzet is te komen tot een praktische gids/draaiboek, waarin iedereen gemakkelijk zijn weg kan vinden.

Elk item vangt aan met een kader waarin de voornaamste nieuwe wettelijke wijzigingen worden opgelijst. Dan volgen het processchema, de taken van de verschillende actoren en de te gebruiken modellen.

1. SPOREN

Na een misdrijf kunnen op de plaats van de feiten sporen gevonden worden, onder meer op voorwerpen (bv. op een sigarettenpeuk, een drinkglas) en kledij, die celmateriaal (bloed, speeksel, sperma, haren) van de vermoedelijke dader(s) kunnen bevatten. Ook kan op het eventuele slachtoffer celmateriaal van de dader(s) aanwezig zijn, bijvoorbeeld na een seksueel misdrijf.

Hieronder bespreken we stap voor stap de procedure voor het beheer van de plaats van het misdrijf en voor de behandeling en het DNA-onderzoek van de sporen.

Dit wordt geregeld in artikel 44^{quater} Sv. en in de artikelen 4, 5 en 6 van het DNA-KB 2013.

1.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen

Artikel 44^{quater} Sv.:

AUTOMATISCHE GEGEVENSOVERDRACHT:

Tenzij de PK anders beslist, stuurt de deskundige de door hem opgemaakte DNA-profielen van sporen ambtshalve door naar het NICC om opgeslagen te worden in de nationale DNA-gegevensbank "Criminalistiek".

INKORTING TERMIJN DESKUNDIGENONDERZOEK:

De termijn voor de DNA-onderzoeken en de vergelijkende onderzoeken van sporen is beperkt tot 1 maand.

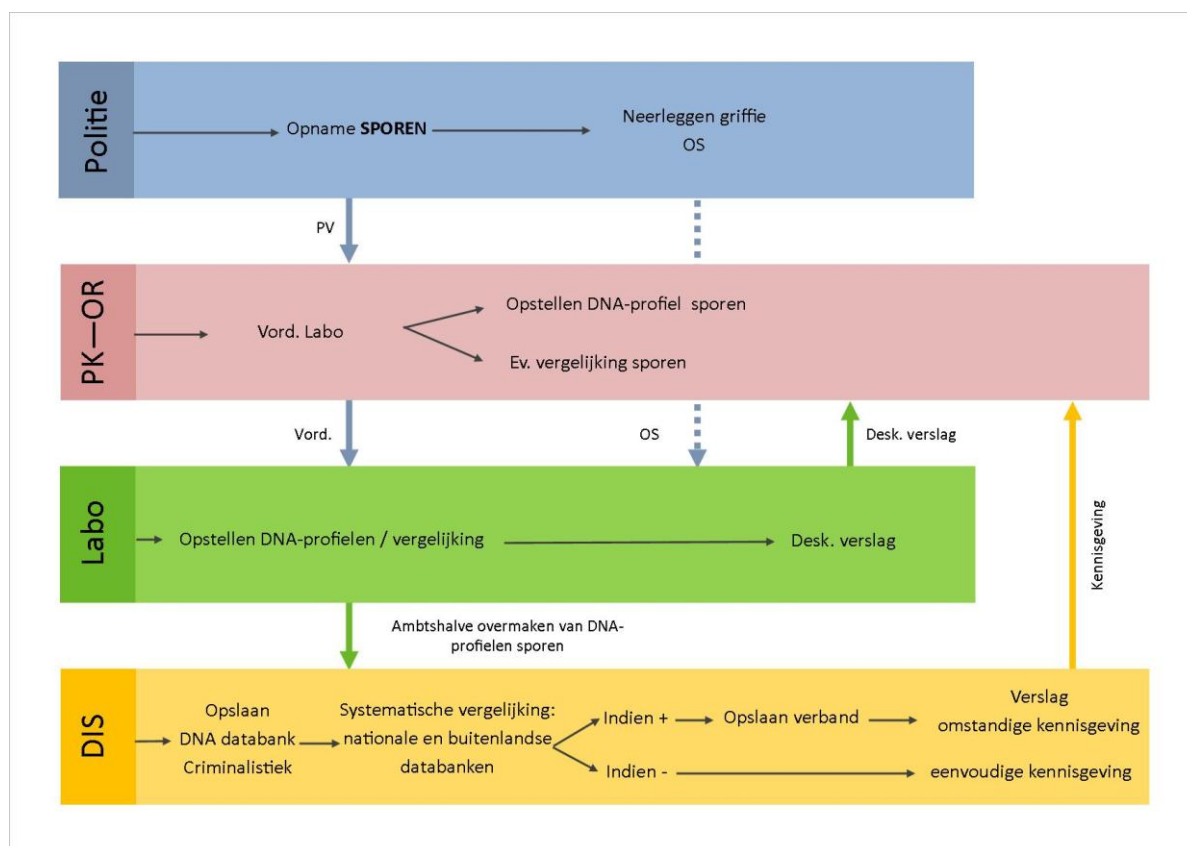
STALEN VAN SPOREN DERTIG JAAR BEWAARD:

De stalen van sporen om tegenonderzoek mogelijk te maken worden in principe 30 jaar bewaard, tenzij de bevoegde magistraat een andere bewaartermijn bepaalt.

Artikelen 4, 5 en 6 DNA-KB 2013:

Deze artikelen bevatten nieuwe bepalingen inzake het beheer van de plaats van de feiten, de behandeling van de overtuigingsstukken en sporen en de taakafspraken tussen de verschillende politiediensten.

1.2. Processchema⁷⁵

1.3. Bespreking procedure sporen

1.3.1. Politie

De politiediensten staan in voor de opname en de verzameling van de sporen op de plaats van het misdrijf.

1.3.1.1. Bespreking van de nieuwe wettelijke bepalingen inzake het beheer van de plaats van de feiten

Het nieuwe DNA-KB 2013⁷⁶ voert duidelijke procedures en voorschriften in om de integriteit van de plaats van de feiten en van de overtuigingsstukken (OS), sporen en aanwijzingen te waarborgen en zo de betrouwbaarheid van het bewijs te verhogen.

Uit het verslag aan de Koning blijkt dat men deze bepalingen een algemeen toepassingsgebied wil geven.⁷⁷

De opgelegde beschermingsmaatregelen hebben niet enkel de bescherming van biologische sporen tot doel maar ook van de andere sporen van diverse oorsprong die op de plaats van

⁷⁵ Voor een optimale leesbaarheid, is het best dit schema in kleur af te drukken.

⁷⁶ Hoofdstuk III – Beheer van de plaats van de feiten en behandeling van de overtuigingsstukken en van de aangetroffen sporen (art. 4 tot en met 6) DNA-KB 2013.

⁷⁷ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52394-52395.

de feiten aangetroffen kunnen worden.⁷⁸ Hoewel deze bepalingen opgenomen zijn in het DNA-KB 2013, gaan ze dus ruimer dan de materie van het DNA-onderzoek.

De bedoeling is de opstelling van een gerechtelijke uitsluitingsperimeter en het onderzoek van de plaats van de feiten te bevorderen, zonder dit te beperken tot zogenaamde 'belangrijke' feiten, hetgeen vroeger in verschillende richtlijnen van de procureurs des Konings of de procureurs-generaal werd aanbevolen.

Het verslag aan de Koning stelt inderdaad dat een 'niet belangrijk' feit later gekwalificeerd kan worden als een belangrijk feit en dat geen enkel nauwkeurig uitgevoerd onderzoek, dat aan alle eisen van een dergelijk onderzoek voldoet, achterwege gelaten mag worden.

Het verslag aan de Koning besluit: "De algemene regel moet dus de invoering van een gerechtelijke perimeter zijn; de gerechtelijke autoriteiten kunnen echter oordelen dat uitzonderingen mogelijk zijn".⁷⁹

Tegenover de doelstellingen omschreven in het nieuwe DNA-KB (die op zich volledig onderschreven kunnen worden), staat natuurlijk de realiteit van de beperktheid van de beschikbare middelen op het terrein, die genoopt hebben tot bepaalde lokale praktijken en creatieve oplossingen. Bijvoorbeeld werd voor de aanpak van de woninginbraken in sommige arrondissementen een doorgedreven vorming en opleiding gegeven aan de lokale politie, zodat ook zij voor de sporenopname kan instaan.

Doordat de gerechtelijke autoriteiten uitzonderingen mogen bepalen, kunnen de lokale taakafspraken/draaiboeken, die desgevallend al door de parketten gemaakt werden, behouden blijven. Elke partner staat dan natuurlijk zelf in voor de invulling van de hierna vermelde wettelijke opdrachten.

Het College van procureurs-generaal zal deze problematiek voorleggen aan de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken en dit ook opnemen in het verslag aan het Parlementair comité belast met de wetsevaluatie. De bepalingen van het KB kunnen niet volledig in de praktijk omgezet worden door een tekort aan middelen, zowel bij de federale als bij de lokale politie.

Hierna worden de bepalingen overlopen van het nieuwe DNA-KB, waarbij de verschillende actoren binnen de politie op de plaats van de feiten de volgende specifieke taken en verantwoordelijkheden krijgen.⁸⁰

1. Politiedienst verantwoordelijk voor de eerste interventie

De politiedienst die de eerste interventie doet, heeft de volgende taken:⁸¹

- Afsluiten en beschermen van de plaats van de feiten en alle andere plaatsen waar voorwerpen worden gevonden die verband houden met het misdrijf. Dit moet gebeuren door het aanbrengen van een of meer gerechtelijke uitsluitingsperimeters (bv. afbakenen van de plaats door middel van een veiligheidslint of door verzegeling).

Dit heeft tot doel:

- de overtuigingsstukken, sporen en aanwijzingen te beschermen;
- contaminatie te voorkomen;
- toe te laten dat de officier van gerechtelijke politie die verantwoordelijk is voor de technische en wetenschappelijke politie (of zijn medewerkers) zijn taken uitvoert.

⁷⁸ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52395.

⁷⁹ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52394.

⁸⁰ Voor meer informatie, zie "K. PLASSCHAERT, *Verdacht overlijden*, Brussel, Politeia, 2010".

⁸¹ Art. 4 DNA-KB 2013: Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52394: "Artikel 4 voert een algemene bepaling in die de organisatie van ieder plaatsbezoek betreft".

De toegang tot de afgesloten plaatsen is beperkt tot de personen die zijn aangesteld door de bevoegde magistraat. De magistraat verleent hierbij voorrang aan de diensten belast met de opdrachten van technische en wetenschappelijke politie;

- Bewaken van de gerechtelijke uitsluitingsperimeters (tenzij de bevoegde magistraat andere instructies geeft);
- Opstellen van het proces-verbaal met de inventaris van alle personen die aanwezig waren op de plaats van de feiten of die deze plaats hebben betreden (tenzij de bevoegde magistraat andere instructies geeft).

2. Officier van gerechtelijke politie die verantwoordelijk is voor het plaatsbezoek

De politieofficier die verantwoordelijk is voor het plaatsbezoek staat in voor de coördinatie van alle politionele opdrachten die op de plaats van de feiten worden uitgevoerd.⁸²

3. Officier van gerechtelijke politie van de federale politie die verantwoordelijk is voor de technische en wetenschappelijke politie (of zijn medewerkers)

Een belangrijke rol is weggelegd voor de officier van de gerechtelijke politie van de federale politie die verantwoordelijk is voor de technische en wetenschappelijke politie. Hij heeft op de plaats van de feiten de leiding over het personeel van het laboratorium van de technische en wetenschappelijke politie. Hij heeft ook de supervisie over de opsporing, afname en exploitatie van de sporen. Ten slotte is hij verantwoordelijk voor de technische en wetenschappelijke opvolging van het dossier.⁸³

Conform artikel 5, § 1 DNA-KB 2013 staat hij op de plaats van de feiten in voor volgende taken:

- wanneer nodig de gerechtelijke uitsluitingsperimeters laten aanpassen;
- uitvoeren van een eerste evaluatie van de plaats van de feiten en meedelen van zijn vaststellingen aan de officier van gerechtelijke politie die verantwoordelijk is voor het plaatsbezoek;
- zorgen voor een goed verloop van de opsporing, de lokalisatie, het zichtbaar maken, de afname, de fotografische opname en/of video-opname, de nummering, de verpakking, de beveiliging door verzegeling en de bewaring van alle materiële aanwijzingen, met het oog op de analyse en het latere gebruik ervan;
- zorgen voor de uitvoering van anti-contaminatiemaatregelen door iedereen die de plaats van de feiten betreedt beschermingskledij te laten dragen;
- in voorkomend geval, aanbevelingen formuleren rond het vorderen van deskundigen in de uitsluitingsperimeter;
- in voorkomend geval, aanbevelingen formuleren over de behandeling van slachtoffers en verdachten, met het oog op de verzameling van sporen en aanwijzingen op hun persoon en hun voorwerpen;
- zonder afbreuk te doen aan de veiligheidsmaatregelen, bezorgen van de in beslag genomen voorwerpen aan de officier van gerechtelijke politie die de inbeslagnames beheert;
- opstellen van een proces-verbaal dat melding maakt van de datum en het uur van de inbeslagname, het nummer van het strafdossier, de naam van de bevoegde PK of onderzoeksrechter, en een volledige beschrijving van de omstandigheden waarin de overtuigingsstukken, sporen en aanwijzingen werden gevonden.

Ook de medewerkers van de officier van gerechtelijke politie, verantwoordelijk voor de technische en wetenschappelijke politie, hebben de bevoegdheid elk van bovenvermelde

⁸² Art. 4, § 2 DNA-KB 2013: Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52394: "Artikel 4 voert een algemene bepaling in die de organisatie van ieder plaatsbezoek betreft".

⁸³ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52395.

taken te verrichten. Zij hebben hiervoor een speciale vorming en opleiding genoten. Voor het verrichten van deze handelingen is de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie niet noodzakelijk.⁸⁴

Indien één van de handelingen in het kader van het beheer van de plaats van de feiten en de behandeling van de overtuigingsstukken en aangetroffen sporen niet uitgevoerd kan worden, dan wordt hierover ter plaatse overleg gepleegd door de officieren van gerechtelijke politie en stelt de officier van gerechtelijke politie van de federale politie die verantwoordelijk is voor de technische en wetenschappelijke politie hiervan een proces-verbaal op. Dit proces-verbaal vermeldt de handeling die niet werd uitgevoerd en de reden voor het niet uitvoeren van deze handeling. Dezelfde officier van gerechtelijke politie brengt de deskundige die belast is met de analyse hiervan op de hoogte, zodat deze hiermee rekening kan houden bij de interpretatie van de verkregen resultaten (*infra* 1.3.1.1., 6).⁸⁵

4. Officier van gerechtelijke politie die de inbeslagnames beheert

In artikel 5, § 1, 7° DNA-KB 2013 wordt bij de opsomming van de taken van de officier van gerechtelijke politie van de federale politie die verantwoordelijk is voor de technische en wetenschappelijke politie zijdelings melding gemaakt van “de officier van de gerechtelijke politie die de inbeslagnames beheert met het oog op het opstellen van de inventaris ervan.”

De rol van deze persoon wordt niet verder gespecificeerd in de tekst van het koninklijk besluit zelf, maar wordt wel als volgt verder toegelicht in het verslag aan de Koning.⁸⁶

De officier van gerechtelijke politie die de inbeslagnames beheert, is belast met de controle van de in beslag genomen stukken en speelt zodoende een belangrijke rol in het waarborgen van de “*chain of custody*” (keten van controle en verantwoordelijkheid), zodat de traceerbaarheid van de overtuigingsstukken gegarandeerd is. Om de in beslag genomen stukken altijd terug te kunnen vinden en de echtheid ervan te verzekeren, stelt hij een inventaris op, waarbij hij nauwgezet alle informatie vermeldt over:

- de persoon die het overtuigingsstuk bezit (eigenaar of gebruiker);
- de plaats(en) waar de stukken en de sporen zijn verworven;
- de omstandigheden waarin de stukken en de sporen zijn verworven (inbeslagname, overdracht);
- de fysieke beschrijving van de stukken en de sporen (met foto, serienummer, etc.);
- de aanwezigheid van een zegel (met identificatie) en het opschrift van het bijhorende etiket;
- de data waarop de verzegelingen of de drager geopend en terug gesloten zijn;
- eventuele wijzigingen;
- de staat waarin de drager werd terug gegeven (met foto).

Nogmaals wordt het algemeen toepassingsveld beklemtoond en gesteld dat deze oefening moet gebeuren voor elk stuk dat sporen kan bevatten, ongeacht de aard ervan. Het geldt dus niet enkel voor de stukken die kennelijk biologische sporen bevatten. De voorwaarden voor de selectie van een overtuigingsstuk zijn immers uitgebreid met de mogelijkheid dat het laboratorium voor technische en wetenschappelijke politie of de door de magistraat gevorderde deskundige wel biologische sporen zou kunnen ontdekken, ook al zijn deze niet onmiddellijk zichtbaar.⁸⁷

⁸⁴ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52395.

⁸⁵ Art. 6 DNA-KB 2013.

⁸⁶ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52395.

⁸⁷ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52395.

5. Laboratoria van technische en wetenschappelijke politie

Artikel 5, § 2, in fine DNA-KB 2013 vermeldt dat de laboratoria van de technische en wetenschappelijke politie oriënteringstests kunnen uitvoeren.

Ook hier wordt de taakopdracht van deze laboratoria enkel gespecificeerd in het verslag aan de Koning.⁸⁸ De laboratoria van technische en wetenschappelijke politie hebben als taak:

- Een eerste onderzoek te doen op alle overtuigingsstukken, zodat degene die van belang zijn eruit gehaald kunnen worden om over te maken aan het DNA-labo (bv.: na onderzoek van de kleren van het slachtoffer, worden enkel de kledingstukken die een spoor bevatten overgemaakt aan het DNA-labo). Op deze manier kan het werk van de deskundige doelgericht gebeuren.
- Oriëntatietests te doen om de aard van de aanwezige sporen vast te stellen. De conclusies worden meegedeeld aan de deskundige, zodat deze de tests niet meer moet herhalen. Hierdoor komen de kosten van de dure oriëntatietests niet op de latere – door de deskundige ingediende – kostenstaat, wat dus ten voordele is van het budget van de dienst gerechtskosten.

Opmerking: In het verslag aan de Koning is er, verwijzend naar de Europese reglementering, sprake van dat de labo's van de politie voor het einde van 2013 de kwaliteit van hun prestaties moeten laten erkennen en accrediteren. Bij gebrek aan een formele accreditatie op heden, moeten de laboratoria van de technische en wetenschappelijke politie minstens beschikken over gevalideerde technieken en oriëntatietests (in samenwerking met het NICC, dat krachtens het KB van 1972 het referentielaboratorium is op het vlak van Technische en Wetenschappelijke politie). Ook moeten de verschillende labo's dezelfde uniforme procedures toepassen en beschikken over personeel dat opgeleid is in deze technieken, om tests op de overtuigingsstukken te kunnen realiseren met alle vereiste voorzorgen om contaminaties te vermijden.⁸⁹ Indien dit niet het geval is, kunnen de laboratoria van technische en wetenschappelijke politie enkel de tests op de plaats van de feiten uitvoeren. Het is dan aan de DNA-labo's om de oriëntatietests op de overtuigingsstukken te verrichten.

6. Wat bij niet-naleving van de bepalingen opgenomen in het KB?

Reeds onder het DNA-KB 2002 heeft het Hof van Cassatie zich meerdere malen moeten uitspreken over de vraag tot nietigheid van het bewijs wanneer één of meerdere voorschriften uit het KB niet in acht werden genomen, in het bijzonder wanneer het gaat om het aanbrengen van de gerechtelijke uitsluitingsperimeter.

Om hieromtrent duidelijkheid te brengen, bepaalt artikel 6 DNA-KB 2013 dat indien één of meerdere voorschriften niet in acht worden genomen, de officier van gerechtelijke politie van de federale politie verantwoordelijk voor de technische en wetenschappelijke politie hiervan een proces-verbaal opmaakt, met opgave van de opdracht die niet werd uitgevoerd en de reden hiervan. Ook deelt hij dit mee aan de deskundige die belast is met de analyse (*supra* 1.3.1.1., 3).

Hoewel het verslag aan de Koning stelt dat het ontbreken van dit proces-verbaal betekent dat de voorziene bepalingen in acht genomen werden, is het toch noodzakelijk dat het proces-verbaal expliciet vermeldt dat alle regels in acht genomen werden.

⁸⁸ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52395-52396.

⁸⁹ Om te werken rond deze vraag, zal onder auspiciën van het College van procureurs-generaal een werkgroep opgericht worden.

Het niet uitvoeren van één van de voorgeschreven handelingen heeft niet noodzakelijk de onregelmatigheid van het bewijs tot gevolg. Het is immers niet omdat bijvoorbeeld de gerechtelijke uitsluitingsperimeter niet is aangebracht, dat de expertise mislukt.⁹⁰

1.3.1.2. Bespreking van de nieuwe wettelijke bepalingen en richtlijnen inzake het overmaken van de overtuigingsstukken en het proces-verbaal van inbeslagname aan het DNA-labo

Artikel 5, § 2 DNA-KB 2013 bepaalt dat de overtuigingsstukken die sporen bevatten of kunnen bevatten, overgemaakt worden aan het DNA-labo waaraan de deskundige, opgevorderd door de procureur des Konings of de onderzoeksrechter, verbonden is.

De term overtuigingsstukken verwijst naar voorwerpen die bewaard worden onder gerechtelijk gezag en die nodig zijn voor de waarheidsvinding in een strafzaak. Deze voorwerpen moeten neergelegd worden op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en krijgen daar een “OS-nummer” of een “neerleggingsnummer” toegekend. De politiediensten staan sinds lange tijd in voor de neerlegging op de griffie. De “roze staat” wordt gevoegd aan het proces-verbaal van inbeslagname.

Het koninklijk besluit bepaalt dat de overtuigingsstukken overgemaakt moeten worden aan de aangestelde deskundige maar bepaalt niet op welke wijze en door wie dit moet gebeuren. Verschillende gebruiken zijn daaromtrent gangbaar in de verschillende arrondissementen: sommige DNA-labo's halen zelf de overtuigingsstukken af op de griffie en brengen hiervoor de (soms overdreven) kosten in rekening, in de meeste arrondissementen staat echter de politie in voor de overbrenging van de overtuigingsstukken van de griffie naar de DNA-labo's.

Om een uniforme werkwijze te garanderen geldt de richtlijn dat de politiediensten belast met het dossier instaan voor de overbrenging van de overtuigingsstukken aan de DNA-labo's. Rekening houdend met de nieuwe wettelijke bepalingen lijkt dit immers de meest efficiënte werkwijze:

- Op deze manier kan er geen betwisting zijn over het begin van de termijn die de DNA-labo's hebben voor hun deskundigenonderzoek. Deze termijn begint immers te lopen vanaf de overmaking van de vordering én de overtuigingsstukken. Indien de overtuigingsstukken door de DNA-labo's zelf moeten worden afgehaald, bepalen zij eigenlijk hun eigen termijn.
- Op deze manier wordt eenzelfde processchema gehanteerd als bij de afname van de referentiestalen, die ook door de politie worden overgebracht en die in heel wat gevallen vergezeld zullen worden van de overtuigingsstukken, om vergelijkend onderzoek met de sporen in het dossier mogelijk te maken (zie infra).
- Naast de overtuigingsstukken moeten nog andere nuttige documenten gevoegd worden: het PV van inbeslagname, het PV van het laboratorium van de federale politie over de uitgevoerde oriëntatietests en eventueel het PV waaruit blijkt dat niet alle opdrachten op de plaats van de feiten conform het DNA-KB uitgevoerd werden. Al deze documenten worden het best in één keer overgemaakt aan de DNA-labo's.

Wat betreft de overmaking van het proces-verbaal van inbeslagname, is er tegenspraak tussen het verslag aan de Koning en de tekst van het KB.

Het verslag aan de Koning stelt dat – wanneer de overtuigingsstukken, sporen en aanwijzingen worden overgemaakt aan de deskundige – deze voortaan niet meer vergezeld zijn van het proces-verbaal van inbeslagname, zodat geen persoonlijke informatie over de verdachte(n) wordt onthuld. Er moet enkel een kopie van de inventaris van de

⁹⁰ Art. 6 DNA-KB 2013; Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52396.

inbeslagnames aan de deskundige overgemaakt worden, zonder vermelding van de naam van de betrokken personen.⁹¹

In artikel 5, § 2, tweede lid DNA-KB 2013 staat dan weer vermeld dat samen met de overtuigingsstukken, sporen en aanwijzingen een kopie van het proces-verbaal van inbeslagname overgemaakt wordt aan het DNA-labo. De naam van de betrokkene mag hierop niet vermeld staan.

Als richtlijn geldt dan ook de tekst van het KB: aan het DNA-labo wordt een kopie van het proces-verbaal van inbeslagname overgemaakt, inclusief de inventaris van de inbeslagnames. Gezien deze processen-verbaal noodzakelijk zijn om de DNA-labo's de nodige contextualisering te geven en omdat de DNA-labo's onder het beroepsgeheim vallen en bovendien conform art. 20 § 1 van het DNA-KB geen persoonsgegevens mogen opslaan, lijkt dit de meest aangewezen werkwijze.

1.3.1.3. *Bespreking van de nieuwe richtlijn ingevoerd bij deze omzendbrief, die als bijlage aan het proces-verbaal van inbeslagname een standaardtabel voegt, om via selectie en informatie-uitwisseling de effectiviteit van het DNA-onderzoek te verhogen*

1. Achtergrond en doelstelling

Doel van deze richtlijn is om de effectiviteit van DNA-onderzoek te verhogen.

Door de Salduz-wetgeving is het belang van het vinden van materiële bewijselementen toegenomen. De onderzoeksmogelijkheden inzake DNA spelen daarbij een belangrijke rol maar zijn ook heel duur. In de praktijk worden in vele onderzoeken (bv. woninginbraken) diverse sporen opgenomen met het oog op DNA-onderzoek. Het systematisch laten ontleden van al deze sporendragers is echter heel duur en weinig effectief. Vandaar dat een standaarddocument ontwikkeld werd dat garant staat voor een betere informatiedoorstroming naar de parketmagistraat/onderzoeksrechter over de selectie van sporen die het meest kans op succes hebben om een DNA-profiel op te leveren.

Deze richtlijnen zijn tot stand gekomen naar aanleiding van een project binnen het parket van Tongeren, in samenspraak met het parket van Hasselt.⁹² Dit project is ook in een ietwat gewijzigde vorm overgenomen door het parket van Antwerpen. Deze best practices worden door deze omzendbrief nationaal ingevoerd.

2. Selectie en rangschikking van sporen(dragers) voor eventueel DNA-onderzoek - standaardmodel

Om de selectie van goede sporendragers te maken, moeten alle veiliggestelde sporendragers in eenzelfde zaak gerangschikt worden volgens de kans op succes om een bruikbaar DNA-spoor (van 1 of maximaal 2 donoren) op te leveren.

Hiervoor kan men enerzijds gebruik maken van een classificatie waarbij 4 categorieën van sporen(dragers) worden onderscheiden:

⁹¹ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52396.

⁹² Richtlijn nr. 1/2013 van 18 februari 2012 van het parket van Tongeren inzake de DNA om via selectie en informatie-uitwisseling de effectiviteit van DNA-onderzoek te verhogen (opgesteld in samenspraak met het labo van de FGP Tongeren en het erkend DNA-labo BIOMED).

Cat. 1: (zichtbare) sporen van dader – grootste kans op DNA-recuperatie

Het gaat hier om de zichtbare aanwezigheid van (vers) biologisch celmateriaal zoals bijvoorbeeld:

- bloed van de dader op glasscherven van een stukgeslagen ruit;
- haar in de gebarsten voorruit van een voertuig na een ongeval;
- een speekselvlek na spuwen door de dader.

Cat. 2: (niet zichtbare) sporen van dader op voorwerpen – grote kans op DNA-recuperatie

Hoewel de sporen van de dader niet zichtbaar zijn, levert de aard van het gevonden voorwerp een sterk vermoeden van de aanwezigheid ervan. Het gaat bijvoorbeeld over volgende voorwerpen:

- een sigarettenpeuk achtergelaten door de dader(s) (wanneer het slachtoffer(s) niet rookt of wanneer het merk verschilt van het merk dat het slachtoffer(s) rookt);
- een bivakmuts, pruik of masker;
- een gebruikte handschoen;
- door de dader(s) gedragen kledij of voorwerpen (armband, horloge);
- drankbussen, flessen of glazen waarvan de dader(s) gedronken heeft;
- etensresten (bv. een afgebeten appel of kauwgom) of door de dader(s) gebruikt bestek.

Cat. 3: contactsporen – redelijk vermoeden van aanwezigheid van DNA

Er is sprake van een (biologisch) contactspoor wanneer lichaamscellen en/of lichaamsvloeistoffen van een persoon overgedragen zijn op een andere persoon of object, door direct of indirect contact.

De mate waarin er biologische contactsporen zijn, is afhankelijk van een aantal factoren:

- eigenheid van de donor van het contactspoor;
- de aard, intensiteit en tijdsduur van het contact;
- de ontvanger van het contactspoor: object of persoon;
- wanneer de ontvanger een object is, de aard en vorm van het voorwerp (bv. enveloppe, juwelenkistje of porseleinen potje).

De eerste factor (eigenheid van de DNA-donor) is onbekend. De drie andere factoren moet men proberen in te schatten.

De kwaliteit van een biologisch contactspoor is verder afhankelijk van:

- mogelijke andere donoren van het spoor;
- de ouderdom van het spoor;
- de omgevingsomstandigheden van het spoor.

OPMERKING: Kleren kunnen zowel in cat. 2 als in cat. 3 worden opgenomen. Wanneer kleren in cat. 3 zijn opgenomen, gaat het om de contactsporen op de buitenkant van de kleren. Voor het DNA-onderzoek is het dan belangrijk de plaats van de contactsporen op de kledij (als dit geweten is) in het PV op te nemen.

Cat. 4: restcategorie – nut voor DNA-onderzoek moet nog blijken

Het gaat hier om sporendragers waarvan het nut voor het DNA onderzoek onbekend of onduidelijk is, bijvoorbeeld:

- voorwerpen die geen zeker verband met de feiten hebben (bv. wanneer ze op een afstand van de plaats van het misdrijf gevonden zijn);
- voorwerpen die volledigheidshalve zijn veiliggesteld, met het oog op een eventueel later blijkend nut;
- dragers van uitsluitend slachtoffer-DNA (bv. ter documentatie van een door het slachtoffer gevolgde vluchtweg).

Deze informatie kan snel en efficiënt ingebracht worden in een standaardtabel (zie Model Nr. 14 in

Addendum I).

In afwachting dat een specifieke werkgroep, waarin de dienst “Research & Development – Quality Assurance” van de directie van de technische en wetenschappelijke politie van de federale politie (DGJ / DJT / R&D – QA) en de DNA-evaluatiecommissie betrokken zijn, een uniform model bepaald heeft, wordt aanbevolen om Model Nr. 14 in Addendum I van de omzendbrief te gebruiken.

3. Communicatie – proces-verbaal – beslag – taakverdeling

De personen die op het terrein de sporendragers hebben veiliggesteld, zijn het best geplaatst om de kwaliteit ervan in te schatten en de sporendragers toe te kennen aan een van de vier categorieën en/of een plaats te geven in hogervermelde standaardtabel.

In het proces-verbaal van inbeslagname moet voor elke sporendrager de kans op de aanwezigheid van celmateriaal van de dader(s) geduid worden aan de hand van een tabel, die als bijlage aan dit proces-verbaal wordt gevoegd. Deze tabel moet altijd ingevuld worden, ook als er op de plaats van de feiten maar één spoor is opgenomen. Wanneer verschillende sporen als gelijkwaardig worden ingeschat, moet het proces-verbaal adviseren welke sporen prioriteit krijgen.

De overtuigingsstukken (sporendragers) die nuttig bevonden worden voor DNA-onderzoek, moeten – elk apart en gemerkt – neergelegd worden in één overtuigingsstaat (als dit mogelijk is). De eventueel andere overtuigingsstukken worden elk apart in een overtuigingsstaat neergelegd. Hoewel deze andere sporendragers niet prioritair geanalyseerd worden op DNA, verliezen ze hun potentieel niet. Ze kunnen altijd in een volgende fase bij het onderzoek betrokken worden.

De ingevulde informatieve tabel wordt als bijlage gevoegd aan elke OS-staat.

1.3.2. Magistraten

1. Toegang tot de door de gerechtelijke uitsluitingsperimeters afgesloten plaatsen

De bevoegde magistraat bepaalt welke personen toegang hebben tot de door de gerechtelijke uitsluitingsperimeters afgesloten plaatsen. De magistraat let er hierbij op dat voorrang wordt verleend aan de diensten die belast zijn met de opdrachten van technische en wetenschappelijke politie.⁹³

2. Naar efficiëntere onderzoeken

Het komt niet toe aan de politiediensten om te beslissen welke sporen onderworpen worden aan een DNA-analyse. Enkel de procureur des Konings (PK) of de onderzoeksrechter (OR) beslissen in hun eigen dossiers welke van de gevonden sporen verder geanalyseerd worden in een DNA-onderzoek.

De magistraten moeten op oordeelkundige wijze de overtuigingstukken selecteren, wat niet alleen moet leiden tot een efficiënter onderzoek maar ook tot een meer uitbalanceerde kostenstructuur.

Verschillende tools staan daarbij ter beschikking:

⁹³ Art. 4 DNA-KB 2013.

1. Het standaardmodel dat ontwikkeld is inzake de selectie van goede sporendragers, dat gevoegd wordt aan het proces-verbaal van inbeslagname (*supra* 1.3.1.3.).
2. Vanzelfsprekend kan ook altijd contact opgenomen worden met de behandelende politiediensten en de experts van het laboratorium van de technische en wetenschappelijke politie.
3. Verder kan beroep gedaan worden op de “forensische adviseur⁹⁴”, een nieuwe functie die gecreëerd is binnen het NICC. Deze adviseur assisteert de magistraten bij het bepalen van de forensische onderzoeken die nodig zijn in een dossier en helpt bij het inventariseren van het beschikbare sporenmateriaal, dit niet alleen bij het uitkiezen van de biologische sporen die prioritair geanalyseerd moeten worden, maar ook bij het nadenken over de prioriteit van de andere types van sporen, die soms belangrijker zijn dan DNA-analyses. In gezamenlijk overleg met de tactische politiediensten kunnen op deze manier de vragen van het onderzoek vertaald worden in vorderingen aan de gerechtelijke deskundigen. De forensische adviseur slaat op deze manier een brug tussen de juridische wereld waar de casuïstiek centraal staat en de deskundigenwereld van de exacte wetenschappen.⁹⁵

De raadpleging van de forensische adviseur zal zich vooral opdringen bij complexe zaken⁹⁶, zaken waarin op één overtuigingsstuk meerdere onderzoeken noodzakelijk zijn⁹⁷ of bij het heropenen van zogenaamde “cold cases” (niet opgeloste zaken).

3. Vordering DNA-labo

De procureur des Konings of de onderzoeksrechter wijst, door middel van een gemotiveerde beslissing, een deskundige aan die verbonden is aan een erkend DNA-labo, om:

- het DNA-profiel van het spoor op te stellen;
- in voorkomend geval, de DNA-profielen van de sporen onderling te vergelijken.⁹⁸

Een standaardmodel Model Nr. 2 is hiervoor opgesteld en is gevoegd in Addendum I aan deze omzendbrief.

- Dit model is verplicht voor de magistraten van het Openbaar Ministerie en is beschikbaar via de webapplicatie van het nationaal databestand DNA-codenummers, zodat bepaalde gegevens automatisch ingevuld worden en de aanmaak ervan wordt opgeslagen in de historiek.
- Gezien de nieuwe wet bepaalde automatische gegevensoverdrachten voorziet, wordt er bij de onderzoeksrechters op aangedrongen om ook dit model te gebruiken, om een eenvormige werkwijze over het gehele land te garanderen bij alle actoren betrokken in het DNA-proces.
- Het model is zo opgesteld dat enkel de gegevens/vorderingen van het dossier in behandeling moeten worden ingevuld. De algemene bepalingen, opgenomen in de wet en het koninklijk besluit, die door de DNA-labo's nageleefd moeten worden, zijn

⁹⁴ De contactgegevens van de forensische adviseurs zijn in Addendum IV van deze omzendbrief opgenomen.

⁹⁵ Voor meer info: G. DEBOECK en I. BUYS, “De forensisch adviseur bruggenbouwer tussen wetenschap en justitie” in L. SMETS, J. DE KINDER en L.G. MOOR (eds.), *Proces-verbaal, aangifte en forensisch onderzoek*, Antwerpen, Maklu, 2011, 171-180. Zie ook: Wetsontwerp houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/002, amendementen nr. 1 en 4, die ertoe strekken forensische raadgevers aan te stellen in elk parket-generaal, met wie de magistraten verplicht voorafgaand overleg dienen te plegen alvorens vorderingen tot DNA-onderzoek uit te schrijven, amendementen die niet werden weerhouden.

⁹⁶ De complexiteit van een zaak varieert volgens het aantal slachtoffers en/of daders, het bestaan van meerdere plaatsdelicten, het aantal overtuigingsstukken en de vereiste experts.

⁹⁷ Sommige onderzoeken zijn immers niet compatibel met elkaar gezien sommige wetenschappelijke technieken de sporen onherroepelijk kunnen vernietigen (destructieve methodes).

⁹⁸ Art. 44*quater* en art. 90*undecies* Sv.

bij wijze van algemene richtlijn ter kennis gebracht aan de erkende DNA-labo's. Deze algemene richtlijn is gevoegd in Addendum II aan deze omzendbrief.

- Verschillende bepalingen in de DNA-wet 2011 voorzien de formule “behoudens andersluidende beslissing van de magistraat”. Er werd voor gekozen in het model de standaardbepalingen op te nemen (meer bepaald: de ambtshalve automatische gegevensoverdracht door de DNA-labo's aan de nationale DNA-gegevensbanken (DIS) en de bewaarduur van 30 jaar voor de stalen nodig voor tegenonderzoek). Indien de magistraat hiervan wil afwijken moet de rubriek “bijzondere vordering” op het einde van het model ingevuld worden.

1.3.3. DNA-labo's

De DNA-labo's, die door een gemotiveerde vordering van een magistraat aangesteld zijn, moeten de volgende verplichtingen naleven die opgelegd worden door de nieuwe DNA-wet 2011 (art. 44*quater* Sv.) en het DNA-KB 2013 (art. 14, 15, 16, 19 § 1, 21 en 22 DNA-KB 2013).

1. Voldoende deel bewaren voor tegenonderzoek

De deskundige moet ervoor zorgen dat hij een voldoende groot deel van het staal bewaart om een tegenonderzoek mogelijk te maken. Is dit niet mogelijk, dan maakt hij daarvan melding in zijn verslag.⁹⁹

Er is onduidelijkheid wat precies onder deze bepaling begrepen moet worden, omdat het onmogelijk is dat de DNA-labo's van alle overtuigingsstukken stalen bewaren. Er moet daarom een onderscheid gemaakt worden tussen:

1. Overtuigingsstukken:

De deskundige neemt van een spoor/overtuigingsstuk enkel dat deel dat hij nodig heeft voor zijn DNA-onderzoek. Hierbij moet de deskundige ervoor zorgen dat op het overtuigingsstuk een voldoende deel overblijft dat niet geëxploiteerd werd om hierop tegenonderzoek mogelijk te maken. Het overtuigingsstuk, dat het niet-gebruikte deel van het spoor bevat, wordt terug overgemaakt aan de griffie. In geval van een vraag tot tegenonderzoek, moet dit overtuigingsstuk terug afgehaald worden op de griffie voor het uitvoeren van de tegenexpertise.

2. Prelevementen (swabs afgenomen door de labo's van de technische en wetenschappelijke politie of door andere politiediensten):

Enkel de stalen die niet op kamertemperatuur bewaard kunnen worden, moeten bewaard worden door de DNA-labo's. Dit is nodig omdat de griffies niet kunnen garanderen dat deze stalen in optimale omstandigheden bewaard worden.

De deskundige preciseert in zijn rapport of er voldoende staal aanwezig is op het overtuigingsstuk dat teruggebracht is naar de griffie, dan wel of het een staal betreft dat bijgehouden wordt door het DNA-labo. In dit laatste geval bewaart de deskundige het staal gedurende dertig jaar, tenzij de bevoegde magistraat een andere bewaartermijn beveelt.¹⁰⁰

Wanneer het moment van vernietiging van de stalen en de extracten die DNA bevatten van de sporen gekomen is, moet het DNA-labo gedurende 5 jaar het bewijs bewaren van deze vernietiging.¹⁰¹

⁹⁹ Art. 44*quater*, § 1 tweede lid Sv.

¹⁰⁰ Art. 44*quater*, § 1 Sv.

¹⁰¹ Art. 22 DNA-KB 2013: Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, bespreking art. 20, 21 en 22.

De geaccrediteerde DNA-labo's moeten een kwalitatieve procedure voorzien voor het bewijs van de vernietiging van de stalen, onder de controle van BELAC. Zowel BELAC als de aangestelde voor de gegevensbescherming zullen erover waken dat deze procedure voldoet aan de eisen van de gegevensbescherming.¹⁰²

2. Verslag van de deskundige

De deskundige moet een met redenen omkleed verslag over de uitvoering van zijn opdracht overmaken aan de magistraat die hem heeft aangesteld.¹⁰³

Termijn

Hij moet dit verslag overmaken binnen een maximumtermijn van een maand na ontvangst van zijn opdracht en de overtuigingsstukken.¹⁰⁴ De termijn begint te lopen bij ontvangst van het te onderzoeken materiaal en de vordering en eindigt met de overmaking van het verslag aan de betrokken magistraten.¹⁰⁵

De PK of OR kan een bijkomende onderzoekstermijn toestaan na een met redenen omkleed verzoek van de deskundige.¹⁰⁶ Dit verzoek kan zowel mondeling als schriftelijk gebeuren (geen vormvoorschriften opgelegd). De deskundige wordt gevraagd om bij een toegestane verlenging hiervan melding te maken in zijn verslag.

Bij hoogdringendheid kan de magistraat vorderen dat het verslag binnen een termijn van 5 dagen wordt overgemaakt, wat dan een verhoging van de gerechtskosten met zich meebrengt.¹⁰⁷ In dit geval moet de rubriek 'dringend' aangeduid worden op de vordering gericht aan het DNA-labo.

De wetgever heeft geen sanctie voorzien bij het niet-respecteren van deze termijnen. De magistraat kan wel besluiten om binnen de tarificatie van de gerechtskosten de taxatie te verminderen.¹⁰⁸

Vereisten onderzoek en verslag

De deskundige stelt een beschrijving op van de overtuigingsstukken en van de aangetroffen sporen.¹⁰⁹

Wanneer er nog geen voorafgaande oriëntatietests zijn gebeurd en deze noodzakelijk zijn, voert hij deze tests uit om de aard en de menselijke oorsprong van de sporen vast te stellen.¹¹⁰ In het verslag geeft de deskundige aan welke dienst de oriënteringstests heeft uitgevoerd.¹¹¹

De deskundige voert het DNA-onderzoek uit volgens de aanbevolen internationale normen omschreven in de bijlage bij het DNA-KB 2013. Minstens moeten de in deze bijlage

¹⁰² Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52400-52401.

¹⁰³ Art. 44*quater*, § 2 Sv. en art. 16, § 1, tweede lid DNA-KB 2013.

¹⁰⁴ Art. 44*quater*, § 2 eerste lid Sv.

¹⁰⁵ Art. 19, § 1 DNA-KB 2013.

¹⁰⁶ Art. 44*quater*, § 2, tweede lid Sv.

¹⁰⁷ Art. 31, § 2, Hoofdstuk 4, Bijlage bij het KB inzake de regeling van de gerechtskosten in strafzaken.

¹⁰⁸ Programmawet 27 december 2006, BS 28 december 2006, art. 3: "[...] Inzonderheid bij vertraging in de uitvoering van de opdracht door de dienstverlenende persoon, bij slechte uitvoering of overdreven facturering, welke de aard van de opdracht ook moge zijn, kan de magistraat de onkostenstaat verminderen met een reden omklede beslissing".

¹⁰⁹ Art. 14, eerste lid DNA-KB 2013.

¹¹⁰ Art. 14, tweede lid DNA-KB 2013.

¹¹¹ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52398.

opgesomde genetische merkers geanalyseerd worden, zijnde de 12 genetische merkers (HUMTH01; VWA; D21S11; FGA; D8S1179; D3S1358; D18S51; D10S1248; D22S1045; D2S441; D1S1656; D12S391) en amelogenine (geslachtsbepaling).¹¹²

De deskundige mag enkel vergelijkingen uitvoeren binnen de grenzen van de vordering die aan hem is gericht.¹¹³

Zijn verslag bevat:

- de gegevens vervat in de vordering en het proces-verbaal van inbeslagname van de aangetroffen sporen;
- de gedetailleerde beschrijving van de stalen;
- de resultaten van de eventueel uitgevoerde oriënteringstests;
- de resultaten van het DNA-onderzoek;
- de resultaten van de vergelijking van de DNA-profielen.¹¹⁴

De deskundige is niet langer verplicht om stelselmatig een gedetailleerd statistisch resultaat te bezorgen. Het is dus de bedoeling dat een eenvoudig antwoord van het type “match/ no match” wordt meegedeeld, zoals overigens aanbevolen in het Besluit 2008/615/JBZ van de Raad van Europese Unie. Een statistische evaluatie van de overeenstemmingen moet dus enkel nog gegeven worden als de vorderende magistraat hierom verzoekt wanneer dit noodzakelijk wordt geacht voor de voortzetting van het onderzoek.¹¹⁵

De DNA-labo's moeten volgende richtlijnen naleven (zie Addendum II):

- Wanneer het DNA-profiel van het spoor afkomstig blijkt te zijn van één enkele persoon, volstaat een eenvoudig antwoord van het type “match/ no match”. Bij “match” wordt het resultaat gerapporteerd aan de hand van de verbale schaal, die sinds 2008 door alle Belgische DNA-labo's wordt gebruikt, zonder opname van het statistisch resultaat in het deskundigenverslag.
- Wanneer het sporenprofiel echter een mengprofiel (afkomstig van twee of meer personen) of een onvolledig profiel betreft, of wanneer verwanten betrokken zijn, moet wel een gedetailleerd statistisch resultaat weergegeven worden aan de hand van de verbale schaal. Dit moet dan ook opgenomen worden in het deskundigenverslag.

Wanneer er voor de sporen geen resultaten bekomen worden of het DNA-profiel onvoldoende informatief is om een statistisch voldoende waardevolle vergelijking uit te voeren, adviseert de deskundige de PK of de OR over de bijkomende mogelijkheden van DNA-onderzoek om toch een vergelijking te kunnen uitvoeren of over andere alternatieve methodes.¹¹⁶ De tussenkomst van de DNA-evaluatiecommissie zoals voorzien in het oude KB, is dus niet meer noodzakelijk.¹¹⁷ Als de deskundige, op verzoek van de magistraat, een experimentele methode gebruikt waarvoor hij nog niet geaccrediteerd is, moet hij dit duidelijk aangeven in zijn verslag, met vermelding van de waarschuwingen die hierbij in acht genomen moeten worden.

3. Alle DNA-profielen van sporen overmaken aan de nationale DNA-gegevensbanken

Tenzij de magistraat een andere met redenen omklede beslissing neemt, maakt de deskundige van het DNA-labo ambtshalve (krachtens de wet) en binnen de vijftien dagen na

¹¹² Art. 15 DNA-KB 2013.

¹¹³ Art. 16, § 1, eerste lid DNA-KB 2013 – herhaling van art. 8bis DNA-wet 1999-2011.

¹¹⁴ Art. 16, § 1, tweede lid DNA-KB 2013.

¹¹⁵ Art. 16, § 1, derde lid DNA-KB 2013; Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52399.

¹¹⁶ Art. 16, § 2 DNA-KB 2013.

¹¹⁷ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52399.

het versturen van zijn verslag aan de magistraat, de verkregen DNA-profielen van de sporen over aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken bij het NICC.¹¹⁸

De wet maakt geen onderscheid tussen de sporen die afkomstig zijn van de dader van de feiten en deze die gelinkt worden aan het slachtoffer en/of eventuele derde personen. Het is aan de magistraat om in zijn vordering te verduidelijken of een spoor afkomstig van een slachtoffer of een derde al dan niet overgemaakt moet worden aan de beheerder van de nationale DNA-databanken.

Het overmaken van DNA-profielen van sporen aan de nationale DNA-gegevensbanken gebeurt met het oog op:

- 1) Het opslaan van deze DNA-profielen in de DNA-gegevensbank “Criminalistiek” en de vergelijking ervan met de DNA-profielen opgeslagen in de nationale DNA-gegevensbanken;
- 2) Bij een positief verband, het opslaan van volgende gegevens:
 - het positieve verband
 - in voorkomend geval, het DNA-codenummer van de in het dossier betrokken persoon waarvoor een positieve correlatie gevonden is¹¹⁹.

De deskundige bezorgt de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken ook de volgende administratieve gegevens:¹²⁰

- 1° het notitienummer van het strafdossier;
- 2° de naam en de gegevens van de magistraat belast met het strafdossier;
- 3° de naam en de gegevens van zijn DNA-labo waar de DNA-profielen zijn opgesteld, alsook de referenties van zijn deskundigendossier en van de DNA-profielen;
- 4° de biologische aard van de onderzochte stalen;
- 5° het geslacht van de persoon waarvan het DNA-profiel is opgesteld;
- 6° in voorkomend geval, het positieve verband tussen de verkregen DNA-profielen;
- 7° in voorkomend geval, het DNA-codenummer.

De deskundige is voortaan verplicht de opgestelde DNA-profielen en de bijbehorende gegevens (zie hierboven) steeds via elektronische weg over te maken aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken of aan zijn gemachtigde.¹²¹

Hiervoor mag het DNA-labo uitsluitend de coderingssoftware gebruiken die voldoet aan de door het NICC bepaalde specificaties. Indien het communicatieplatform tijdelijk niet beschikbaar is, moeten de DNA-profielen en de daaraan verbonden gegevens toch binnen de wettelijk voorgeschreven termijnen via een ander kanaal overgemaakt worden en zo spoedig mogelijk ingevoerd worden in de nationale DNA-gegevensbanken.¹²²

Door de elektronische en geëncrypteerde weg als enige transmissiewijze voor de DNA-profielen en de daarmee verwante gegevens op te leggen, wordt de integriteit van de gegevens gegarandeerd en het maken van vergissingen bij de manuele overschrijving/registratie vermeden. Het NICC heeft reeds enige jaren geleden de DNA-labo's die dit wensten gratis voorzien van encryptiesoftware. Door de nieuwe regelgeving worden nu dus alle DNA-labo's verplicht eenzelfde werkwijze toe te passen.¹²³

¹¹⁸ Art. 44 *quater*, § 3, eerste lid Sv.

¹¹⁹ Art. 44 *quater*, § 3 Sv. met verwijzing naar artikel 5 *quater*, §§1, 3 en 4 DNA-wet 1999-2011.

¹²⁰ Art. 44 *quater*, § 3, tweede lid Sv.

¹²¹ Art. 16, § 3 DNA-KB 2013.

¹²² Art. 16, § 4 DNA-KB 2013.

¹²³ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52399.

4. Terugsturen overtuigingsstukken naar de griffie

Zodra het onderzoek van de aangetroffen sporen is afgelopen, moet het DNA-labo de overtuigingsstukken terugsturen naar de griffie van de betrokken rechtbank.¹²⁴ Indien het overtuigingsstuk het niet-gebruikte deel van het spoor – nodig voor tegenonderzoek – bevat, meldt de deskundige dit aan de griffier van de overtuigingsstukken.

De prelevementen uitgevoerd op de plaats(en) van de feiten en op de overtuigingsstukken – door de laboratoria van de technische en wetenschappelijke politie, de gewone politiediensten, de wetsdokters of de deskundigen (bijvoorbeeld in het kader van de Seksuele Agressie Set) – worden daarentegen bewaard door het DNA-labo (*supra* 1.3.3., 1).

5. Vragen tot verduidelijking van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken

Bij vragen tot verdere verduidelijking en precisering van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken in verband met de verstuurde DNA- profielen, moeten de DNA-labo's hun antwoord geven binnen de drie werkdagen.¹²⁵ De beheerder van de nationale DNA-databanken kan bijkomende analyses vragen om zo de gevonden verbanden te bevestigen of te ontkrachten. Deze analyses mogen geen tweede keer gefactureerd worden.

Deze verplichting is bedoeld om enerzijds de kwaliteit en de conformiteit te garanderen van de DNA-profielen en de andere gegevens die opgeslagen moeten worden en anderzijds om de door de wet aan de beheerder opgelegde antwoordtermijn van 15 dagen te kunnen respecteren.¹²⁶

Met een werkdag wordt iedere dag, met uitzondering van zaterdag, zondag en wettelijke feestdagen, bedoeld. Dit wordt afgeleid uit artikel 53 van het Gerechtelijk Wetboek.¹²⁷

1.3.4. Nationale DNA-gegevensbanken (Dienst DIS bij het NICC)

Om het processchema inzake de sporen volledig in beeld te brengen, worden hierna kort de specifieke taken van de dienst DIS besproken met betrekking tot de overgemaakte DNA-profielen.

Aangezien de verschillende procedures voor de behandeling van DNA-profielen samenkomen bij de dienst DIS en om nodeloze herhalingen te vermijden, wordt een apart hoofdstuk gewijd aan de nationale en internationale vergelijkingen uitgevoerd door DIS (*infra* DEEL III, 8 en 9). Voor meer achtergrondinformatie en duiding wordt dan ook verwezen naar dit hoofdstuk.

1. Opslag en ambtshalve systematische vergelijking van de DNA profielen van sporen in de DNA-gegevensbanken¹²⁸

Opslag

Zoals reeds gezegd moet het DNA-labo alle DNA-profielen van sporen ambtshalve (behalve bij een andersluidende vordering van de magistraat) overmaken aan de dienst DIS, los van het feit of het spoor al dan niet geïdentificeerd werd en gelinkt is aan één van de in het dossier betrokken personen.

¹²⁴ Art. 21 DNA-KB 2013.

¹²⁵ Art. 16, § 5 DNA-KB 2013.

¹²⁶ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52399.

¹²⁷ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52399.

¹²⁸ Art. 5*quater*, §§ 1, 3 en 4 DNA-wet 1999-2011.

De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken of zijn gemachtigde heeft vervolgens als eerste taak deze DNA-profielen op te slaan in de DNA-gegevensbank "Criminalistiek".¹²⁹

Ambtshalve en systematische vergelijking

De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken moet vervolgens amtsshalve (krachtens de wet) alle DNA-profielen die hem worden overgemaakt om opgeslagen te worden, systematisch vergelijken met de DNA-profielen opgeslagen in de nationale en buitenlandse DNA-databanken.¹³⁰

Opslaan positief verband

Wanneer een positief verband gevonden wordt, slaat de beheerder van de nationale DNA-gegevensbank ook dit positieve verband op bij het relevante DNA-profiel.¹³¹

Kennisgeving van verband aan magistraat

Binnen een maximumtermijn van 15 dagen na ontvangst van de DNA-profielen, moet de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken of zijn gemachtigde amtsshalve verslag uitbrengen over het resultaat van de vergelijking van de DNA-profielen aan de betrokken magistraten.¹³²

Dit gebeurt op de volgende wijze:

- via een omstandige kennisgeving indien de vergelijking een positief verband opleverde;
- via een eenvoudige kennisgeving indien de vergelijking negatief was.¹³³

Deze kennisgevingen moeten rechtstreeks worden gericht aan de bevoegde magistraten en moeten niet langs de nationale cel passeren, gezien de nationale cel enkel een databestand bijhoudt van de DNA-codenummers en de identiteit van de betrokken personen en dus geen gegevens bijhoudt over de sporen.

2. Verwijdering van de DNA-profielen van de sporen uit de DNA-databank "Criminalistiek"

De DNA-profielen en de gegevens die erop betrekking hebben, worden op bevel van het Openbaar Ministerie gewist uit de DNA-gegevensbank "Criminalistiek" als de bewaring ervan in de gegevensbank niet of niet meer nuttig is voor de strafprocedure.¹³⁴

In ieder geval worden de niet-geïdentificeerde DNA-profielen dertig jaar na de opname ervan op geautomatiseerde wijze verwijderd.¹³⁵ De termijn van dertig jaar uit de DNA-wet 1999 werd dus behouden in de DNA-wet 2011. Na de verjaring van de strafvordering kan het leggen van verbanden immers nog van belang zijn voor andere dossiers. Verder werd bij wet van 16 juli 2002 de verjaringstermijn voor niet-correctionaliseerbare misdaden ondertussen op vijftien jaar gebracht. Dit betekent dat voor deze misdaden de verjaringstermijn door daden van stuiting tot maximaal dertig jaar kan oplopen.¹³⁶

¹²⁹ Art. 5^{quater}, § 1 DNA-wet 1999-2011.

¹³⁰ Art. 5^{quater}, § 1 DNA-wet 1999-2011.

¹³¹ Art. 44^{quater}, § 3 Sv.

¹³² Art. 5^{quater}, § 4 DNA-wet 1999-2011.

¹³³ Art. 5^{quater}, § 4 DNA-wet 1999-2011.

¹³⁴ Art. 4, § 2, eerste lid DNA-wet 1999-2011.

¹³⁵ Art. 4, § 2, eerste lid DNA-wet 1999-2011.

¹³⁶ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 27.

2. VERDACHTEN MET TOESTEMMING – BEVEL PK

Het nieuw ingevoegde artikel 44^{quinq}ies Sv. regelt de afname en de analyse van een referentiestaal (bloed, wangslijmvlies of haarwortels) van een verdachte die hiervoor zijn toestemming heeft gegeven, en dit op bevel van de PK.

Dit hoofdstuk voorziet een afzonderlijk processchema voor de afname en analyse van het referentiestaal, omdat dit volgens de nieuwe wet ook los van een eventueel sporenonderzoek bevolen kan worden. Zoals vroeger, zal de afname van het referentiestaal echter nog vaak gebeuren met het oog op de vergelijking met de aangetroffen sporen in het dossier. Wanneer dit het geval is, wordt verwezen naar de bepalingen met betrekking tot de sporen (zie hoofdstuk 1 sporen), die dan van toepassing zijn.

2.1. Belangrijkste nieuwe wettelijke bepalingen

Artikel 44^{quinq}ies Sv.:

WIJZIGING VAN DE VOORWAARDEN VOOR AFNAME (§ 1):

Mits schriftelijke toestemming van de betrokkene, kan de PK de afname van een referentiestaal bevelen van een persoon tegen wie aanwijzingen van schuld bestaan bij het plegen van de feiten van de zaak waarmee de PK belast is of bij het plegen van gelijkaardige feiten.

LEEFTIJD AFNAME REFERENTIESTAAL (§§ 1 en 3):

Op voorwaarde dat hij begeleid wordt, kan een verdachte van 16 jaar of ouder toestemming geven tot de afname van een referentiestaal.

INKORTING TERMIJN DESKUNDIGENONDERZOEK (§ 5):

De termijn voor de DNA-onderzoeken en vergelijkende onderzoeken is ingekort tot 1 maand.

TEGENONDERZOEK (§ 6):

- De termijn voor het tegenonderzoek bedraagt 1 maand
- Het tegenonderzoek is mogelijk aan de hand van het uit het spoor geëxtraheerde DNA
- De kosten worden begroot volgens de reglementering inzake de gerechtskosten

AUTOMATISCHE GEGEVENSOVERDRACHT (§§ 7 en 8):

Tenzij de magistraat anders beslist, stuurt de deskundige de door hem opgemaakte DNA-profielen ambtshalve door naar de nationale DNA-gegevensbanken (DIS), hetzij voor éénmalige vergelijking, hetzij voor opslag en systematische vergelijking.

AUTOMATISCHE Vernietiging stalen (§ 9):

Tenzij de magistraat anders beslist, vernietigt de deskundige ambtshalve het referentiestaal en de daaruit afgeleide stalen uiterlijk 6 maanden na de verzending van zijn verslag.

DNA-wet 1999-2011:

UNIEK DNA-CODENUMMER (artikel 3bis, § 2, 1°):

De nationale cel kent een uniek DNA-codenummer toe aan verdachten. Deze DNA-codenummers zijn opgenomen in een nationaal databestand.

DNA-KB 2013:

CONTROLE IDENTITEIT VERDACHTE (artikel 7):

De politie moet bij de afname van een referentiestaal overgaan tot een grondige controle van de identiteit van de verdachte. Deze controle moet gebeuren door middel van de afname van vingerafdrukken.

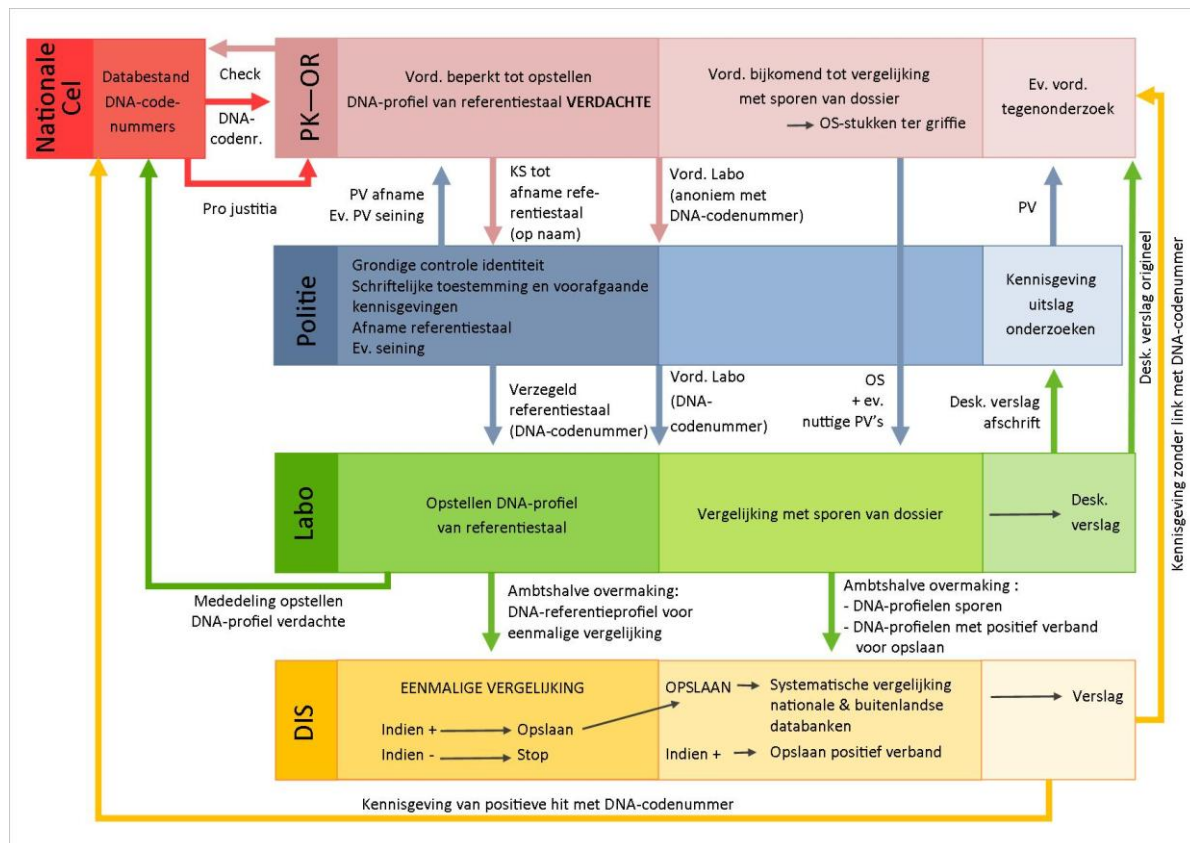
VERMELDING OP REFERENTIESTAAL (artikel 8, § 2 – artikel 10):

De politie moet op het afgenomen referentiestaal het unieke DNA-codenummer vermelden. De naam van de verdachte mag niet meer vermeld worden.

PV AFNAME REFERENTIESTAAL (artikel 9, § 2):

Het PV van afname van het referentiestaal bevat enkele nieuwe gegevens en mag enkel nog aan de magistraat overgemaakt worden.

2.2. Processchema¹³⁷

2.3. Bespreking

2.3.1. Voorwaarden

Volgens de oude regeling (artikel 44ter Sv.) kon de PK, mits toestemming van de betrokkene, een referentiestaal afnemen van een meerderjarige verdachte wanneer voorafgaandelijk een spoor van menselijke cellen was aangetroffen. Door deze eis om eerst

¹³⁷ Voor een optimale leesbaarheid, is het best dit schema in kleur af te drukken.

de sporen te onderzoeken, ging echter veel tijd verloren. Daarom wijzigde de nieuwe DNA-wet 2011 de voorwaarden voor een genetisch onderzoek op een persoon.

Het nieuwe artikel 44*quiquies* Sv. bepaalt dat de PK de afname van een referentiestaal van een verdachte kan bevelen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. Leeftijd van 16 jaar of ouder

Een verdachte van 16 jaar of ouder kan toestemming geven voor de afname van een referentiestaal.¹³⁸ Minderjarigen die de leeftijd van 16 jaar hebben bereikt worden geacht voldoende maturiteit te hebben om zelf deze toestemming te geven. Zo worden disproportionele procedurestappen, zoals het vorderen van een gerechtelijk onderzoek, maximaal vermeden.¹³⁹

Is de verdachte minderjarig, dan moet deze zich voor het geven van zijn toestemming en bij de afname wel verplicht laten begeleiden door een meerderjarige persoon.¹⁴⁰ In de eerste plaats wordt gedacht aan (één van de) ouders, maar de wetgever heeft ook de mogelijkheid voorzien dat de minderjarige zich laat begeleiden door een advocaat of een andere meerderjarige persoon van zijn keuze. Dit kan met name nuttig zijn wanneer de ouders tegenstrijdige belangen hebben (bv. bij feiten van intrafamiliaal geweld).¹⁴¹

2. Aanwijzingen van schuld

Er moeten tegen de verdachte aanwijzingen van schuld bestaan bij het plegen van de feiten van de zaak waarmee de PK belast is, of bij het plegen van gelijkaardige feiten.¹⁴²

“Gelijkaardige feiten” zijn feiten die vallen onder dezelfde kwalificatie als het misdrijf waarvan de persoon wordt verdacht of een aanverwante kwalificatie.¹⁴³

Waarom ook gelijkaardige feiten?

Door het vergelijken van het DNA-profiel van de verdachte met de reeds in de nationale DNA-gegevensbanken opgeslagen profielen, kan een verband blijken met het plegen van andere feiten. In het bijzonder is dit zeer nuttig bij zogenaamde seriemisdrijven, zoals verkrachting, diefstal met braak en geweldsdelicten in het algemeen, of bij misdrijven waarbij er meerdere verdachten zijn in verschillende dossiers. Het is ook mogelijk dat er in dossier A wel sporen werden aangetroffen, maar er geen aanwijzingen van schuld zijn ten opzichte van bepaalde personen en dus geen verdachten geïdentificeerd kunnen worden. In een gelijkaardig dossier B kunnen geen sporen zijn aangetroffen, maar kunnen er wel sterke aanwijzingen van schuld zijn ten opzichte van een bepaalde verdachte, bijvoorbeeld op basis van getuigenissen. In dit geval kan de magistraat in het kader van dossier A een referentiestaal laten afnemen van de verdachte in dossier B, om dit dan te vergelijken met de DNA-profielen van de aangetroffen sporen in dossier A.¹⁴⁴

Volgend voorbeeld verduidelijkt een en ander:

In een zedenzaak blijkt dat de dader een condoom heeft gebruikt, waardoor er geen sporen gevonden zijn. Volgens de vroegere wetgeving kon in dit geval geen referentiestaal afgenomen worden van de verdachte, ondanks de herkenning door het slachtoffer. De notie

¹³⁸ Art. 44*quiquies*, § 1 Sv.

¹³⁹ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 16.

¹⁴⁰ Art. 44*quiquies*, §§ 1-3 Sv.

¹⁴¹ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/002, 7.

¹⁴² Art. 44*quiquies*, § 1 Sv.

¹⁴³ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 15.

¹⁴⁴ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 16.

“gelijkaardige feiten” in de nieuwe wettelijke regeling laat nu toe om toch een referentiestaal af te nemen, zodat het DNA-profiel van de verdachte vergeleken kan worden met de DNA-profielen van (niet-geïdentificeerde) sporen in een vroegere zaak met een analoge modus operandi. Een dader die op een dergelijke manier te werk gaat zodat er geen sporen gevonden worden, is immers waarschijnlijk niet aan zijn proefstuk toe, maar had in het verleden misschien nog niet de voorzichtigheid om bij de feiten een condoom te gebruiken.

De redenering die hier achter ligt is dat feiten niet alleen opgelost kunnen worden door het zoeken naar linken tussen sporen en verdachten in een dossier maar vaak ook door te zoeken naar linken met andere dossiers via de nationale DNA-gegevensbanken. De nieuwe wetgeving laat dus een efficiënter gebruik van de DNA-gegevensbanken toe, hetgeen voornamelijk nuttig zal zijn bij de zogenaamde seriemisdrijven.

Geen “fishing expedition”

De in de wet gestelde vereiste dat er “aanwijzingen van schuld” moeten zijn, laat niet toe om over te gaan tot een grootschalige exploratieve screening van een deel van de bevolking, alleen maar op basis van een vaag criterium zoals bijvoorbeeld de geografische nabijheid. Er zijn nochtans situaties denkbaar waarbij de afname van een referentiestaal van een welomschreven groep van personen cruciaal kan zijn voor de voortgang van het onderzoek. In dit geval is het aan de magistraat om, op basis van de concrete elementen uit het onderzoek, na te gaan of er aanwijzingen van schuld bestaan ten aanzien van meerdere individuen in deze groep om de afname te rechtvaardigen, na toestemming van de betrokkenen.

Dergelijk DNA-onderzoek bij een grotere groep personen kan toelaten onschuldigen er snel uit te filteren. In dit kader moet gewezen worden op de mogelijkheid voor de magistraat om met een gemotiveerde andersluidende beslissing de automatische overmaking van de DNA-profielen aan de nationale DNA-gegevensbanken NIET toe te laten.¹⁴⁵

3. Schriftelijke toestemming en voorafgaandelijke kennisgevingen

De afname van het referentiestaal kan enkel gebeuren met schriftelijke toestemming van de verdachte.¹⁴⁶ Deze toestemming is enkel geldig als de PK of een officier van gerechtelijke politie – hulpofficier van de PK – de verdachte **vooraf** in kennis heeft gesteld van de volgende informatie¹⁴⁷:

- 1° De omstandigheden van de zaak in het kader waarvan de afname van het referentiestaal wordt gevraagd;
- 2° Het bestaan van aanwijzingen van schuld ten aanzien van de betrokkene bij het plegen van de feiten van de zaak waarmee hij belast is, of bij het plegen van gelijkaardige feiten;
- 3° In voorkomend geval, de vergelijking van zijn DNA-profiel met de DNA-profielen van de in het kader van die zaak aangetroffen sporen;
- 4° De eenmalige vergelijking van zijn DNA-profiel met de in de nationale DNA-gegevensbanken opgeslagen DNA-profielen;
- 5° Het opslaan van zijn DNA-profiel in de DNA-gegevensbank "Criminalistiek" wanneer de vergelijking van DNA-profielen een positief verband aantoonde met de in de nummers 3° of 4° bedoelde DNA-profielen;

¹⁴⁵ A. LERICHE en D. VANDERMEERSCH, “L’expertise ADN: de nouvelles perspectives à la suite de la loi du 7 novembre 2011”, *Rev.dr.pén.* 2012, 1130.

¹⁴⁶ Art. 44quinquies, § 1Sv.

¹⁴⁷ Art. 44quinquies, § 1Sv.

- 6° In geval van het opslaan van zijn DNA-profiel, de systematische vergelijking van zijn DNA-profiel met de DNA-profielen opgeslagen in de nationale en buitenlandse DNA-gegevensbanken;
- 7° In geval van een positief verband met een van de profielen bedoeld in nummer 6°, het opslaan van dit verband.

Deze kennisgevingen moeten vermeld worden in het document met de schriftelijke toestemming.

De te geven informatie heeft betrekking op de doelstellingen van de afname van het referentiestaal en de gevolgen ervan.

- ➔ Zoals vroeger, kan het DNA-profiel van een verdachte vergeleken worden met de in het dossier aangetroffen sporen.

Wanneer een positief verband gevonden wordt, wordt het DNA-profiel van de verdachte opgeslagen in de DNA-databank “Criminalistiek” bij het DNA-profiel van het spoor waarmee een correlatie gevonden is.

- ➔ Wanneer een referentiestaal van een verdachte is afgenomen, zelfs bij afwezigheid van sporen in het dossier, wordt zijn DNA-profiel automatisch eenmalig vergeleken met de DNA-profielen in de nationale DNA-gegevensbanken.

Dit past in de doelstelling van de wetgever om de link tussen de afname van een referentiestaal en het bestaan van een spoor los te koppelen.

De Raad van State meende dat de bestaansreden van deze eenmalige vergelijking wel nog nadere verduidelijking vereiste.

Het doel van de eenmalige vergelijking is eigenlijk eenvoudig te verklaren: indien de vergelijking geen positieve hit oplevert met de in de nationale DNA-databanken opgeslagen profielen, dan wordt niet alleen het DNA-profiel niet opgeslagen in de databank, maar wordt ook uitgesloten dat het profiel later nog eens vergeleken kan worden met de DNA-profielen in de nationale databanken. Zonder deze beperking zou aangenomen kunnen worden dat de DNA-profielen van verdachten regelmatig vergeleken kunnen worden met de DNA-profielen in de nationale databanken, wat erop zou neerkomen dat er de facto een soort van DNA-gegevensbank “Verdachten” zou bestaan. De oprichting van dergelijke databank “Verdachten” is echter niet het voorwerp van de huidige wet.¹⁴⁸

- ➔ Na het opslaan van het DNA-profiel van een verdachte, wordt het automatisch en systematisch vergeleken, niet alleen met de reeds opgeslagen DNA-profielen in de nationale DNA-gegevensbanken en de DNA-gegevensbanken van de landen van de Europese Unie, maar ook met nieuwe DNA-profielen die in deze gegevensbanken opgeslagen worden. Op die manier worden eventuele verbanden onderzocht met onderzoeksdossiers in binnen- en buitenland.

Geen toepassing Salduz

¹⁴⁸ *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 32.

De formaliteit van het voorafgaandelijk vragen van de toestemming van de verdachte is niet gelijk te stellen met een verhoor. De regels van de Salduz-wet zijn bijgevolg niet van toepassing.¹⁴⁹

2.3.2. PK

De PK moet de volgende handelingen stellen:

1. Voorafgaande check bij nationale cel: reeds DNA-codenummer?

Vóór de beslissing om een referentiestaal af te nemen van een verdachte, moet de PK eerst via elektronische weg bij de nationale cel (nl. inloggen op de webapplicatie, waartoe elke magistraat van het Openbaar Ministerie toegang heeft) nakijken (via knop zoekfunctie) of al een DNA-codenummer aan de verdachte is toegekend.¹⁵⁰

Zoals reeds gezegd is het DNA-codenummer het unieke referentienummer dat door de nationale cel wordt toegekend aan een persoon die het voorwerp uitmaakt van een DNA-analyse en waardoor het DNA-profiel in verband kan worden gebracht met zijn naam.¹⁵¹

Door het DNA-codenummer toe te kennen in de beginfase van de procedure kunnen de DNA-labo's en nationale DNA-gegevensbanken (DIS) werken met anonieme (gecodeerde) gegevens. Dit is belangrijk vanuit het oogpunt van de bescherming van de privacy.¹⁵²

Het is ook de bedoeling om op deze manier te vermijden dat DNA-onderzoek gebeurt van een persoon die vroeger al in een ander gerechtelijk arrondissement aan een DNA-onderzoek werd onderworpen. Op die manier hoopt men substantieel te besparen op de gerechtskosten.¹⁵³

Er kunnen zich twee mogelijkheden voordoen:

➔ REEDS DNA-CODENUMMER TOEGEKEND

De PK kan vervolgens via het nationale databestand DNA-codenummers de 'status' van het DNA-dossier nakijken. Vier verschillende statussen kunnen voorkomen:

- 1) Er werd al een DNA-codenummer toegekend, maar in de kolom "afname referentiestaal politie status" staat niets ingevuld:

Dit betekent dat een andere magistraat al een DNA-codenummer aangevraagd heeft en waarschijnlijk al een kantschrift uitgeschreven heeft voor de afname van een referentiestaal bij de verdachte, maar dat de uitslag hiervan niet gekend is.

De moeilijkheid is immers dat de kolom "afname referentiestaal politie status" voorlopig een manueel in te vullen kolom is en de status ervan dus afhankelijk is van de nauwgezetheid van het Openbaar Ministerie om dit aan te vullen. Pas in fase twee van

¹⁴⁹ Tijdens de parlementaire werkzaamheden van de Salduz-wet werd gepreciseerd dat de volgende opsporingsverrichtingen geen verhoor uitmaken: "toestemmingen tot huiszoeking, een bloedafname of een afgifte van DNA" (Verslag bij het wetsontwerp van 8 juni 2011 tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis en van het Wetboek van Strafvordering, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen die van zijn vrijheid wordt beroofd rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1279/005, 51-52).

¹⁵⁰ Art. 13 DNA-KB 2013.

¹⁵¹ Art. 2, 8° DNA-wet 1999-2011.

¹⁵² *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 25.

¹⁵³ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52396-52397.

het ICT-project zullen deze gegevens via een geëncrypteerde mail van de politie automatisch ingevuld worden in het nationaal databestand DNA-codenummers.

Via de knop “historiek van de documenten” kan nagekeken worden of een magistraat al een opdracht tot afname van een referentiestaal heeft uitgeschreven en op welke datum en aan welke politiedienst deze opdracht gegeven werd. Dit zal toelaten om de gepaste beslissingen te nemen.

Is de kolom “afname referentiestaal politie status” – waarvoor de volgende rubrieken voorzien zijn: “gevraagd / afgenomen / geseind” – wel ingevuld, dan zal dit de te nemen stappen natuurlijk vergemakkelijken. Wanneer de betrokkene bijvoorbeeld geseind staat, kan het dan volstaan om bij de seining zijn eigen dossier te laten toevoegen.

- 2) Er werd al een DNA-codenummer toegekend, maar in de kolom “labo-status” staan nog geen gegevens ingevuld:

Wanneer de kolom “labo-status” nog niet is ingevuld, betekent dit dat het DNA-labo het DNA-profiel van de betrokkene nog niet heeft opgesteld of dat het onderzoek nog niet is afgerond. De DNA-labo's zijn immers krachtens de wet verplicht om de nationale cel te melden wanneer een DNA-referentieprofiel werd opgesteld. Deze communicatie wordt automatisch opgeslagen in het nationale databestand DNA-codenummers (*infra* 2.3.4., 4).

Ook hier kan via de knop “historiek van de documenten” nagekeken worden wat de datum is van de opdracht aan het DNA-labo en door welke magistraat en aan welk labo de opdracht gegeven werd. Dit zal toelaten de nodige beslissingen te nemen.

Een valabele beslissing kan er bijvoorbeeld uit bestaan om, rekening houdend met de wettelijk opgelegde termijn van 1 maand waarbinnen het DNA-labo zijn onderzoek moet afronden, even te wachten. Op deze manier kan vermeden worden dat tweemaal betaald wordt voor het opstellen van een referentieprofiel van eenzelfde verdachte.

- 3) Uit het nationaal databestand DNA-codenummers blijkt dat het referentieprofiel van de verdachte al opgesteld werd door een DNA-labo, maar dat dit DNA-profiel niet werd opgeslagen in DIS:

De nodige gegevens over het labo – staalnummer, etc. – zijn beschikbaar.

De PK moet volgende stappen ondernemen:

- Eerst moet hij zich ervan vergewissen dat de verdachte schriftelijk toestemming geeft, na de voorafgaandelijke kennisgevingen te hebben gedaan, om zijn referentiestaal te gebruiken voor deze nieuwe zaak. Zonder toestemming van de verdachte moet de zaak ingeleid worden bij de onderzoeksrechter voor toepassing van de dwangprocedure.

Het opnieuw maken van kosten voor de afname van een referentiestaal van de betrokkene en de opmaak van een DNA-referentieprofiel, zijn vanzelfsprekend niet meer nodig.

- Vervolgens vraagt de PK via het aanvinken van de juiste rubriek in de modelvordering (Model Nr. 2 in Addendum I) aan het labo om:
 - Hetzij het DNA-referentieprofiel over te maken aan de dienst DIS voor eenmalige vergelijking. In dit geval maakt de PK zelf de vordering rechtstreeks over aan het DNA-labo;

- Hetzij een vergelijkend onderzoek uit te voeren met eventuele nieuwe sporen die in zijn dossier werden aangetroffen. In dat geval zal hij de vordering langs de politie laten passeren, die conform de hoger vermelde instructies (*supra* 1.3.1.2.) de overtuigingsstukken moet ophalen op de griffie en overmaken aan het aangeduide DNA-labo. Op de vordering moet desgevallend aangeduid worden of bepaalde DNA-profielen door de labo's onderling uitgewisseld of overgemaakt moeten worden.
- 4) Uit het nationaal databestand DNA-codenummers blijkt dat het referentieprofiel van de verdachte al opgesteld werd door een DNA-labo en dat dit DNA-profiel opgeslagen werd bij de dienst DIS:

Wil de magistraat enkel overgaan tot het opstellen van het DNA-referentieprofiel en een eenmalige vergelijking in DIS, dan moet hij niets meer ondernemen gezien alle opgeslagen DNA-profielen in DIS automatisch en systematisch vergeleken worden.

Wil hij overgaan tot een vergelijkend onderzoek met eventuele nieuwe sporen, dan volstaat het om enkel de DNA-profielen van deze sporen te laten opstellen. Deze zullen immers door de aangestelde deskundige automatisch worden overgemaakt aan de dienst DIS, die ze automatisch vergelijkt in de DNA-gegevensbanken, waarin ook het DNA-profiel van de verdachte is opgeslagen. De dienst DIS brengt verslag uit van deze vergelijking.

Besluit: Wanneer aan de verdachte al een DNA-codenummer werd toegekend, kan via de nodige opzoeken in het nationaal databestand DNA-codenummers vermeden worden dat van eenzelfde persoon opnieuw een referentiestaal wordt afgenomen en een DNA-profiel wordt opgesteld. Op deze manier kunnen onnodige deskundigenonderzoeken en kosten vermeden worden, wat het doel is van de nieuw opgerichte nationale cel.

→ GEEN DNA-CODENUMMER TOEGEKEND

In dit geval zal het nationaal databestand DNA-codenummers automatisch een nieuw DNA-codenummer toekennen, bestaande uit “*DNABE.9cijfers.2controlecijfers*”.

Vervolgens maakt de PK een kantschrift (Model Nr. 1 in Addendum I) op om over te gaan tot de afname van een referentiestaal bij de verdachte (*infra* 2.3.3., 1).

2. Kantschrift afname referentiestaal bij verdachte door politie

De PK vordert een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK, om van de verdachte een referentiestaal af te nemen van wangslimvlies of haarwortels. Voor het afnemen van bloed kan alleen een arts gevorderd worden.¹⁵⁴

Voor de vordering aan de politie moet verplicht gebruik gemaakt worden van het modelkantschrift Model Nr. 1, submodel “verdachte met toestemming”, gevoegd in Addendum I aan deze omzendbrief.

Dit kantschrift moet in principe gericht worden aan de politiedienst die het dossier behandelt waarin een DNA-onderzoek wordt gelast.

Het modelkantschrift bestaat uit drie delen en is zo opgesteld dat:

→ Deel I

¹⁵⁴ Art. 44 *quinquies*, § 2 Sv.

- Het de politiedienst is die de toestemming noteert na de verplichte voorafgaandelijke kennisgevingen gegeven te hebben aan de verdachte (mogelijkheid voorzien in artikel 44*quinquies*, §1, tweede lid Sv.)
- De nieuwe vereisten over de voorafgaande controle van de vingerafdrukken zijn opgenomen (*infra* 2.3.3.1., 1)
- De nieuwe bepalingen uit het KB-DNA over het proces-verbaal van afname, de verzegeling, etc. zijn opgenomen (*infra* 2.3.3.1., 4 en 5)
- De automatische opdracht wordt gegeven tot het seinen van de verdachte bij het niet-aantreffen ervan en tot de latere ontseining (*infra* 2.3.3.1., 6)

→Deel II

- De anonieme vordering naar het DNA-onderzoekslabo gevoegd is. De politiedienst maakt deze vordering samen met het referentiestaal en de eventuele sporen/overtuigingsstukken afgehaald op de griffie, over aan het aangestelde labo (*infra* 2.3.3.2., 1, 2 en 3 en *supra* 1.3.1.2.)
- De processen-verbaal van de uitgevoerde oriëntatietests en de niet-uitvoering van alle opdrachten die desgevallend gevoegd zijn (*infra* 2.3.3.2., 4)

→Deel III

- Het de politiedienst is die de betrokkene schriftelijk verwittigt van de uitslag van zijn DNA-onderzoek en dit met het oog op een eventueel tegenonderzoek (*infra* 2.3.3.3.)

Aan de onderzoeksrechters wordt gevraagd om ook gebruik te maken van dit modelkantschrift, teneinde een uniforme werkwijze bij de politiediensten tot stand te brengen.

3. Vordering DNA-onderzoekslabo

De PK kan twee mogelijke vorderingen richten aan de deskundige verbonden aan een erkend DNA-labo namelijk:

- Het DNA-profiel van het referentiestaal van de verdachte op te stellen;
- In voorkomend geval, het DNA-referentieprofiel te vergelijken met de in het dossier aangetroffen sporen.¹⁵⁵

Hiervoor is een modelvordering opgesteld (Model Nr. 2 Addendum I):

- Het gebruik van dit model is verplicht voor de magistraten van het Openbaar Ministerie en is beschikbaar in het nationaal databestand DNA-codenummers. Dit zorgt ervoor dat bepaalde gegevens automatisch ingevuld worden en de aanmaak ervan wordt opgeslagen in de historiek.
- Ook de onderzoeksrechters kunnen overgaan tot een afname van een referentiestaal met toestemming, zoals voorzien in artikel 44*quinquies* Sv. In voorkomend geval wordt aan de onderzoeksrechters gevraagd om dit model te gebruiken, om op die manier in heel het land een eenvormige werkwijze te garanderen bij alle actoren betrokken in het DNA-proces.
- Het model is zo opgesteld dat de magistraat de van toepassing zijnde rubrieken aankruist en enkel de gegevens / vorderingen van het concrete dossier moet invullen. De algemene bepalingen in de DNA-wet en het DNA-KB die door de DNA-labo's nageleefd moeten worden, werden in een algemene richtlijn meegedeeld aan de erkende labo's. Deze algemene richtlijn is gevoegd in addendum II.
- Verschillende bepalingen in de DNA-wet 2011 voorzien de formule "behoudens andersluidende beslissing van de magistraat". In het model zijn de standaardbepalingen opgenomen (meer bepaald: ambtshalve automatische

¹⁵⁵ Art. 44*quinquies*, § 4 Sv.

gegevensoverdracht van de referentieprofielen aan de dienst DIS voor eenmalige vergelijking; ambtshalve automatische gegevensoverdracht van de positieve verbanden vastgesteld bij de vergelijking met de sporen en de vernietiging van de referentiestalen en afgeleide stalen). Indien de PK hiervan wil afwijken, vult hij de rubriek “bijzondere vordering” in.

De PK maakt deze anonieme vordering, met enkel de vermelding van het DNA-codenummer, over aan de politie samen met het modelkantschrift Model Nr. 1 submodel “verdachte met toestemming”. De politie maakt zowel de vordering DNA-labo als het referentiestaal van de verdachte en de eventuele sporen / overtuigingsstukken over aan het aangeduide DNA-labo.

4. Tegenonderzoek

In de nieuwe wet wordt de procedure voor het tegenonderzoek verbeterd en duidelijker omschreven.¹⁵⁶

Conform artikel 44^{quinquies}, § 6, eerste lid Sv. wordt de uitslag van de vergelijking van de DNA-profielen ter kennis gebracht aan de betrokkene volgens de door de Koning bepaalde regels.

Artikel 17 van het DNA-KB 2013 voorziet twee manieren van kennisgeving:

- een per post aangetekende brief
- een mondelinge kennisgeving waarvan proces-verbaal wordt opgesteld

en dit door de Procureur des Konings, de onderzoeksrechter of een hiertoe aangeduide officier van de gerechtelijke politie.

Deze opdracht tot kennisgeving wordt gedelegeerd aan de politiediensten (*infra* 2.3.3.3.).

Binnen vijftien dagen na de kennisgeving kan de betrokkene van de magistraat eisen dat hij een tegenonderzoek doet uitvoeren door een door de betrokkene gekozen deskundige die verbonden is aan een laboratorium.¹⁵⁷ De keuze van de betrokkene is beperkt tot de officieel erkende DNA-labo's.¹⁵⁸

Het tegenonderzoek gebeurt aan de hand van een nieuw van de betrokkene afgenomen referentiestaal en aan de hand van het deel van het aangetroffen spoor dat niet gebruikt werd bij het aanvankelijke onderzoek. Nieuw is dat bij gebreke hieraan (als er van het oorspronkelijke staal niets meer rest) het tegenonderzoek ook kan gebeuren aan de hand van het uit het spoor geëxtraheerde DNA. Ontbreekt ook dit, dan kan het tegenonderzoek ook gebeuren aan de hand van het door de eerste deskundige opgestelde DNA-profiel van het spoor.¹⁵⁹

Nieuw is ook dat de kosten van het tegenonderzoek worden begroot volgens de reglementering van de gerechtskosten in gerechtszaken (voorheen was dit beperkt tot een bedrag bepaald door de Koning bij een in Ministerraad overlegd besluit). De kosten van tegenonderzoek moeten door de betrokkene voorgesloten worden en worden enkel terugbetaald door de Staat indien het tegenonderzoek het aanvankelijk onderzoek niet bevestigt. Deze regeling gold al onder de vroegere wetgeving.¹⁶⁰

¹⁵⁶ Parl.St. Kamer, nr. 1504/001, 18.

¹⁵⁷ Art. 44^{quinquies}, § 6, tweede lid Sv.

¹⁵⁸ Een laboratorium wordt in artikel 44ter, 4° Sv. als volgt omschreven: “DNA-onderzoekslaboratorium dat aan de door de Koning bepaalde erkenningsvoorwaarden voldoet”. Verder stelt artikel 24, § 1 van het DNA-KB 2013 dat DNA-onderzoeken enkel uitgevoerd mogen worden door DNA-labo's die door de minister van Justitie zijn erkend.

¹⁵⁹ Art. 44^{quinquies}, § 6, derde lid Sv.

¹⁶⁰ Art. 44^{quinquies}, § 6, vijfde lid Sv.

Bij het plaatsvinden van een tegenonderzoek moet de PK volgende handelingen stellen:

- ➔ Overgaan tot de afname van een nieuw referentiestaal van de betrokkene
Hiervoor maakt de PK gebruik van het modelkantschrift Model Nr. 1 submodel “tegenonderzoek” in Addendum I. Gezien het tegenonderzoek op verzoek van de betrokkene gebeurt, vervalt de vereiste van de voorafgaandelijke toestemming en kennisgevingen.
- ➔ Een vordering richten aan het door betrokkene gekozen labo
Hiervoor werd een apart Model Nr. 3 opgesteld en gevoegd in addendum I.

De uitslag van het tegenonderzoek wordt meegedeeld aan de betrokkene op dezelfde wijze als de uitslag van het DNA-onderzoek (*infra* 2.3.3.3.).¹⁶¹ Ook deze opdracht tot kennisgeving is standaard gedelegeerd aan de politiediensten.

2.3.3. Politie

2.3.3.1. Opdrachten met betrekking tot afname van het referentiestaal

1. Grondige controle van de identiteit van de verdachte

Artikel 7 DNA-KB 2013 voert een nieuwe bepaling in, die de politie opdraagt de identiteit van de verdachte waarvan een referentiestaal wordt opgenomen, grondig te controleren.

De te volgen procedure maakt conform het Verslag aan de Koning het voorwerp uit van een circulaire van het College van Procureurs-generaal. Deze zal aanbevelen om de identiteit te controleren door middel van het afnemen van de vingerafdrukken van de betrokken persoon. De vingerafdrukken worden geregistreerd in het APFIS-register (= *Automated Palm & Fingerprints Identification System*) dat beheerd wordt door de Gerechtelijke Identificatiedienst van de federale politie.

De controle van de vingerafdrukken tijdens de afname van een referentiestaal laat toe om er zeker van te zijn dat de afname gebeurt op de door deze handeling geviseerde persoon, en zal indien nodig elke dubbelzinnigheid over het gebruik van een alias of aanmatiging van een identiteit wegnemen. Deze proactieve stap maakt het mogelijk dat een uniek DNA-codenummer (om de anonimiteit van de persoon te garanderen) wordt toegekend aan iedere persoon die het voorwerp uitmaakt van een DNA-onderzoek, en vermijdt bovendien dat het DNA-profiel van een persoon meerdere malen wordt opgemaakt.¹⁶²

Als instructie aan de politiediensten geldt dus dat bij elke afname van een referentiestaal van een verdachte, ook in gerechtelijke onderzoeken op instructie van de onderzoeksrechters, EERST de vingerafdrukken moeten afgenomen en gecontroleerd worden in het APFIS-register. De politiediensten moeten het toegekende APFIS-nummer vermelden op het voorblad van het proces-verbaal van afname referentiestaal.

2. Schriftelijke toestemming en voorafgaandelijke kennisgevingen

Aansluitend bij de doelstelling van de nieuwe wet wordt in deze omzendbrief steeds gezocht naar het meeste efficiënte procesverloop, met de minste tussenstappen.

¹⁶¹ Art. 44*quinquies*, § 6, vierde lid Sv.; art. 17 DNA-KB 2013.

¹⁶² Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52396-52397.

Vanuit dit oogmerk is het aangewezen dat de schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgeving van de wettelijke verplichtingen (*supra* 2.3.1., 3) standaard gebeuren door de politiediensten, meer bepaald door een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings.¹⁶³

De politiediensten maken hiervoor gebruik van het standaardmodel Model Nr. 11 submodel “verdachte” gevoegd in Addendum I.

Geen toepassing Salduz

De toestemming van de betrokkene maakt geen verhoor uit en valt dus niet onder de Salduz-verplichtingen.

3. Afname van het referentiestaal

Op vordering van de magistraat (Model Nr. 1) neemt een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK, of een arts van de betrokkene een referentiestaal af. De politie mag enkel wangslijmvlies of haarwortels afnemen. Voor het afnemen van bloed moet een arts gevorderd worden.¹⁶⁴

De afname van het referentiestaal gebeurt met behulp van door het NICC aanbevolen steriel materiaal voor het afnemen van wangslijmvlies, haarwortels of bloed.¹⁶⁵ Een standaardkit is momenteel beschikbaar voor de afname van wangslijmvlies. Wanneer een dokter wordt belast met het afnemen van bloed gebruikt hij een buisje dat een anticoagulans bevat of volgt hij de specifieke richtlijnen van het NICC.¹⁶⁶

Het verdient de voorkeur gebruik te maken van de methode van afname van wangslijmvlies, omdat dit de gemakkelijkste werkwijze is voor een snelle DNA-analyse. Verkiest de betrokkene echter een andere werkwijze, dan moet deze toegepast worden.

4. Opmaken PV van afname referentiestaal

De officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK stelt een PV op van de afname van het referentiestaal.¹⁶⁷

De toewijzing van het DNA-codenummer garandeert de anonimiteit van de persoon op wie een afname gebeurt. Van iedere afname van een referentiestaal van een verdachte moet een geïndividualiseerd PV opgesteld worden.¹⁶⁸ Zo wordt, wanneer meerdere verdachten betrokken zijn in een dossier, elke verwarring vermeden bij de toekenning van een DNA-codenummer aan elke verdachte.¹⁶⁹

Het PV van afname van het referentiestaal bevat volgens artikel 9, § 2 DNA-KB 2013 minstens volgende gegevens:

1. De datum en het uur waarop het referentiestaal is afgenomen;
2. Het notitienummer van het strafdossier waarin de afname is gebeurd (en het neerleggingsnummer);
3. De naam van de procureur des Konings of de onderzoeksrechter die de afname heeft bevolen;

¹⁶³ Art. 44*quiquies*, § 1, tweede lid Sv.

¹⁶⁴ Art. 44*quiquies*, § 2 Sv.

¹⁶⁵ Artikel 8, eerste lid DNA-KB 2013.

¹⁶⁶ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52397.

¹⁶⁷ Art. 44*quiquies*, § 2, derde lid Sv.

¹⁶⁸ Art. 9, § 1 DNA-KB 2013.

¹⁶⁹ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52397.

4. De volledige naam, de aliases, de geboortedatum, de geboorteplaats of, in voorkomend geval het geboorteland en het geslacht van de persoon van wie het referentiestaal is afgenomen;
5. Het referentienummer van de set voor het afnemen van wangslimvlies of, in voorkomend geval, van bloed of haarwortels;
6. De wijze waarop de afname is gebeurd (toestemming van de betrokkene, maatregelen genomen om tot de afname te kunnen overgaan,...).

In vergelijking met het vorige DNA-KB moeten nu dus ook de gekende aliases in het PV opgenomen worden en moet de wijze waarop de afname is gebeurd meer gepreciseerd worden.¹⁷⁰

In tegenstelling tot wat het KB bepaalt, is de vermelding van het neerleggingsnummer niet langer nuttig. Doordat de nieuwe DNA-wet bepaalt dat het referentiestaal automatisch na zes maanden vernietigd moet worden door het DNA-labo, heeft het immers nog weinig zin om van de politiediensten te eisen dat zij eerst langs de griffie gaan om aan het afgenomen referentiestaal een overtuigingsnummer of neerleggingsnummer toe te kennen. Deze verplichting vervalt dus. Het College van procureurs-generaal zal dit signaleren aan de minister van Justitie en opnemen in het verslag aan het Parlementair Comité Wetsevaluatie.

Belangrijk: het PV van afname mag enkel aan de magistraat overgemaakt worden en dus NIET aan de met de analyse van het referentiestaal belaste deskundige van het DNA-labo, dit om de anonimiteit van de betrokkene te garanderen.¹⁷¹ Deze bepaling wijkt dus af van de vroegere regeling in het KB (voormalig artikel 5 DNA-KB 2002) en de eruit voortvloeiende gebruiken, die volgens het Verslag aan de Koning in strijd waren met de geest van de wet doordat ze de anonimiteit niet waarborgden.¹⁷²

5. Verzegelen van het referentiestaal

De politie verzegelt het referentiestaal onmiddellijk na de afname en vermeldt hierbij het nummer van PV van afname, de hoedanigheid van de persoon op wie de afname is uitgevoerd, (in dit geval verdachte, wat blijkt uit het kantschrift), en het DNA-codenummer.¹⁷³ Deze vermeldingen moeten opgenomen worden op de afname zelf (de swab), op de verzegeling (de doos waarin de swab verzegeld is) en, indien van toepassing, op de documenten voorzien in de kit. Op deze wijze kan de identificatie en de traceerbaarheid van het referentiestaal gegarandeerd worden.¹⁷⁴

Om dit nog beter te garanderen wordt bij wijze van huidige richtlijn aan de politiediensten opgedragen om eveneens het notitienummer te vermelden, ook in gerechtelijke onderzoeken. Het notitienummer wordt immers zowel geregistreerd in de nationale databank DNA-codenummers van het Openbaar Ministerie, als in de nationale gegevensbanken van het NICC en is bijgevolg een nuttige bijkomende tool om te traceren.

6. Bij niet-aantreffen verdachte: seining en ontseining

Conform het standaardkantschrift (*supra* 2.3.2., 2) moet de politie bij het niet-aantreffen van de verdachte automatisch overgaan tot de seining van de verdachte. In de algemene nationale gegevensbank (ANG) wordt bij de seining ook de hoedanigheid van de geseinde persoon (in dit geval verdachte) vermeld.

¹⁷⁰ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52397.

¹⁷¹ Art. 9, § 3 DNA-KB 2013.

¹⁷² Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52397.

¹⁷³ Art. 10 DNA-KB 2013.

¹⁷⁴ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52397.

De seining moet duidelijk vermelden dat de geseinde persoon minstens zijn huidig adres moet meedelen en dat, bij instemming met de afname van het referentiestaal, tot deze afname kan worden overgegaan.

Van de seining wordt een PV opgemaakt en overgemaakt aan het parket. De mogelijkheid om dit PV via een geëncrypteerd beveiligd systeem over te maken, staat ingepland (tweede fase ICT-project) en zal ervoor zorgen dat het onmiddellijk opgeslagen kan worden in het databestand van de nationale cel. Aan dit PV wordt de niet-gebruikte vordering van de magistraat voor het DNA-labo gevoegd.

Wanneer de betrokkene later gevonden wordt en de opdrachten inzake de afname van het referentiestaal uitgevoerd zijn, mag de betrokkene opnieuw ontseind worden. Daarvan moet eveneens een proces-verbaal opgesteld worden en overgemaakt worden aan de PK. Bij het aantreffen van een verdachte die geseind werd door een ander arrondissement, moet contact opgenomen worden met de lokale cel, die een nieuwe vordering voor het DNA-labo zal overmaken en hierbij desgevallend kan kiezen voor een dichterbij gelegen DNA-labo.

2.3.3.2. Opdrachten met betrekking tot de overdracht aan het DNA-labo

1. Bijgevoegde vordering voor DNA-labo

Met oog op een efficiënt procesverloop, wordt de vordering van de magistraat aan het DNA-labo (die enkel het DNA-codenummer bevat) standaard samen met het kantschrift tot afname van het referentiestaal overgemaakt aan de politie.

De politiediensten staan in voor de overmaking ervan aan het aangeduide DNA-labo, samen met de stukken die besproken worden in de hierna vermelde punten.

2. Overmaken referentiestaal aan DNA-labo

De politie maakt, samen met de “vordering DNA-labo” van de magistraat, het referentiestaal van de betrokkene over aan het DNA-labo.¹⁷⁵

Zoals hierboven al gezegd is, moet het referentiestaal niet meer eerst langs de griffie passeren om een OS-nummer te verkrijgen.

3. Bij vergelijking met sporen: overmaken overtuigingsstukken aan DNA-labo

Indien de “algemene vordering labo” van de magistraat ook de vordering inhoudt om het referentieprofiel te vergelijken met de DNA-profielen van de in de zaak aangetroffen sporen, maakt de politie ook de overtuigingsstukken van deze sporen over aan het DNA-labo (*supra* 1.3.1.2.).

4. Voeging nuttige processen-verbaal

Het is aangewezen dat de behandelende politiedienst contact opneemt met het labo van de technische en wetenschappelijke politie om na te gaan of het eventueel oriëntatietests heeft uitgevoerd en hiervan een proces-verbaal heeft opgesteld. Ook wordt best nagevraagd of een proces-verbaal opgesteld werd met de mededeling dat niet alle opdrachten, opgesomd in het DNA-KB 2013, uitgevoerd konden worden.

¹⁷⁵ Art. 11 DNA-KB 2013.

Indien dit het geval is, moeten deze processen-verbaal samen met de DNA-vordering overgemaakt worden aan het aangeduide DNA-labo (*supra* 1.3.1.2. en 2.3.2., 2).

2.3.3.3. Opdrachten met betrekking tot de kennisgeving van de uitslag van het DNA-onderzoek of tegenonderzoek

Zoals al gezegd is, is het kennisgeven van de uitslag van het DNA-onderzoek, om redenen van efficiëntie, gedelegeerd aan de politiediensten.¹⁷⁶ Om deze taak uit te kunnen voeren, moet de politie ervoor zorgen dat zij bij afgifte van de DNA-vordering van de magistraat aan het DNA-labo, de rubriek “behandelende politiedienst” (onderaan vermeld in de vordering), correct heeft ingevuld. Aan de hand van deze rubriek weet het behandelende DNA-labo immers aan welke politiedienst zij een kopie van de resultaten van het DNA-onderzoek moet overmaken.

De kennisgeving van de uitslag van het DNA-onderzoek kan op twee manieren gebeuren:

- Hetzij door gebruik te maken van een aangetekend schrijven. Indien deze werkwijze gekozen wordt, moet dit gebeuren volgens model Nr. 12 dat gevoegd is in Addendum I aan deze omzendbrief;
- Hetzij door de uitslag mondeling mee te delen en hiervan een proces-verbaal op te maken.

De gekozen methode moet beoordeeld worden in functie van het dossier, na desgevallend overleg gepleegd te hebben met de behandelende magistraat. Wanneer er een reëel gevaar is dat de betrokkene na kennisgeving van een positief vergelijkingsonderzoek zal vluchten, is het aangewezen de kennisgeving van het resultaat onmiddellijk te koppelen aan een verhoor en hiervan proces-verbaal op te stellen.

De kennisgeving moet melding maken van volgende zaken:

- Het recht van de betrokkene om binnen de 15 dagen een tegenonderzoek aan de betrokken magistraat te vragen;
- De mogelijkheid om zelf het DNA-labo te kiezen dat het tegenonderzoek zal uitvoeren;
- De wijze waarop het tegenonderzoek desgevallend wordt uitgevoerd;
- De mededeling dat de betrokkene de kosten van het tegenonderzoek zelf moet voorschieten.

Binnen de 15 dagen na de ontvangst van het resultaat van het DNA-labo, moet een proces-verbaal van de uitvoering van de hierboven vermelde opdrachten opgesteld worden en overgemaakt worden aan de bevoegde magistraat.

Ook de kennisgeving van de resultaten van het tegenonderzoek moet op dezelfde wijze gebeuren. Hiervoor is een afzonderlijk model Nr. 13 opgemaakt, dat gevoegd is in Addendum I aan deze omzendbrief.

2.3.4. DNA-labo

1. Verslag van de deskundige

De DNA-labo's kunnen op basis van artikel 44*quinquies*, § 4 Sv. gevorderd worden om:

- 1° Het DNA-profiel van het referentiestaal van de verdachte op te stellen;

¹⁷⁶ Art. 44*quinquies*, § 6, eerste lid Sv.; Art. 17 DNA-KB 2013.

2° In voorkomend geval, de vergelijking uit te voeren tussen het DNA-profiel van de verdachte en de DNA-profielen van de in het kader van die zaak aangetroffen sporen.

Net zoals bij het DNA-onderzoek van de sporen (cf. supra), moet de aangestelde deskundige zijn opdracht uitvoeren binnen een maximumtermijn van één maand. Deze termijn begint te lopen vanaf de ontvangst van de opdracht (“vordering DNA-labo”) en de overtuigingsstukken.¹⁷⁷ Vraagt de deskundige via een gemotiveerd verzoek om een bijkomende onderzoekstermijn, dan kan de magistraat dit desgewenst toestaan.¹⁷⁸

Voor een gedetailleerde toelichting van de bepalingen uit het DNA-KB 2013 over de te respecteren termijnen en de vereisten voor het DNA-onderzoek en het verslag van de deskundige, wordt verwezen naar de bespreking in het deel van de sporen (supra 1.3.3., 2).

Wanneer de vordering de vergelijking van het referentieprofiel met de aangetroffen sporen vraagt, moet vanzelfsprekend ook de hoger vermelde verplichting nageleefd worden om een voldoende deel te bewaren voor het tegenonderzoek (supra 1.3.3., 1).

2. Verslag van het tegenonderzoek

Wanneer de verdachte een tegenonderzoek heeft gevraagd, stuurt de met het tegenonderzoek belaste deskundige zijn verslag naar de magistraat binnen een maximumtermijn van één maand na de ontvangst van zijn opdracht en de overtuigingsstukken.¹⁷⁹

De kosten van het tegenonderzoek worden begroot volgens de reglementering inzake de gerechtskosten in strafzaken en worden voorgeschoten door de verdachte. Wanneer het tegenonderzoek de uitslag van het aanvankelijke onderzoek niet bevestigt, betaalt de Belgische Staat deze kosten terug.¹⁸⁰

3. Automatische gegevensoverdracht aan de nationale DNA-gegevensbanken (DIS)

HYPOTHESE 1: De opdracht van de deskundige is beperkt tot het **opstellen van het DNA-profiel** van het referentiestaal van de verdachte.¹⁸¹

Tenzij de magistraat anders beslist, moet de deskundige van het DNA-labo het DNA-profiel van het referentiestaal van de verdachte ambtshalve (krachtens de wet) overmaken aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken. Dit moet hij doen binnen de vijftien dagen na de overzending van zijn verslag aan de magistraat.¹⁸² Hierbij moet de deskundige ook bepaalde administratieve gegevens overmaken (supra 1.3.3., 3).¹⁸³

De DNA-profielen en bijhorende administratieve gegevens worden enkel overgemaakt voor een EENMALIGE VERGELIJKING in de nationale gegevensbanken.

→ Zijn er geen positieve hits, dan wordt het DNA-profiel van de verdachte NIET opgeslagen in de nationale DNA-gegevensbanken. Op die manier wordt uitgesloten dat het profiel later automatisch nog eens vergeleken kan worden met de DNA-profielen in deze gegevensbanken.

¹⁷⁷ Art. 44quinquies, § 5, eerste lid Sv.

¹⁷⁸ Art. 44quinquies, § 5, tweede lid Sv.

¹⁷⁹ Art. 44quinquies, § 6, vierde lid Sv.

¹⁸⁰ Art. 44quinquies, § 6, vijfde lid Sv.

¹⁸¹ Art. 44quinquies, § 4, 1° Sv.

¹⁸² Art. 44quinquies, § 7, eerste lid Sv.

¹⁸³ Art. 44quater, § 3, tweede lid Sv.

→ Enkel wanneer er een positief verband wordt vastgesteld, moet het DNA-profiel van de verdachte opgeslagen worden. Dit is een taak voor de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken.

HYPOTHESE 2: De opdracht van de deskundige behelst ook de **vergelijking** van het DNA-profiel van het referentiestaal van de verdachte met de in de zaak gevonden sporen.¹⁸⁴

Onafhankelijk van de uitslag van de vergelijking – en dus ook als tussen het referentiestaal en de sporen geen positief verband is vastgesteld – moet de deskundige ambtshalve:

1. Het DNA-profiel van de sporen overmaken aan de dienst DIS om op te slaan in de DNA-gegevensbank “Criminalistiek” (*supra* 1.3.3., 3)¹⁸⁵
2. Het DNA-profiel van het referentiestaal van de verdachte overmaken aan de dienst DIS voor een eenmalige vergelijking, en – bij een positief verband – voor opslag in de DNA-gegevensbank “Criminalistiek” (*supra* hypothese 1)¹⁸⁶

Indien de vergelijking een positief verband aantoonde, moet de deskundige – tenzij de magistraat anders beslist – het DNA-profiel van de verdachte en de bijhorende gegevens ambtshalve overmaken aan de dienst DIS voor opslag in de nationale gegevensbank “Criminalistiek”. Dit moet hij doen binnen een termijn van 15 dagen vanaf de verzending van het verslag aan de magistraat.¹⁸⁷

Ook hier geldt de regel dat de deskundige van het DNA-labo de opgestelde DNA-profielen en de bijhorende gegevens via elektronische weg moet bezorgen aan de dienst DIS¹⁸⁸ en hiervoor uitsluitend de coderingssoftware mag gebruiken die voldoet aan de door het NICC bepaalde specificaties (*supra* 1.3.3., 3).¹⁸⁹

4. Mededeling opstellen DNA-profiel aan nationale cel

Naast de gegevensoverdracht aan de nationale DNA-gegevensbanken (DIS), is de deskundige van het DNA-labo ook verplicht om, telkens wanneer een DNA-profiel van een referentiestaal van een verdachte werd opgesteld, dit te melden aan de nationale cel. Met deze mededeling bezorgt de deskundige ook de administratieve gegevens van het DNA-profiel. Het DNA-profiel zelf mag NIET overgemaakt worden.

Na de mededeling door het DNA-labo, slaat de nationale cel de informatie automatisch op in haar eigen gegevensbestand. Om deze gegevensoverdracht optimaal te laten verlopen, is specifieke software voorzien, opdat de gegevens elektronisch en gecodeerd worden verzonden. Hierdoor is de integriteit van de gegevens gegarandeerd.¹⁹⁰ Voor de gegevensoverdracht aan de nationale cel moet de deskundige van het DNA-labo bijgevolg altijd deze software gebruiken.¹⁹¹

Om de voorziene ambtshalve gegevensoverdracht aan de nationale cel op een snelle en efficiënte wijze te kunnen realiseren, werd gekozen voor hetzelfde systeem als het systeem dat gebruikt wordt voor de overdracht aan de dienst DIS (namelijk een Excel file). Op het moment van de communicatie aan de dienst DIS, worden dezelfde gegevens – met uitzondering van de DNA-profielen zelf – ook overgemaakt aan de nationale cel.

¹⁸⁴ Art. 44quinquies, § 4, 2° Sv.

¹⁸⁵ Art. 44quater, § 3 Sv.

¹⁸⁶ Art. 44quinquies, § 7 Sv.; Art. 44quinquies, § 8 Sv. stelt immers: “onverminderd § 7”.

¹⁸⁷ Art. 44quinquies, § 8 Sv.

¹⁸⁸ Art. 16, § 3 DNA-KB 2013.

¹⁸⁹ Art. 16, § 4 DNA-KB 2013.

¹⁹⁰ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52399.

¹⁹¹ Art. 16, § 4, tweede lid DNA-KB 2013.

5. Vragen tot verduidelijking van de nationale DNA-gegevensbanken (DIS)

Bij vragen tot verduidelijking van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken (bijvoorbeeld over de kwaliteit van het profiel, de afwezigheid van bepaalde genetische merkers, etc.) geldt de regel dat de deskundige van het DNA-labo deze vragen binnen de drie werkdagen moet beantwoorden (*supra* 1.3.3., 5).¹⁹²

6. Vernietiging referentiestaal en afgeleide stalen

Tenzij de magistraat anders beslist, vernietigt de deskundige van het DNA-labo het referentiestaal en de daaruit afgeleide stalen (DNA-extract, PCR producten, etc.) uiterlijk zes maanden na de verzending van zijn verslag aan de magistraat.¹⁹³

Dit laat toe de stalen te verzamelen en samen te vernietigen, wat kostenbesparend is. Verder is de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen beter beschermd. De vernietiging van de stalen is namelijk wettelijk voorgeschreven en de deskundige moet niet langer die handeling bevestigen. Door deze administratieve vereenvoudiging zal het administratieve werk in de laboratoria, en dus ook de kosten, aanzienlijk verminderen.¹⁹⁴

De DNA-labo's bewaren het bewijs van de vernietiging van de referentie- en afgeleide stalen gedurende 5 jaar na de vernietiging.¹⁹⁵ De DNA-labo's moeten voor de vernietiging en het bewaren van het bewijs van de vernietiging een kwalitatieve procedure voorzien onder de controle van BELAC. Zowel BELAC als de aangestelde voor de gegevensbescherming moeten erover waken dat deze procedure voldoet aan de eisen van de gegevensbescherming.¹⁹⁶

2.3.5. Nationale DNA-gegevensbanken (DIS)

De opdrachten van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken worden hier slechts kort besproken. Voor een uitgebreidere bespreking wordt verwezen naar DEEL III hoofdstuk 8.

1. Verwerking van de overgemaakte DNA-profielen

DNA-profielen kunnen met het oog op verschillende doelstellingen overgemaakt worden aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken. Twee situaties zijn denkbaar:

➔ Eenmalige vergelijking

De DNA-profielen van de referentiestalen van verdachten moeten door de beheerder eenmalig vergeleken worden met de opgeslagen DNA-profielen in de DNA-gegevensbanken.¹⁹⁷

¹⁹² Art. 16, § 5 DNA-KB 2013.

¹⁹³ Art. 44 *quinquies*, § 9 Sv.

¹⁹⁴ *Parl. St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 19-20.

¹⁹⁵ Art. 23 DNA-KB 2013.

¹⁹⁶ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52400-52401.

¹⁹⁷ Art. 5 *quater*, § 2 DNA-wet 1999-2011.

Enkel indien deze vergelijking een positief verband oplevert, moet de beheerder het hem overgemaakte DNA-referentieprofiel van de verdachte opslaan in de nationale DNA-gegevensbank “Criminalistiek” waardoor een systematische vergelijking mogelijk wordt. Als er geen positieve hits zijn, wordt het DNA-profiel van de verdachte niet opgeslagen.

→ Opslaan

De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken moet alle DNA-profielen van de sporen en de DNA-profielen van de referentiestalen van verdachten die een positief verband opleverden met de sporen, opslaan en vergelijken.¹⁹⁸

Automatische systematische vergelijking van de opgeslagen DNA-profielen

De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken staat ambtshalve in voor de systematische vergelijking van alle opgeslagen DNA-profielen.

Opslaan positieve link

Indien de vergelijking een positief verband aantoont, slaat de beheerder volgende gegevens op bij het relevante DNA-profiel¹⁹⁹:

- 1° het positieve verband;
- 2° in voorkomend geval, het DNA-codenummer.

DNA-profielen van referentiestalen van verdachten mogen enkel opgeslagen worden onder hun DNA-codenummer.²⁰⁰

Kennisgeving van verband aan magistraat of nationale cel

De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken brengt ambtshalve – binnen een maximumtermijn van vijftien dagen vanaf de ontvangst van de hierboven vermelde DNA-profielen (zowel deze overgemaakt voor eenmalige vergelijking als deze overgemaakt om op te slaan en te vergelijken) – verslag uit over het resultaat van de vergelijking van de DNA-profielen aan de bevoegde magistraten:

- 1° via een omstandige kennisgeving als de vergelijking een positief verband opleverde;
- 2° via een eenvoudige kennisgeving als de vergelijking negatief was.²⁰¹

Deze kennisgevingen worden schriftelijk overgemaakt aan de betrokken magistraat.²⁰²

Wanneer bij de vergelijking een positief verband werd vastgesteld met een DNA-codenummer, moet de kennisgeving via de nationale cel gebeuren. In dit geval stelt de nationale cel een pro justitia op (zoals bedoeld in artikel 3*bis*, § 2, 5° DNA-wet 1999-2011), waarin de naam van de betrokken persoon wordt meegedeeld. De nationale cel voegt deze pro justitia aan de schriftelijke kennisgeving van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken en zendt deze documenten onmiddellijk over aan de vorderende magistraat.²⁰³

2. Verwijdering DNA-profielen uit de nationale DNA-gegevensbanken

¹⁹⁸ Art. 5*quater*, §1 DNA-wet 1999-2011.

¹⁹⁹ Art. 5*quater*, § 3 DNA-wet 1999-2011.

²⁰⁰ Art. 4, § 1 DNA-wet 1999-2011.

²⁰¹ Art. 5*quater*, § 4, eerste lid DNA-wet 1999-2011.

²⁰² Art. 5*quater*, § 4, tweede lid DNA-wet 1999-2011.

²⁰³ Art. 5*quater*, § 4, derde lid DNA-wet 1999-2011.

De DNA-profielen en de bijhorende gegevens worden op bevel van het Openbaar Ministerie gewist uit de DNA-gegevensbank "Criminalistiek" als de bewaring ervan niet of niet meer nuttig is voor de strafprocedure.²⁰⁴

De geïdentificeerde DNA-profielen worden in ieder geval, op bevel van het Openbaar Ministerie, uit de DNA-gegevensbank gewist, zodra in het dossier waarvoor het DNA-profiel verkregen is een rechterlijke beslissing is genomen die in kracht van gewijsde is getreden.²⁰⁵

In dit geval zijn er twee mogelijkheden:²⁰⁶

- a) Bij een veroordeling wordt het DNA-profiel van de verdachte opgenomen in de gegevensbank "Veroordeelden" wanneer het misdrijf of de poging ervan voorkomt op de lijst in artikel 5, § 1 DNA-wet 1999-2011;
- b) Bij een beslissing tot buitenvervolginstelling of vrijspraak in kracht van gewijsde wordt het DNA-profiel van de verdachte definitief verwijderd. De magistraat moet hiervoor het initiatief nemen. Dit gebeurt best op het moment dat het dossier voorgelegd wordt om een beslissing te nemen inzake de overtuigingsstukken.

Het zou immers in strijd zijn met de fundamentele rechten om het DNA-profiel van een persoon die buiten vervolging gesteld of vrijgesproken is verder te bewaren in de gegevensbank "Criminalistiek".²⁰⁷

Om hiervoor een bijkomende garantie te bieden, voorziet de wet dat een persoon die het voorwerp heeft uitgemaakt van een vrijspraak of een buitenvervolginstelling die in kracht van gewijsde is getreden, de magistraat kan vragen de onmiddellijke verwijdering te bevelen van zijn DNA-profiel en de daarbij behorende gegevens.²⁰⁸ In dit geval moet de magistraat het nodige doen voor de effectieve verwijdering van het profiel.

²⁰⁴ Art. 4, § 2, eerste lid DNA-wet 1999-2011.

²⁰⁵ Art. 4, § 2, tweede lid DNA-wet 1999-2011.

²⁰⁶ *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 27.

²⁰⁷ Cf. EHRM (Grote Kamer) 4 december 2008, nr. 30562/04 en 30566/04, S. en MARPER t. Verenigd Koninkrijk.

²⁰⁸ Art. 4, § 2, derde lid DNA-wet 1999-2011; *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 27.

3. NIET-VERDACHTEN MET TOESTEMMING – BEVEL PK

Het nieuw ingevoegde artikel 44sexies Sv. heeft betrekking op het afnemen en de analyse van een referentiestaal van een niet-verdachte persoon met zijn toestemming op bevel van de PK.

Het gaat bijvoorbeeld om slachtoffers van o.a. seksuele agressie, hun echtgenoten of partners (het slachtoffer kan net voor de agressie vrijwillig seksueel contact hebben gehad), maar ook om politieagenten en magistraten die zich ter plaatse begeven, deskundigen en hun medewerkers, etc. De technieken voor genetische analyse zijn zo gevoelig dat alle biologische sporen, zelfs in minieme hoeveelheden, kunnen helpen bij het opstellen van het DNA-profiel van het spoor.²⁰⁹

In de DNA-wet van 1999 werd geen onderscheid gemaakt tussen afnames van referentiestalen bij een verdachte, bij een slachtoffer of bij andere personen die mogelijk op natuurlijke of toevallige wijze hebben bijgedragen aan het ontstaan van het verdachte spoor. Daardoor werden deze laatste soms onder dezelfde noemer als de verdachten in de nationale DNA-databanken geregistreerd en eventueel zelfs blijvend in verband gebracht met bepaalde opgeslagen sporen.²¹⁰

In de DNA-wet van 2011 werd beslist om anders om te gaan met de stalen die zijn afgenomen bij slachtoffers en derden. Om het onderscheid duidelijk te maken werd hieraan een afzonderlijk wettelijk artikel gewijd, met andere voorwaarden en een enigszins ander procesverloop.

Niettemin zijn sommige processtappen dezelfde als bij de PK in het geval van verdachten die toestemming geven tot de afname van een referentiestaal.²¹¹ Wanneer dit het geval is, zal verwezen worden naar de reeds beschreven processtappen in hoofdstuk 2.

3.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen

Artikel 44sexies Sv.:

APART ARTIKEL VOOR NIET-VERDACHTEN MET TOESTEMMING (§1 en §2 in fine)

- *Vanaf leeftijd van 16 jaar;*
- *Voorwaarden: enkel met het oog op vergelijking met de sporen van een lopend dossier*
- *De hoedanigheid van de persoon wordt meegedeeld aan de met de vergelijking van de DNA-profielen belaste deskundige van het DNA-labo;*
- *Geen DNA-codenummer toegekend;*
- *DNA-referentieprofielen van niet-verdachten worden nooit toegezonden aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken, noch voor vergelijking, noch voor opslag.*

²⁰⁹ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 20.

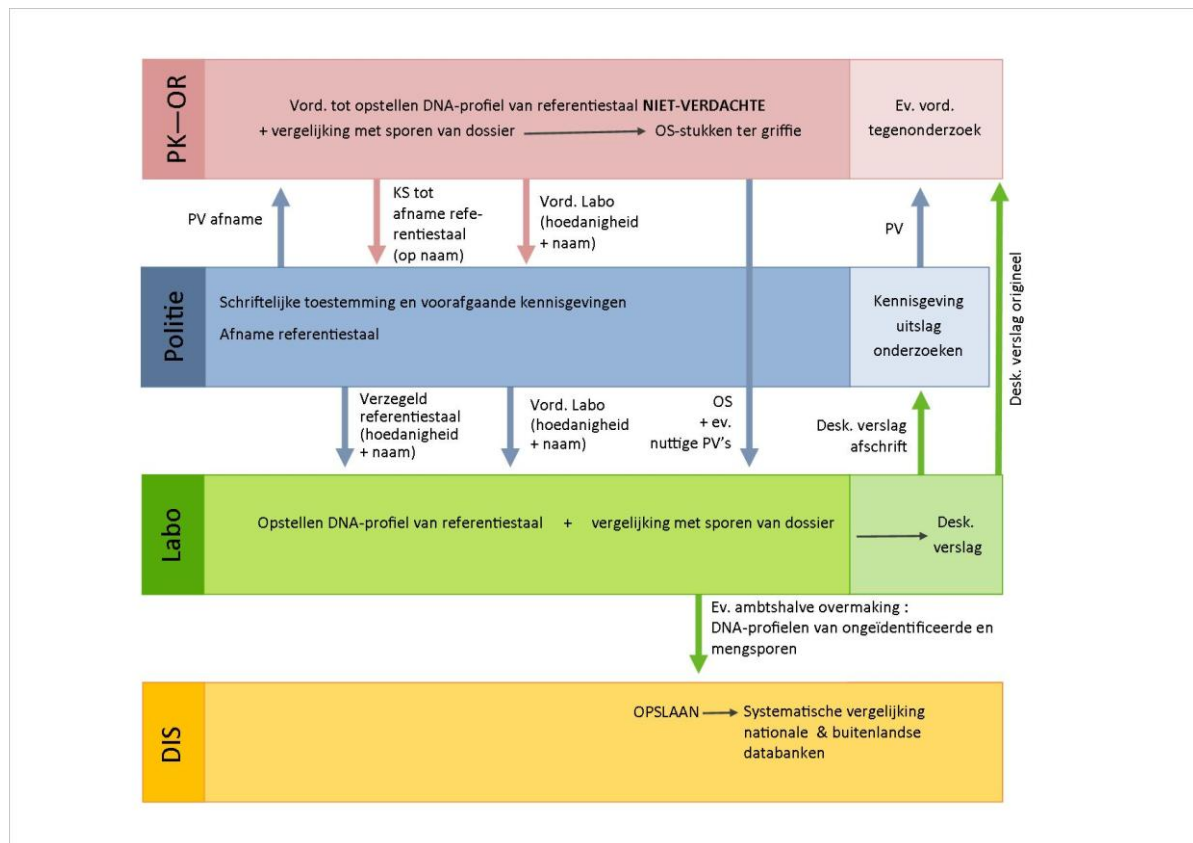
²¹⁰ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 20.

²¹¹ Voor de afname van het referentiestaal, het opstellen van het DNA-profiel van het referentiestaal, de vergelijking van de DNA-profielen (het DNA-profiel van het referentiestaal met de DNA-profielen van de in het kader van die zaak aangetroffen sporen) en het medelen van de uitslag aan de betrokkene en het tegenonderzoek, verwijst art. 44sexies, § 2 Sv. naar de bepalingen voor de PK voor verdachten in art. 44quinquies, §§ 2-6 Sv.

DOSSIERS AANRANDING EERBAARHEID OF VERKRACHTING (§ 3):

Ingeval de PK in een dossier inzake aanranding van de eerbaarheid of verkrachting beslist om geen DNA-profiel te laten opstellen van sporen of van een referentiestaal aangetroffen of afgenomen bij onderzoek aan het lichaam van het slachtoffer (zoals bedoeld in artikel 90bis), verstrekt hij hierover op het einde van het opsporingsonderzoek uitleg aan het slachtoffer.

3.2. Processchema²¹²

3.3. Bespreking

3.3.1. Voorwaarden

Het nieuwe artikel 44sexies, §§ 1 en 2 Sv bepaalt dat de PK de afname van een referentiestaal op een niet-verdachte (slachtoffer of derde) kan bevelen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. Leeftijd van 16 jaar of ouder

Een niet-verdachte van 16 jaar of ouder kan toestemming geven tot afname van een referentiestaal.²¹³

²¹² Voor een optimale leesbaarheid, is het best dit schema in kleur af te drukken.

Voor de afname van het referentiestaal verwijst artikel 44sexies, § 2 Sv. naar de bepalingen voor verdachten met toestemming – bevel PK. Dit betekent dat een niet-verdachte die nog geen 18 jaar is, zich voor het geven van zijn toestemming en de afname moet laten begeleiden door minstens een van zijn ouders, een advocaat of een andere meerderjarige persoon van zijn keuze.²¹⁴

2. Beperkt tot vergelijking met de in de zaak aangetroffen sporen

Voor de niet-verdachten geldt nog, zoals in de vroegere wetgeving, de link met de aangetroffen sporen.

Een referentiestaal van niet-verdachten kan enkel afgenomen worden met de bedoeling om hun DNA-profiel te vergelijken met de sporen aangetroffen in het dossier. Deze vergelijking is dus alleen bedoeld om hun eventuele sporen te onderscheiden van die van de personen die aan een misdrijf hebben deelgenomen.²¹⁵

3. Schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgevingen

De afname kan enkel gebeuren met schriftelijke toestemming van de niet-verdachte.²¹⁶

Deze toestemming is enkel geldig als de PK of een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK, de niet-verdachte **vooraf** in kennis heeft gesteld van de volgende informatie:²¹⁷

- 1° De omstandigheden van de zaak in het kader waarvan de afname wordt gevraagd;
- 2° De vergelijking van zijn DNA-profiel met de DNA-profielen van de in het kader van die zaak aangetroffen sporen;
- 3° Het feit dat zijn DNA-profiel **niet** wordt toegezonden aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken om er te worden vergeleken of opgeslagen.

Deze informatie heeft betrekking op de doelstellingen van de afname en de gevolgen ervan.

De vergelijking van het DNA-profiel van slachtoffers en derden is dus beperkt tot de sporen van het lopende dossier. De DNA-profielen van niet-verdachten worden in geen geval toegezonden aan de nationale DNA-gegevensbanken, noch om ze te vergelijken (met DNA-profielen van in andere strafzaken aangetroffen sporen) noch om ze op te slaan.²¹⁸

Geen toepassing Salduz

De formaliteit van de toestemming is niet gelijk te stellen met een verhoor. De regels inzake Salduz zijn bijgevolg niet van toepassing.²¹⁹

²¹³ Art. 44sexies, § 1 Sv.

²¹⁴ Art. 44quinquies, § 3 Sv.

²¹⁵ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 20.

²¹⁶ Art. 44sexies, § 1 Sv.

²¹⁷ Art. 44sexies, § 1 Sv.

²¹⁸ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 20.

²¹⁹ Tijdens de parlementaire werkzaamheden van de Salduz-wet werd gepreciseerd dat de volgende opsporingsverrichtingen geen verhoor uitmaken: “*loutere toestemmingen (...) tot huiszoeking, (...), tot afgifte van een hoeveelheid bloed, wangslijmvlies of haarwortels*” (Verslag bij het wetsontwerp van 8 juni 2011 tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis en van het Wetboek van Strafvordering, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen die van zijn vrijheid wordt beroofd rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan, Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1279/005, 51-52).

3.3.2. PK

1. Geen DNA-codenummer

Aan het referentiestaal van niet-verdachten wordt GEEN DNA-codenummer toegekend. Wel moet de hoedanigheid van de persoon vermeld worden (bv. slachtoffer/derde).²²⁰

Op deze manier is het voor iedereen duidelijk dat deze DNA-profielen een ander procesverloop kennen. Om deze reden moet voor de afname van een referentiestaal van een niet-verdachte, in tegenstelling tot voor een referentiestaal van een verdachte, niet nagegaan worden of al een DNA-codenummer aan deze persoon werd toegekend. Wanneer – hypothetisch – de betrokken persoon toch al een DNA-referentiestaal afgestaan zou hebben in de hoedanigheid van verdachte, moet dit genegeerd worden, om het risico op verwisseling van de te volgen procedures maximaal te vermijden. Men moet in dat geval gewoon overgaan tot een nieuwe staalafname.

Door het ontbreken van een DNA-codenummer en de verplichting om de hoedanigheid van de persoon te vermelden, weet de deskundige van het DNA-labo dat de DNA-profielen van deze referentiestalen niet moeten worden toegezonden aan de nationale DNA-gegevensbanken. Bij gebrek aan een DNA-codenummer is het in ieder geval onmogelijk voor de beheerder om de DNA-profielen op te slaan in de DNA-databanken.²²¹ De DNA-databanken mogen immers, ook conform de Europese richtlijn, enkel anonieme gegevens bevatten.

2. Kantschrift afname referentiestaal bij niet-verdachte door politie

De PK vordert een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK, om van de niet-verdachte een referentiestaal af te nemen van wangslijmvlies of haarwortels. Voor het afnemen van bloed kan alleen een arts gevorderd worden.²²²

Voor deze vordering aan de politie moet de PK verplicht gebruik maken van het modelkantschrift Model Nr. 1, submodel “niet-verdachte met toestemming” in Addendum I van deze omzendbrief.

Dit submodel is aangepast aan de specifieke situatie van de niet-verdachte (bv. geen voorafgaandelijke controle van de identiteit, specifieke voorafgaandelijke kennisgevingen, geen automatische seining), maar volgt voor et overige de driedeling van het uitgewerkte kantschrift “verdachte met toestemming” (*supra* 2.3.2., 2).

3. Vordering DNA-labo

De PK kan slechts één mogelijke vordering richten aan de deskundige, namelijk de vergelijking van het DNA-profiel van de niet-verdachte met de in de zaak aangetroffen sporen.

Deze vordering vermeldt de hoedanigheid – in dit geval “slachtoffer” of “derde” (aangeven: echtgenoot, partner, politieagent, magistraat, deskundige, etc.) – maar ook de naam (achternaam gevolgd door de initialen van de voornamen) van de persoon.

De vermelding van de naam van de niet-verdachte is nodig om te vermijden dat er vergissingen zouden gebeuren wanneer er in eenzelfde zaak meerdere slachtoffers zijn van

²²⁰ Art. 44sexies, § 2, tweede lid Sv.

²²¹ *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 20-21.

²²² Art. 44quinquies, § 2 Sv.

wie referentiestalen afgenomen zijn. De eenvoudige vermelding “Slachtoffer 1, 2 of 3” kan immers aanleiding geven tot omwisselingen van referentiestalen en fouten. Belangrijk is wel dat de DNA-labo’s, conform artikel 20, § 1 DNA-KB 2013, geen namen van de personen van wie een referentiestaal afgenomen is, mogen bijhouden in hun elektronisch archief.

Voor deze vordering moet gebruik gemaakt worden van het standaardmodel Model Nr. 2 in Addendum I gevoegd aan deze omzendbrief. Meer bepaald moet de rubriek “C Referentieprofiel slachtoffer/derde” aangekruist worden, in combinatie met de rubriek “A Sporen”. Voor meer uitleg over Model Nr. 2: zie 2.3.2., 3.

Zoals reeds gezegd, maakt de wet bij de overdracht geen onderscheid tussen de sporen die afkomstig zijn van de dader van de feiten en deze die gelinkt worden aan het slachtoffer en/of eventuele derde personen. Het komt toe aan de magistraat om in zijn vordering aan te geven dat een zuiver spoor afkomstig van een slachtoffer of een derde niet overgemaakt mag worden aan de beheerder van de nationale DNA-databanken of, in voorkomend geval, moet verwijderd worden.

In de modelvordering is bepaald dat bij een match tussen een zuiver DNA-profiel van een spoor en het DNA-referentieprofiel van de niet-verdachte, het spoor niet overgemaakt wordt aan de DNA-gegevensbank. Het is dan ook van het grootste belang de rubriek “bijzondere vordering” nauwkeurig in te vullen (*infra* 3.3.4., 3).

Voor de vordering tot analyse van de in het kader van de Seksuele Agressie Set (SAS) afgenomen stalen, bleek uit het eindrapport van de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid inzake de evaluatie van COL 10/2005 dat de modelvordering van het Brusselse parket als een zeer nuttig instrument beschouwd wordt. Voor de SAS is het dan ook aangewezen dit standaardmodel Model Nr. 4 te gebruiken dat gevoegd is in Addendum I aan deze omzendbrief.

De vordering, met enkel de vermelding van de hoedanigheid en de naam (achternaam gevolgd door de initialen van de voornamen) van de betrokkene, wordt door de PK aan de politie overgemaakt samen met het ‘Kantschrift afname referentiestaal van een persoon (niet-verdachte)’. De politie maakt zowel de vordering van het DNA-labo als het referentiestaal van de niet-verdachte en de sporen/overtuigingsstukken over aan het aangeduide DNA-labo.

4. Tegenonderzoek

Voor het meedelen van de resultaten van het DNA-onderzoek aan de betrokkene en het tegenonderzoek op verzoek van de betrokkene, verwijst artikel 44*sexies*, § 2 Sv. naar de bepalingen voor verdachten met toestemming – bevel PK in artikel 44*quinqüies*, § 6 Sv. → **processtappen: supra 2.3.2., 4).**

5. Dossiers aanranding eerbaarheid of verkrachting

Zoals reeds gezegd is er een specifieke regeling voorzien voor dossiers inzake aanranding van de eerbaarheid of verkrachting.²²³

Indien de PK bij een dossier inzake aanranding van de eerbaarheid of verkrachting beslist om geen DNA-profiel te laten opstellen van sporen of van een referentiestaal aangetroffen of afgenomen bij een onderzoek aan het lichaam van het slachtoffer (“seksuele agressie” set), geeft hij hierover op het einde van het opsporingsonderzoek uitleg aan het slachtoffer.²²⁴

²²³ Art. 44*sexies*, § 3 Sv.

²²⁴ Voor meer achtergrondinformatie: DEEL I.

3.3.3. Politie

Voor de afname van een referentiestaal van een niet-verdachte verwijst artikel 44^{sexies}, § 2 Sv. naar de bepalingen voor verdachten met toestemming – bevel PK in artikel 44^{quinquies}, § 2 Sv. De desbetreffende bepalingen van het DNA-KB 2013 zijn ook van toepassing.

Nochtans zijn niet alle bepalingen van toepassing op niet-verdachten. Zo wordt in tegenstelling tot bij verdachten, GEEN DNA-codenummer toegekend aan referentiestalen van niet-verdachten.

De volgende taken van de politie zijn dezelfde als hierboven vermeld in punt 2.3.3. bij verdachten met toestemming – bevel PK met bepaalde aandachtspunten voor niet-verdachten.

3.3.3.1. Opdrachten met betrekking tot de afname van het referentiestaal

1. GEEN grondige controle van de identiteit

Art. 7 van het DNA-KB 2013 is niet van toepassing op niet-verdachten.

2. Schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgevingen

Ook hier is het zo dat de schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgevingen van de wettelijke verplichtingen – die anders zijn bij een niet-verdachte (*supra* 3.3.1., 3) – standaard gebeuren door de politiediensten, meer bepaald door een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings.²²⁵

Hiervoor is een afzonderlijk standaardmodel Model Nr. 11 submodel “niet-verdachte” opgesteld, gevoegd in Addendum I van de omzendbrief.

Geen toepassing Salduz

De toestemming van de betrokkene maakt geen verhoor uit en valt dus niet onder de Salduz-verplichtingen.

3. Afname van het referentiestaal

Idem als bij verdachten (afname door politie of arts) (*supra* 2.3.3.1., 3).

4. Opmaken PV van afname referentiestaal

Idem als bij verdachten, maar er is geen DNA-codenummer toegekend aan de referentiestalen van niet-verdachten.

Ook iedere afname van een referentiestaal van een niet-verdachte moet het voorwerp uitmaken van een geïndividualiseerd proces-verbaal. Dit proces-verbaal moet dezelfde gegevens vermelden en mag ook enkel overgemaakt worden aan de behandelende magistraat en NIET aan de deskundige.

5. Verzegelen van het referentiestaal

Idem als bij verdachten, maar er wordt GEEN DNA-codenummer toegekend aan de referentiestalen van niet-verdachten. De hoedanigheid van de persoon is hier “slachtoffer” of

²²⁵ Art. 44^{quinquies}, §1, tweede lid Sv.

“derde” (aangeven: echtgenoot, partner, politieagent, magistraat, deskundige, etc.). Bovendien moet ook de naam (achternaam gevolgd door de initialen van de voornamen) van de betrokkene vermeld worden.

6. GEEN automatische seining bij niet-aantreffen van een niet-verdachte

Een systematische seining van de niet-verdachten stemt niet overeen met de richtlijn MFO-3 inzake het informatiebeheer in ANG.²²⁶

Op vraag van de betrokken magistraat kan de niet-verdachte eventueel wel geseind worden.

3.3.3.2. Opdrachten met betrekking tot de overdracht aan het labo

De politiedienst brengt de DNA-vordering van de magistraat aan het DNA-labo, samen met het referentiestaal van de niet-verdachte en de sporen/overtuigingsstukken die werden neergelegd op de griffie, naar het aangeduide labo. Ook de eventuele nuttige processen-verbaal vermeld (*supra* 2.3.3.2., 4) worden overgemaakt.

3.3.3.3. Opdrachten met betrekking tot de kennisgeving van de uitslag van het DNA-onderzoek of het tegenonderzoek

Idem als bij verdachten (taak van politie – Model Nr. 12 en Model Nr. 13 in Addendum I) (*supra* 2.3.3.3.).

3.3.4. DNA-labo

Voor het opstellen van het DNA-profiel van het referentiestaal, de vergelijking van de DNA-profielen (DNA-profiel van het referentiestaal met de DNA-profielen van de aangetroffen sporen in de zaak), het overmaken van de uitslag aan de PK, het meedelen van de uitslag en van de mogelijkheid tot een tegenonderzoek aan de niet-verdachte en de vernietiging van het referentiestaal en de daaruit afgeleide stalen, verwijst artikel 44*sexies*, § 2 Sv. naar de bepalingen voor verdachten met toestemming – bevel PK in artikel 44*quinquies*, §§ 4-6 en 9 Sv. De desbetreffende bepalingen van de DNA-wet 1999-2011 en het DNA-KB 2013 zijn eveneens van toepassing. Weliswaar zijn niet alle bepalingen van toepassing op niet-verdachten.

1. Verslag van de deskundige

Idem als bij verdachten (*supra* 2.3.4., 1).

2. Verslag van tegenonderzoek

Idem als bij verdachten (*supra* 2.3.4., 2)

²²⁶ Gemeenschappelijke richtlijn MFO-3 van de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken betreffende het informatiebeheer inzake gerechtelijke en bestuurlijke politie, B.S., 18 juni 2002, Boek 1, Fiche CO3 (verwerking van de in de ANG te registreren informatie, punt 4.2.1.(registratiecriteria personen).

3. GEEN automatische gegevensoverdracht van DNA-profielen van niet-verdachten

- ➔ In tegenstelling tot bij de verdachten, worden DNA-profielen van referentiestalen van niet-verdachten NIET overgemaakt aan de nationale DNA-gegevensbanken. Deze profielen worden immers niet vergeleken of opgeslagen in de nationale DNA-gegevensbanken.²²⁷
- ➔ Ook een eventueel positief verband, vastgesteld bij de vergelijking met de sporen, wordt NIET overgemaakt aan de DNA-gegevensbanken.
- ➔ Wat de DNA-profielen van de sporen betreft, maakt de wet (artikel 44^{quater} Sv.) geen onderscheid tussen niet-geïdentificeerde sporen en geïdentificeerde sporen. Alle DNA-profielen van sporen moeten in principe overgemaakt worden aan de DNA-gegevensbanken om opgeslagen te worden in de DNA-databank “Criminalistiek”, behoudens andersluidende vordering van de magistraat.

In de modelvordering (model nr. 2 addendum I) is volgende regeling voorzien:

- Wanneer het DNA-referentieprofiel van de niet-verdachte matcht met een zuiver sporenprofiel, krijgt de deskundige de opdracht dit sporenprofiel niet over te maken aan de dienst DIS;
- Als het DNA-referentieprofiel van de niet-verdachte matcht met een gemengd sporenprofiel van maximum twee personen, dan wordt dit mengprofiel wel overgemaakt aan de dienst DIS;
- Komt het DNA-profiel van het spoor totaal niet overeen met het DNA-referentieprofiel van de niet-verdachte, en gaat het hier dus om een niet-geïdentificeerd spoor, dan moet het DNA-profiel van dit spoor overgemaakt worden aan de dienst DIS.

De magistraat kan van deze regeling echter afwijken en een andersluidende vordering nemen.

4. GEEN gegevensoverdracht aan Nationale Cel

Er moet GEEN mededeling gebeuren aan de nationale cel van het opstellen van het DNA-profiel van een niet-verdachte.

5. Vernietiging referentiestaal en afgeleide stalen

Idem als bij verdachten (*supra* 2.3.4., 6).

3.3.5. Nationale DNA-gegevensbanken (DIS)

Gezien DNA-profielen van niet-verdachten niet overgemaakt mogen worden aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken, heeft deze geen taken uit te voeren.

OPMERKING: de desgevallend ambtshalve aan DIS overgemaakte DNA-profielen van de eventuele niet-geïdentificeerde en mengsporen moeten wel door de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken verwerkt worden (opslag in DNA-databank “Criminalistiek” en vergelijking) (*supra* 3.3.4., 3).

²²⁷ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 20-21.

4. VERDACHTEN MET DWANG – BEVEL OR

Het vervangen artikel 90^{undecies} Sv. heeft betrekking op het afnemen en de analyse van een referentiestaal (bloed, wangslijmvlies of haarwortels) van een verdachte onder dwang en dit op bevel van de onderzoeksrechter (OR).

De wijzigingen in artikel 90^{undecies} Sv. beogen voornamelijk de bevoegdheden van de OR in overeenstemming te brengen met de prerogatieven van de PK inzake verdachten.²²⁸

De Raad van State stelde hieromtrent in haar advies:²²⁹

“Artikel 90^{undecies} bepaalt dat de aan de onderzoeksrechter verleende bevoegdheid geldt “onverminderd de toepassing van artikel 56, §1, derde lid Sv.”. Dit artikel bepaalt dat de OR zelf de handelingen mag verrichten die behoren tot de gerechtelijke politie, het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek. Dat verklaart onder meer waarom de bepalingen over het onderzoek van de DNA-profielen van aangetroffen sporen niet zijn opgenomen in het ontworpen artikel 90^{undecies}.”

De voorwaarden zijn echter strenger omdat het gaat om het afnemen van een referentiestaal bij een verdachte zonder zijn toestemming.²³⁰

Aangezien veel processtappen dezelfde zijn als bij de PK in het geval van verdachten die toestemming geven tot de afname van een referentiestaal wordt in dit hoofdstuk regelmatig verwezen naar hoofdstuk 2 “verdachten met toestemming – bevel PK”.

4.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen

Artikel 90^{undecies} Sv.:

WIJZIGING VAN DE VOORWAARDEN VOOR AFNAME (§ 1):

De OR kan de afname van een referentiestaal onder dwang bevelen op een persoon tegen wie aanwijzingen van schuld bestaan bij het plegen van feiten waarvoor hij is geadieerd.

AFNAME REFERENTIESTAAL VAN MINDERJARIGE VERDACHTE (§ 3):

Een verdachte die nog geen 18 jaar is, moet zich laten begeleiden door minstens een van zijn ouders, een advocaat of een andere meerderjarige persoon van zijn keuze.

INKORTING TERMIJN DESKUNDIGENONDERZOEK (§ 5):

De termijn voor DNA-onderzoeken en vergelijkende onderzoeken is ingekort tot 1 maand.

AUTOMATISCHE GEGEVENSOVERDRACHT AAN DIS (§§ 6 en 7):

Behoudens andersluidende beslissing van de magistraat stuurt de deskundige van het DNA-labo binnen de 15 dagen na verzending van zijn verslag aan de magistraat, ambtshalve de door hem opgemaakte DNA-profielen door naar de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken (DIS), hetzij voor een éénmalige vergelijking, hetzij om te worden opgeslagen en vergeleken.

TEGENONDERZOEK OP VRAAG VAN VERDACHTE (§ 8):

De gewijzigde bepalingen zijn dezelfde als supra vermeld bij de PK in 2. 1.

²²⁸ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 21.

²²⁹ Advies R.v.St. nr. 48.084/2 van 3 mei 2010, Parl.St. Kamer, 2010-2011, nr. 1504/001, 63.

²³⁰ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 21.

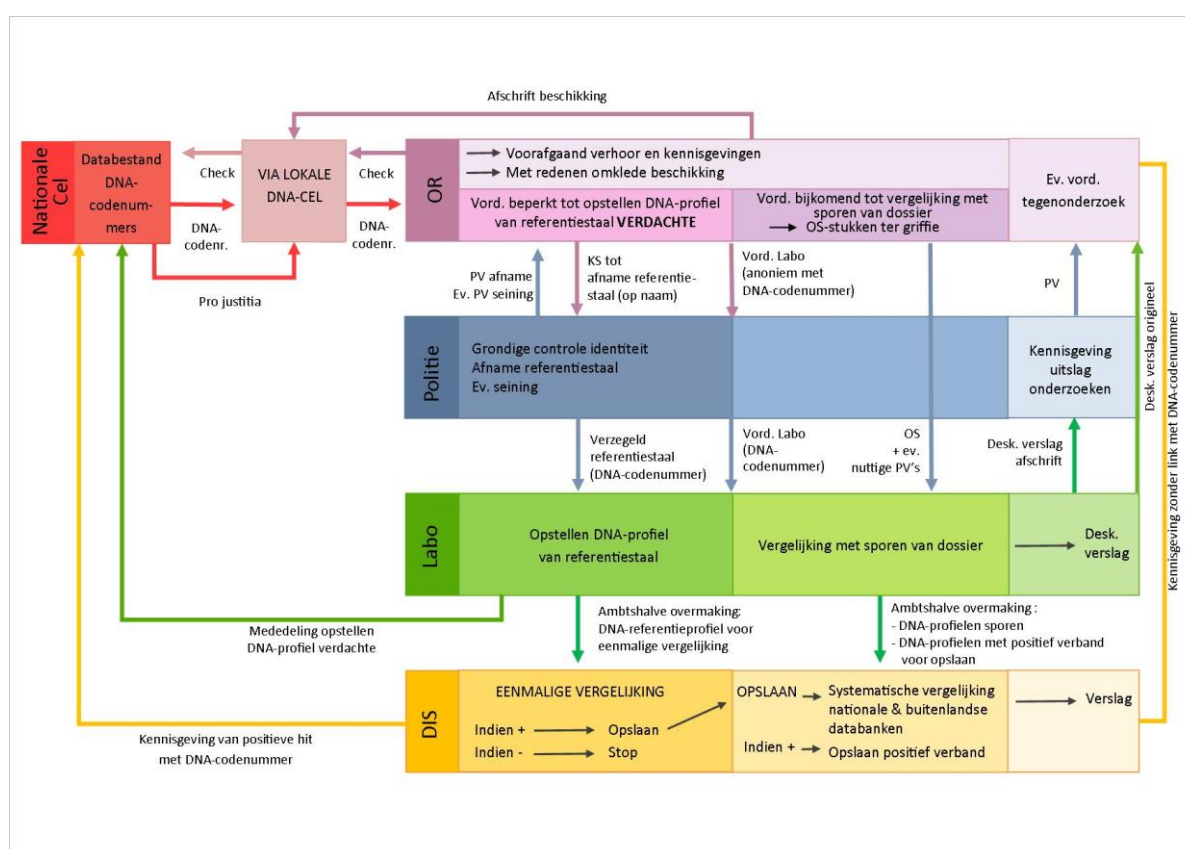
De gewijzigde bepalingen zijn dezelfde als supra vermeld bij de PK in 2.1.

DNA-KB 2013:

De gewijzigde bepalingen zijn dezelfde als supra vermeld bij de PK in 2.1.

4.2. Prozessschema²³¹

Gezien het College van procureurs-generaal geen instructies kan geven aan de onderzoeksrechters, toont dit processchema het werkproces in ideale omstandigheden, bij toepassing van een uniforme werkwijze.

4.3. Bespreking

4.3.1. Voorwaarden

De OR kan bevelen dat onder dwang een referentiestaal van een verdachte afgenomen wordt als aan de volgende voorwaarden is voldaan:²³²

²³¹ Voor een optimale leesbaarheid, is het best dit schema in kleur af te drukken.

²³² Art. 90*undecies*, §§ 1 en 3 Sv.

1. Geen leeftijdsvereiste

De afname van een referentiestaal onder dwang kan zowel gebeuren van een meerderjarige als van een minderjarige verdachte.

Is de verdachte nog geen 18 jaar, dan moet deze zich voor het verhoor en de afname wel laten begeleiden door minstens een van zijn ouders, een advocaat of een andere meerderjarige persoon van zijn keuze.²³³ Deze vereiste was voorheen niet voorzien in de wet.

2. Aanwijzingen van schuld

Er moeten tegen de verdachte aanwijzingen van schuld bestaan bij het plegen van de feiten waarvoor de OR is geadieerd.²³⁴

De wet voorziet niet dat de OR zijn bevoegdheid om een DNA-analyse te vragen kan uitbreiden naar gelijkaardige feiten. De OR is immers geadieerd voor één bepaald dossier en kan zijn bevoegdheden niet uitbreiden tot andere dossiers. In tegenstelling tot de PK kan hij niet het profiel van een spoor vergelijken met het profiel van een persoon die verdachte is in een ander dossier dat niet bij hem aanhangig is gemaakt. Niets belet de OR om hiervoor een beroep te doen op de PK, maar zelf is hij daartoe dus begrensd door zijn saisine.²³⁵

Voorheen²³⁶ moest er voorafgaandelijk een spoor van menselijke cellen zijn aangetroffen en moesten er aanwijzingen zijn dat de betrokkene een directe band had met de totstandkoming van de feiten, alvorens de onderzoeksrechter tot de afname van een referentiestaal onder dwang kon overgaan.

Het bestaan van een te onderzoeken spoor is nu echter geen voorwaarde meer voor de onderzoeksrechter om tot de afname van een referentiestaal van een verdachte te kunnen overgaan.

3. Feiten strafbaar met maximum vijf jaar gevangenisstraf of zwaardere straf

De keuze van de wetgever in 1999 om deze dwangmaatregel te beperken tot een bepaalde strafmaat, namelijk feiten strafbaar met een maximumstraf van vijf jaar gevangenisstraf of met een zwaardere straf²³⁷, is behouden.

4. Voorafgaand verhoor en kennisgevingen

Vooraleer de OR de afname van een referentiestaal onder dwang beveelt, is hij verplicht om de verdachte te horen en hem in kennis te stellen van de volgende informatie²³⁸:

- 1° De omstandigheden van de zaak waarin de afname wordt bevolen;
- 2° Het bestaan van aanwijzingen van zijn schuld bij het plegen van feiten waarvoor de OR geadieerd is;
- 3° De noodzaak om dwang te gebruiken;

²³³ Art. 90undecies, § 3 Sv.

²³⁴ Art. 90undecies, § 1 Sv.

²³⁵ *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 16; Deze paragraaf werd opgenomen in de memorie in antwoord op het advies van de Raad van State (p. 63) die een andere mening was toegedaan; Zie ook: A. LERICHE en D. VANDERMEERSCH, "L'expertise ADN: de nouvelles perspectives à la suite de la loi du 7 novembre 2011", *Rev.dr.pén.* 2012, 1132.

²³⁶ Oude art. 90undecies, § 1 Sv. volgens DNA-wet 1999.

²³⁷ Art. 90undecies, § 1 Sv.

²³⁸ Art. 90undecies, § 1 Sv.

- 4° In voorkomend geval, de vergelijking van het DNA-profiel met de DNA-profielen van de in het kader van die zaak aangetroffen sporen;
- 5° De eenmalige vergelijking van het DNA-profiel met de in de nationale DNA-gegevensbanken opgeslagen DNA-profielen;
- 6° In geval van een positief verband met een van de profielen bedoeld in 4° of 5°, het opslaan van zijn DNA-profiel in de DNA-gegevensbank "Criminalistiek";
- 7° In geval van het opslaan van het DNA-profiel, de systematische vergelijking van zijn DNA-profiel met de DNA-profielen opgeslagen in de nationale en buitenlandse DNA-gegevensbanken;
- 8° In geval van een positief verband met een van de profielen bedoeld in 7°, het opslaan van dit verband.

De OR vermeldt in het PV van verhoor de redenen van de eventuele weigering van de afname of de instemming van de betrokkene met die maatregel.²³⁹

Geen toepassing Salduz

Het horen over de afname van een referentiestaal DNA valt niet onder de definitie van een verhoor zoals bedoeld in artikel 47*bis* Sv. en artikel 2*bis* WVH. Bijgevolg zijn de Salduz-verplichtingen niet van toepassing.

5. Met redenen omklede beschikking van de onderzoeksrechter

De OR beveelt de afname onder dwang van een referentiestaal van de verdachte via een met redenen omklede beschikking.²⁴⁰

In zijn beschikking vermeldt de OR de informatie zoals opgesomd in artikel 90*undecies*, § 1, tweede lid Sv. (*supra* 4.3.1., 4).

De OR deelt zijn beschikking mee aan de PK.²⁴¹

4.3.2. PK

De afname van een referentiestaal van een verdachte onder dwang door de OR, kan ook bevolen worden in het kader van een mini-instructie.²⁴²

Als dergelijke vordering genomen wordt, kijkt de PK best eerst na of er in het nationaal databestand DNA-codenummers al een DNA-codenummer toegekend werd. Als dit niet het geval is, vraagt de PK een nieuw DNA-codenummer aan en vermeldt dit op zijn groene vordering.

Gezien de onderzoeksrechter zijn met redenen omklede beschikking moet meedelen aan de PK (*supra* 4.3.1., 5), kan de PK de documenten van het nationale databestand DNA-codenummer (laten) aanvullen.

²³⁹ Art. 90*undecies*, § 1, vierde lid Sv.

²⁴⁰ Art. 90*undecies*, § 1, tweede lid Sv.

²⁴¹ Art. 90*undecies*, § 1, tweede lid Sv.

²⁴² Deze onderzoekshandeling is immers niet uitgesloten van art. 28*septies* Sv.

4.3.3. Onderzoeksrechter

1. Voorafgaande check bij lokale cel DNA: reeds DNA-codenummer?

Ook verdachten van wie de onderzoeksrechter onder dwang een referentiestaal wil afnemen, moeten bij aanvang geanonimiseerd worden door het toekennen van een DNA-codenummer.

Conform de nieuwe wet staat de nationale cel binnen het Openbaar Ministerie in voor de centralisatie en het beheer van de unieke DNA-codenummers, waarvoor een elektronisch databestand werd gecreëerd (*supra* Deel II punt 1).

Wanneer het unieke DNA-codenummer van de verdachte niet vermeld staat op de groene vordering van de PK (*supra* 4.3.2.), vraagt de onderzoeksrechter eerst aan de lokale DNA-cel of reeds een DNA-codenummer aan de verdachte werd toegekend.

De lokale DNA-cel bestaat uit de referentiemagistraat DNA en één of meer referentiespersoneelsleden DNA die per gerechtelijk arrondissement zijn aangesteld (*supra* Deel II punt 2).

De lokale DNA-cel deelt alle gegevens mee (het DNA-codenummer, de naam en het staalnummer van het DNA-labo dat eventueel reeds het DNA-profiel van de verdachte opstelde, de eventuele opslag in DIS) die de onderzoeksrechter nodig heeft voor het opstellen van de gepaste vorderingen.

Het nationaal databestand DNA-codenummers is zo opgesteld dat op termijn ook de onderzoeksrechters hier toegang tot kunnen krijgen via de webapplicatie. De onderzoeksrechters zullen dan ook rechtstreeks een DNA-codenummer kunnen checken en aanvragen en gebruik maken van de modelvorderingen die automatisch hun gegevens inlezen en opgeslagen worden in de historiek.

Deze werkwijze kan toegepast worden als de onderzoeksrechters als beroepsgroep beslissen om uniform op deze wijze te handelen en hiervoor een aanvraag indienen.

2. Verhoor van de verdachte met de voorafgaande kennisgevingen en de met redenen omklede beschikking

Voordat hij overgaat tot een afname onder dwang, moet de onderzoeksrechter de betrokken verdachte horen en in kennis stellen van de wettelijk bepaalde mededelingen (*supra* 4.3.1., 4)

Dit verhoor en deze kennisgevingen moeten ook gebeuren wanneer uit de mededelingen van het Openbaar Ministerie blijkt dat het DNA-profiel van de betrokken persoon al werd opgesteld door een DNA-labo, maar niet werd opgeslagen in DIS (*supra*, 2.3.2., 1, punt 3). In dat geval is het vanzelfsprekend niet meer nodig opnieuw kosten te maken voor de afname van een referentiestaal van de betrokkene en de opmaak van zijn DNA-referentieprofiel.

De onderzoeksrechter moet tevens een met redenen omklede beschikking opstellen, die hij meedeelt aan de PK (*supra* 4.3.1., 5).

Gezien dit specifieke verplichtingen betreft die door de onderzoeksrechter moeten nageleefd worden bij een afname onder dwang, komt het aan de beroepsgroep van onderzoeksrechters toe hiervoor eventueel modeldocumenten op te stellen en ter beschikking te stellen via hun eigen informaticasysteem JIOR.

3. Kantschrift afname referentiestaal door politie

De OR vordert een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK, om van de verdachte een referentiestaal af te nemen van wangslimvlies of haarwortels. Voor het afnemen van bloed kan alleen een arts gevorderd worden.

Indien fysieke dwang uitgeoefend moet worden, gebeurt dit door politieambtenaren onder het bevel van een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK. Wanneer fysieke dwang uitgeoefend moet worden, is een bloedafname verboden.²⁴³

Voor deze vordering kan het driedelige modelkantschrift (Model Nr. 1 in addendum I), dat ontwikkeld werd voor de afname van een referentiestaal van een verdachte met toestemming, grotendeels gebruikt worden. In deel I (opdrachten afname referentiestaal) is enkel punt 4 (voorafgaandelijke toestemming en kennisgevingen) niet van toepassing en moeten de punten 3, 5 en 8 enigszins aangepast worden. De delen II (bijgevoegde vordering) en III (kennisgevingen resultaat onderzoek) kunnen daarentegen op dezelfde wijze toegepast worden.

Om een uniforme toepassing bij de politiediensten en DNA-labo's te garanderen, wordt met aandrang gevraagd aan de onderzoeksrechters om hetzelfde (weliswaar lichtjes aangepaste) model te gebruiken en hieromtrent desgevallend een overleg op te starten in de beroepsgroep van de onderzoeksrechters.

4. Vordering DNA-labo

De OR kan een DNA-labo vorderen om:

- ➔ Het DNA-profiel op te stellen van het referentiestaal van de verdachte,²⁴⁴
- ➔ In voorkomend geval, het DNA-referentieprofiel te vergelijken met de in het dossier aangetroffen sporen.²⁴⁵

Het standaardmodel DNA-vordering dat opgesteld werd en gevoegd is in bijlage aan deze omzendbrief, is ook voor deze vorderingen van toepassing (zie Model Nr. 2 in addendum I).

Ook hier wordt aan de onderzoeksrechters met aandrang gevraagd om van dit model gebruik te maken, om een eenvormige werkwijze over het ganse land te garanderen bij alle actoren betrokken in het DNA-proces.

Idealiter wordt inderdaad dezelfde werkwijze toegepast als bij de PK, namelijk dat de OR deze anonieme vordering (met enkel vermelding van DNA-codenummer) samen met het “kantschrift afname referentiestaal door politie” overmaakt aan de politie. De politie maakt de vordering DNA-labo samen met het referentiestaal van de verdachte en de eventuele sporen/overtuigingsstukken (na deze eerst opgehaald te hebben op de griffie) over aan het aangeduide DNA-labo.

5. Resultaten meedelen aan de betrokkene en tegenonderzoek

Voor de kennisgeving van de resultaten van het DNA-onderzoek aan de betrokkene en het tegenonderzoek op verzoek van de betrokkene is in het Wetboek van Strafvordering voor de verdachten met dwang – bevel OR verwezen naar de bepalingen voor de verdachten met toestemming – bevel PK in artikel 44*quinqies*, § 6 Sv. (artikel 90*undecies*, § 8 Sv.).

²⁴³ Art. 90*undecies*, § 2 Sv.

²⁴⁴ Art. 90*undecies*, § 4, eerste lid Sv.

²⁴⁵ Art. 90*undecies*, § 4, tweede lid Sv.

→ Voor de processtappen: **supra 2.3.2., 4.**

4.3.4. Politie

De taken van de politie zijn grotendeels dezelfde als hierboven vermeld bij verdachten met toestemming – bevel PK in 2.3.3.

Vanzelfsprekend is een en ander afhankelijk van de concrete opdrachten gegeven door de onderzoeksrechter. Sommige bepalingen zijn specifiek, gelet op het gebruik van dwang.

1. Grondige controle identiteit verdachte

Idem als bij verdachten met toestemming – bevel PK.

Zoals reeds aangegeven moet steeds overgegaan worden tot een grondige controle van de identiteit van de verdachte door de afname van zijn vingerafdrukken, ook als deze opdracht niet specifiek door de onderzoeksrechter is gegeven.

2. GEEN schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgevingen

De schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgevingen zijn niet van toepassing gelet op het element van dwang.

3. Afname van referentiestaal

Idem als bij verdachten met toestemming – bevel PK.

Wel is een bijkomende bepaling voorzien inzake het gebruik van dwang: wanneer de afname van het referentiestaal bij de betrokkene onder fysieke dwang uitgevoerd moet worden, wordt die dwang uitgeoefend door politieambtenaren onder het bevel van een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK. In dat geval is de bloedafname verboden.²⁴⁶

4. Opmaken PV van afname referentiestaal

Idem als bij verdachten met toestemming – bevel PK.

5. Verzegelen van referentiestaal

Idem als bij verdachten met toestemming – bevel PK.

6. Bij niet-aantreffen verdachte: seining en ontseining

Ook seining, maar met vermelding in de seining: seining met dwangprocedure.

²⁴⁶ Art. 90undecies, § 2, vierde lid Sv.

4.3.5. DNA-labo

De taken van het DNA-labo zijn dezelfde als hierboven vermeld bij verdachten met toestemming – bevel PK in 2.3.4.

Wat de automatische gegevensoverdracht betreft, vermeldt de memorie het volgende:

“De aandacht wordt erop gevestigd dat de wet van 1999 de onderzoeksrechter de mogelijkheid laat de profielen toe te zenden aan de beheerder van de nationale gegevensbanken bij een positief verband met de verdachte sporen van het dossier, teneinde andere buiten zijn bevoegdheid vallende zaken op te lossen. Veel onderzoeksrechters maken daar geen gebruik van. Om geen eventuele verbanden met andere niet bij de onderzoeksrechter aanhangige dossiers meer verloren te laten gaan, is de deskundige, behoudens expliciete andersluidende beslissing van de onderzoeksrechter, wettelijk verplicht om de verkregen DNA-profielen ambtshalve toe te zenden aan de beheerder van de gegevensbanken met het oog op een eenmalige vergelijking (zonder opslaan) of een vergelijking met opslaan, naar analogie met het systeem voorzien voor de procureur des Konings.”²⁴⁷

4.3.6. Nationale DNA-gegevensbanken (DIS)

De taken van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken zijn dezelfde als hierboven vermeld bij verdachten met toestemming – bevel PK in 2.3.5.

²⁴⁷ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 21.

5. NIET-VERDACHTEN ONDER DWANG – BEVEL OR

Het nieuw ingevoegde artikel 90*duodecies* Sv. heeft betrekking op de afname en analyse onder dwang van een referentiestaal van een niet-verdachte persoon (slachtoffer of derde) en dit op bevel van de onderzoeksrechter (OR).

Dit artikel beoogt de bevoegdheden van de OR in overeenstemming te brengen met de prerogatieven van de PK inzake niet-verdachten (cf. artikel 44*sexies* Sv.). De voorwaarden zijn echter strenger, gezien het gaat om het afnemen van een referentiestaal bij een niet-verdachte zonder zijn toestemming.²⁴⁸

Zoals reeds vermeld in hoofdstuk 3 inzake de niet-verdachten met toestemming op bevel van de PK, wordt vanaf nu met de DNA-wet 2011 een onderscheid gemaakt volgens de hoedanigheid van de persoon en wordt anders omgegaan met de stalen die bij slachtoffers en derden zijn afgenomen. Zo worden DNA-profielen van niet-verdachten in geen geval nog toegezonden aan de nationale DNA-gegevensbanken, noch om ze te vergelijken noch om ze op te slaan.²⁴⁹

Veel van de in dit deel beschreven processtappen²⁵⁰ zijn enerzijds dezelfde als de processtappen bij de niet-verdachten met toestemming op bevel van de PK (zie hoofdstuk 3, cf. artikel 44*sexies* Sv.) en anderzijds gelijkaardig aan de processtappen bij de verdachten met dwang op bevel van de OR (zie hoofdstuk 4, cf. artikel 90*undecies* Sv.). Bij gelijkenis wordt in dit deel systematisch verwezen naar de eerdere bespreking.

5.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen

Artikel 90*duodecies* Sv.:

APART ARTIKEL VOOR NIET-VERDACHTEN MET DWANG (§ 1 ,2 en 3):

- Voorwaarde: enkel met oog op vergelijking met sporen van een lopend dossier;
- Bijkomende voorwaarden, gelet op de dwang:
 1. Feiten strafbaar met een maximumstraf van vijf jaar gevangenisstraf of zwaarder;
 2. Aanwijzingen dat de betrokkene een directe band heeft met het onderzoek;
- Indien de betrokkene nog geen 18 jaar is, moet hij verplicht begeleid worden door minstens één van volgende personen: een ouder, een advocaat of een andere meerderjarige persoon van zijn keuze;
- De hoedanigheid van de persoon (slachtoffer, derde) wordt meegedeeld aan de met de vergelijking van de DNA-profielen belaste deskundige van het DNA-labo;
- Er wordt geen DNA-codenummer toegekend
- De DNA-referentieprofielen van niet-verdachten worden **NOOIT** toegezonden aan de beheerder van de nationale gegevensbanken, noch om te vergelijken noch om op te slaan.

²⁴⁸ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 22.

²⁴⁹ Zie Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 20.

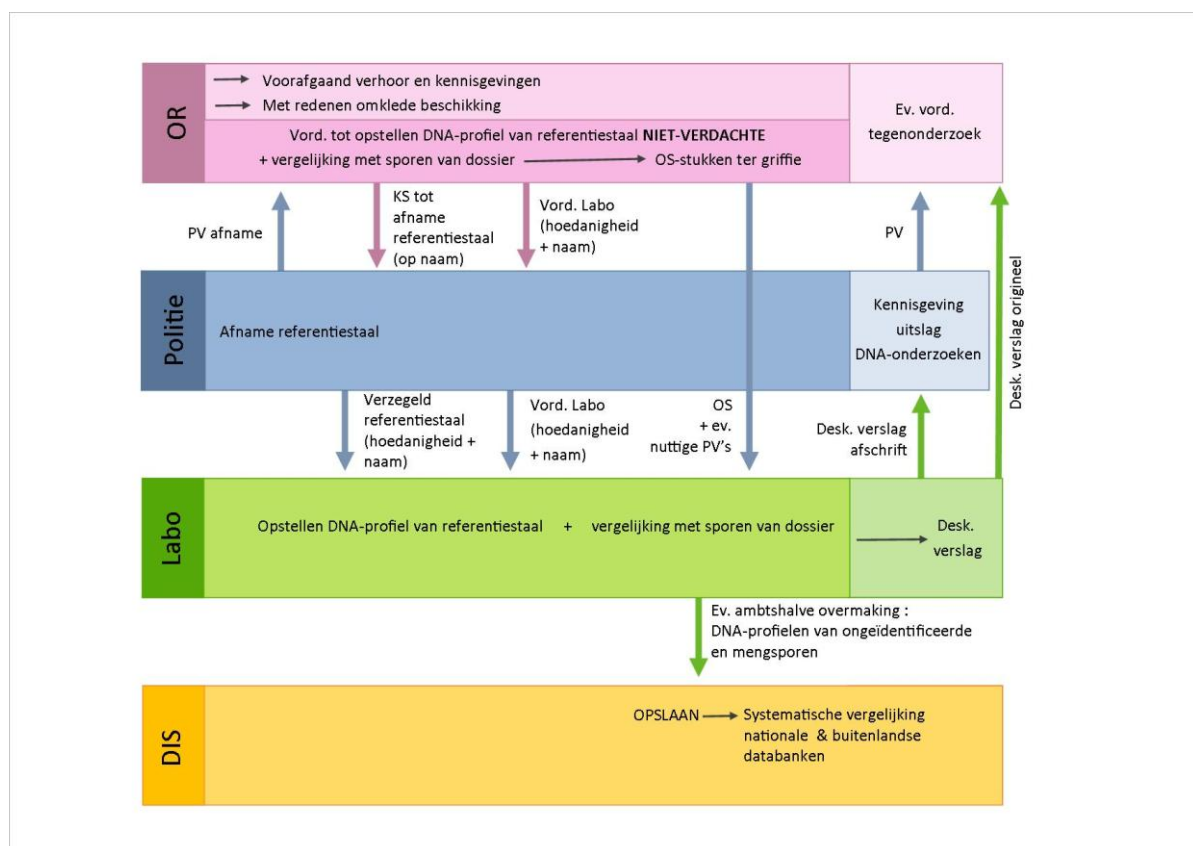
²⁵⁰ Voor de afname van het referentiestaal, het opstellen van het DNA-profiel van het referentiestaal, de vergelijking van de DNA-profielen (het DNA-profiel van het referentiestaal met de DNA-profielen van de in het kader van die zaak aangetroffen sporen) en het meedelen van de uitslag aan de betrokkene en het tegenonderzoek is in art. 90*duodecies*, § 3 Sv. verwezen naar de bepalingen voor de OR voor verdachten in art. 90*undecies*, §§ 2-5 Sv.

DOSSIERS AANRANDING EERBAARHEID OF VERKRACHTING (§ 4):

Beslist de OR in het kader van een dossier inzake aanranding van de eerbaarheid of verkrachting om geen DNA-profiel te laten opstellen van de sporen of van een referentiestaal aangetroffen of afgenomen bij onderzoek aan het lichaam van het slachtoffer (zoals bedoeld in artikel 90bis), dan moet hij hierover op het einde van het gerechtelijk onderzoek uitleg geven aan het slachtoffer.

5.2. Processchema²⁵¹

Gezien het College van procureurs-generaal geen instructies kan geven aan de onderzoeksrechters, toont dit processchema het werkproces in ideale omstandigheden, bij toepassing van een uniforme werkwijze.

5.3. Bespreking

5.3.1. Voorwaarden

De OR kan bevelen dat onder dwang een referentiestaal van een niet-verdachte afgenomen wordt als aan de volgende voorwaarden voldaan is ²⁵²:

²⁵¹ Voor een optimale leesbaarheid, is het best dit schema in kleur af te drukken.

²⁵² Art. 90duodecies, § 1, tweede lid Sv.; art. 90duodecies, §§ 1 en 3 Sv.

1. Geen leeftijdsvereiste

De afname van een referentiestaal onder dwang kan zowel bij een meerderjarige als minderjarige niet-verdachte gebeuren.

Voor de afname van het referentiestaal is in artikel 90*duodecies*, § 3 Sv. verder verwezen naar de bepalingen inzake verdachten met dwang op bevel van de OR. Dit betekent dat een niet-verdachte die nog geen 18 jaar is, zich voor de afname moet laten begeleiden door minstens één van volgende personen: een ouder, een advocaat of een andere meerderjarige persoon van zijn keuze.

2. Beperkt tot vergelijking met de in de zaak aangetroffen sporen

Het referentiestaal van een niet-verdachte mag enkel afgenomen worden met de bedoeling het DNA-profiel van de niet-verdachte te vergelijken met de sporen aangetroffen in het dossier. Deze vergelijking is dus enkel bedoeld om de eventuele sporen van de niet-verdachte te onderscheiden van die van de daders van het misdrijf (*supra* 3.3.1, 2).

3. Aanwijzingen van directe band met onderzoek

Voor de afname van een referentiestaal onder dwang bij een niet-verdachte wordt bijkomend de voorwaarde opgelegd dat de OR over aanwijzingen moet beschikken dat de betrokkene een directe band heeft met het gerechtelijk onderzoek.

4. Feiten strafbaar met maximum vijf jaar gevangenisstraf of zwaardere straf

Net zoals vroeger (volgens de DNA-wet 1999), kan de afname onder dwang bij een niet-verdachte enkel bevolen worden als de feiten waarvoor de OR geadieerd is strafbaar zijn met een maximumstraf van vijf jaar gevangenisstraf of met een zwaardere straf.

5. Voorafgaand verhoor en kennisgevingen

Voordat de OR de afname onder dwang van een referentiestaal bij een niet-verdachte beveelt, hoort hij de betrokkene²⁵³ en stelt hem in kennis van de volgende informatie:²⁵⁴

- 1° De omstandigheden van de zaak in het kader waarvan de afname wordt bevolen;
- 2° De noodzaak om dwang te gebruiken;
- 3° De vergelijking van het DNA-profiel van de betrokkene met de DNA-profielen van de aangetroffen sporen in het kader van de zaak;
- 4° Het feit dat het DNA-profiel NIET wordt overgezonden aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken, om er te worden vergeleken of opgeslagen.

De OR vermeldt in het PV van verhoor de redenen van de eventuele weigering van de afname of van de instemming van de betrokkene met die maatregel.²⁵⁵

Geen toepassing Salduz

Omdat het hier gaat om een verhoor van een niet-verdachte zijn de Salduz-verplichtingen inzake de bijstand door een advocaat niet van toepassing.

²⁵³ Art. 90*duodecies*, § 2, eerste lid Sv.

²⁵⁴ Art. 90*duodecies*, § 1, tweede lid Sv.

²⁵⁵ Art. 90*duodecies*, § 2, tweede lid Sv.

6. Met redenen omklede beschikking OR

De OR moet de afname onder dwang van een referentiestaal bij een niet-verdachte bevelen via een met redenen omklede beschikking.²⁵⁶

In deze beschikking moet de OR de informatie vermelden die is opgesomd in artikel 90*duodecies*, § 1, tweede lid Sv (*supra* 5.3.1., 5).

De OR deelt zijn beschikking mee aan de PK.²⁵⁷

5.3.2. PK

Net zoals de afname onder dwang van een referentiestaal bij verdachten, kan de afname onder dwang van een referentiestaal bij een niet-verdachte ook bevolen worden in het kader van een mini-instructie.²⁵⁸

5.3.3. OR

1. Geen DNA-codenummer

Zoals al vermeld is in hoofdstuk 3 “Niet-verdachten met toestemming – bevel PK”, wordt GEEN DNA-codenummer toegekend aan de referentiestalen van niet-verdachten. Wel moet de hoedanigheid van de betrokkene – “slachtoffer” of “derde” (met verduidelijking: echtgenoot, partner, politieagent, magistraat, deskundige, etc.) – meegedeeld worden aan de deskundige.²⁵⁹

Door het ontbreken van een DNA-codenummer en door de verplichting om de hoedanigheid van de betrokkene te vermelden, weet de deskundige van het DNA-labo dat de DNA-profielen niet overgemaakt moeten worden aan de nationale DNA-gegevensbanken.²⁶⁰

2. Verhoor van de niet-verdachte en de met redenen omklede beschikking

Het verhoor van de niet-verdachte en de met redenen omklede beschikking van de OR houden specifieke verplichtingen in die door alle onderzoeksrechters nageleefd moeten worden bij het bevelen van een afname bij een niet-verdachte onder dwang (*supra* 5.3.1., 5 en 6). Daarom is het aan de beroepsgroep van de onderzoeksrechters om hiervoor de nodige modeldocumenten op te maken en eventueel ter beschikking te stellen via het informaticasysteem JIOR.

3. Kantschrift afname referentiestaal niet-verdachte door politie

De OR vordert een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK om van de niet-verdachte een referentiestaal af te nemen van een hoeveelheid wangslijmvlies of haarwortels. Het afnemen van bloed kan alleen door een arts gebeuren.

²⁵⁶ Art. 90*duodecies*, § 1, tweede lid Sv.

²⁵⁷ Art. 90*duodecies*, § 1, tweede lid Sv.

²⁵⁸ Deze onderzoekshandeling is immers niet uitgesloten van art. 28*septies* Sv.

²⁵⁹ Art. 90*duodecies*, § 3, in fine Sv.

²⁶⁰ *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 20-21.

Als fysieke dwang uitgeoefend moet worden, gebeurt dit door politieambtenaren onder het bevel van een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK. Moet fysieke dwang uitgeoefend worden, dan is een bloedafname sowieso verboden.²⁶¹

Het modelkantschrift, dat uit drie delen bestaat en dat ontwikkeld is voor de afname van een referentiestaal van een niet-verdachte met toestemming (Model Nr. 1 submodel “niet-verdachte” in addendum I), kan grotendeels gebruikt worden. In deel I (afname referentiestaal) is enkel punt 2 (voorafgaande toestemming en kennisgevingen) niet van toepassing en moeten de punten 1 en 3 enigszins aangepast worden. De delen II (bijgevoegde vordering labo) en III (kennisgeving van resultaat DNA-onderzoek) kunnen op dezelfde wijze toegepast worden. Om een uniforme toepassing bij de politiediensten en DNA-labo's te garanderen, wordt aan de onderzoeksrechters met aandrang gevraagd om hetzelfde (weliswaar lichtjes aan te passen) model te gebruiken.

4. Vordering DNA-labo

De OR kan slechts één mogelijke vordering aan de deskundige richten, namelijk het opstellen en vergelijken van het DNA-profiel van de niet-verdachte met de profielen van de in de zaak aangetroffen sporen.²⁶²

Het standaardmodel Model Nr. 2 dat gevoegd is in addendum I aan deze omzendbrief, is perfect toe te passen op deze vordering. Meer bepaald moet in dit geval de rubriek “C Referentieprofiel slachtoffer/betrokken persoon” aangekruist worden, in combinatie met de rubriek “A Sporen”. Voor meer uitleg over deze vordering wordt verwezen naar de bespreking onder 2.3.2., 3.

De vordering van het DNA-labo door de OR vermeldt de hoedanigheid van de betrokkene – in dit geval “slachtoffer” of “derde” (verduidelijken: echtgenoot, partner, politieagent, magistraat, deskundige, etc.). Om vergissingen te vermijden, is het ook aangewezen om de naam (de achternaam en de initialen van de voornamen) van de betrokkene te vermelden (*supra* 3.3.2., 3).

Aan de onderzoeksrechters wordt gevraagd om hetzelfde model te gebruiken, zodat een eenvormige werkwijze over heel het land en bij alle actoren die betrokken zijn in het DNA-proces, gegarandeerd is.

Idealiter wordt dezelfde werkwijze toegepast als deze die geldt voor de afname van een referentiestaal van een niet-verdachte met toestemming op bevel van de PK. Dit betekent dat de OR de vordering, met vermelding van de hoedanigheid en de naam van de persoon, samen met het “Kantschrift afname referentiestaal door politie” moet overmaken aan de politie. De politie maakt de vordering van het DNA-labo, het referentiestaal van de niet-verdachte en de sporen/overtuigingsstukken over aan het aangeduide DNA-labo.

5. Tegenonderzoek

Voor het meedelen van de resultaten van het DNA-onderzoek aan de niet-verdachte en het tegenonderzoek op verzoek van de betrokkene, is in artikel 90*duodecies*, § 3 Sv. verwezen naar de bepalingen over de afname met dwang van een referentiestaal bij een verdachte op bevel van de OR, zoals vermeld in artikel 90*undecies*, § 8 Sv. Dit artikel verwijst op zijn beurt naar de bepalingen over de afname van een referentiestaal bij een verdachte met toestemming op bevel van de PK, zoals beschreven in artikel 44*quinquies*, § 6 Sv. (*supra* 2.3.4., 4).

²⁶¹ Art. 90*duodecies*, § 3 Sv. dat verwijst naar art. 90*undecies*, § 2 Sv.

²⁶² Art. 90*duodecies*, § 1, tweede lid, 3° Sv.

6. Dossiers inzake aanranding van de eerbaarheid of verkrachting

Voor dossiers inzake aanranding van de eerbaarheid en verkrachting is een specifieke regeling voorzien.²⁶³

Als de OR bij een dossier inzake aanranding van de eerbaarheid of verkrachting beslist om geen DNA-profiel te laten opstellen van de sporen of van een referentiestaal, aangetroffen of afgenomen bij een onderzoek aan het lichaam van het slachtoffer (zoals bedoeld in artikel 90bis Sv.), dan geeft hij op het einde van het gerechtelijk onderzoek hier uitleg over aan het slachtoffer.²⁶⁴

5.3.4. Politie

De taken van de politie zijn grotendeels dezelfde als hierboven vermeld.

Vanzelfsprekend is één en ander afhankelijk van de concrete opdrachten gegeven door de onderzoeksrechter. Verder zijn sommige bepalingen specifiek, gelet op het gebruik van dwang. Voor de duidelijkheid worden ze hierna nog eens opgelijst.

1. Geen grondige controle identiteit niet-verdachte

Art. 7 DNA-KB 2013 niet van toepassing (cf. niet-verdachten met toestemming – bevel PK, *supra* 3.3.3.1., 1).

2. Geen schriftelijke toestemming en voorafgaande kennisgeving door de politie

Gelet op dwang: verhoor en voorafgaande kennisgevingen door OR (cf. verdachten met dwang – bevel OR, *supra* 4.3.4., 2).

3. Afname referentiestaal niet-verdachte

Idem + de bijkomende bepaling inzake gebruik van dwang (cf. verdachten met dwang – bevel OR, *supra* 4.3.4., 3).

4. Opmaken PV van afname referentiestaal

Idem (cf. niet-verdachten met toestemming – bevel PK, *supra* 3.3.3.1., 4).

5. Verzegelen van referentiestaal

Idem, geen vermelding van het DNA-codenummer, wel vermelding van de hoedanigheid en de naam (achternaam gevolgd door initialen van de voornamen) van de betrokkene (cf. niet-verdachten met toestemming – bevel PK, *supra* 3.3.3.1., 5).

6. Geen automatische seining bij niet-aantreffen

Idem (cf. niet-verdachten met toestemming – bevel PK, *supra* 3.3.3.1, 6) tenzij opdracht OR.

²⁶³ Art. 90duodecies, § 4 Sv.

²⁶⁴ Voor meer achtergrondinformatie: zie deel I.

5.3.5. DNA-labo

De taken van het DNA-labo zijn dezelfde als hierboven vermeld bij niet-verdachten met toestemming – bevel PK in 3.3.4.

5.3.6. Nationale gegevensbanken (DIS)

De taken van het DNA-labo zijn dezelfde als hierboven vermeld bij niet-verdachten met toestemming – bevel PK in 3.3.5.

6. FASE VAN BERECHTING TEN GRONDE

Het Wetboek van Strafvordering werd aangevuld met de nieuwe artikelen 158^{quinquies} en 190^{quater}.

In de DNA-wet 1999 bestond de mogelijkheid niet om in het geval van een ultieme betwisting een deskundigenonderzoek te laten uitvoeren in het stadium van de terechtzitting.²⁶⁵ Natuurlijk kon de procureur des Konings nog een DNA-onderzoek laten uitvoeren wanneer de betrokkene daartoe zijn toestemming verleende, maar het uitvoeren van een DNA-onderzoek onder dwang was in de fase van de berechting ten gronde niet mogelijk.

Deze leemte wordt opgevuld in de nieuwe DNA-wet 2011 die de feitenrechter de mogelijkheid biedt om een DNA-onderzoek te gelasten onder dwang, zowel op een verdachte als op een niet-verdachte.

6.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen

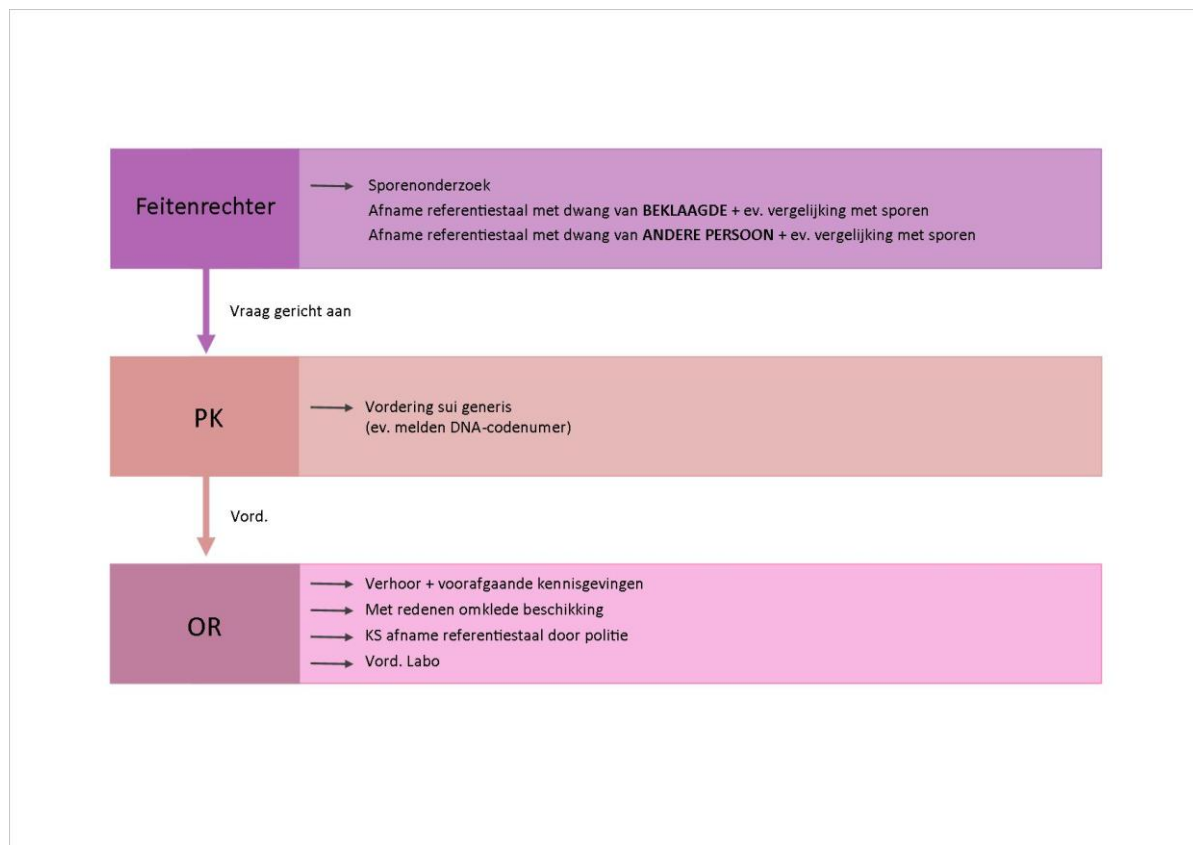
Artikelen 158^{quinquies} - 190^{quater} Sv.:

De feitenrechter kan op vordering van de PK, op verzoek van een van de partijen of ambtshalve, de PK uitnodigen een OR te vorderen om over te gaan tot:

- *Sporenanalyse;*
- *Afname van een referentiestaal van een beklaagde onder dwang, het opstellen van het DNA-profiel van het referentiestaal en de eventuele vergelijking ervan met de sporen;*
- *Afname van een referentiestaal van een andere persoon onder dwang, het opstellen van het DNA-profiel van het referentiestaal en de eventuele vergelijking ervan met de sporen.*

²⁶⁵ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 22.

6.2. Processchema²⁶⁶

6.3. Bespreking

6.3.1. Voorwaarden

1. Met dwang

De bepalingen inzake de afname van een referentietaal onder dwang van een beklaagde of andere persoon in de fase van de terechtzitting, zijn van toepassing wanneer geen toestemming wordt gegeven en de afname dus via de onderzoeksrechter moet verlopen.²⁶⁷

Naargelang het geval is artikel 44^{quater} Sv. (sporenonderzoek), artikel 90^{undecies} Sv. (verdachte) of artikel 90^{duodecies} Sv. (niet-verdachte) van toepassing.

De vereiste van “aanwijzingen van schuld” is vervangen door “om de waarheid aan het licht te brengen”. Ten aanzien van een persoon die reeds gedagvaard werd voor de feitenrechter moet immers geen beoordeling meer gegeven worden van aanwijzingen van schuld.

De strafmaat voor het kunnen opleggen van dwang is dezelfde. De feiten moeten strafbaar zijn met een maximumstraf van vijf jaar gevangenisstraf of met een zwaardere straf.

2. Feitenrechter

²⁶⁶ Voor een optimale leesbaarheid, is het best dit schema in kleur af te drukken.

²⁶⁷ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 23.

De mogelijkheid voor de feitenrechter om een DNA-onderzoek te gelasten is in de wet enkel uitdrukkelijk voorzien voor de politierechtbank²⁶⁸ en de correctionele rechtbank²⁶⁹.

Een gelijkaardige bepaling voor het hof van beroep werd niet noodzakelijk geacht omdat dit hof over dezelfde algemene prerogatieven beschikt als de correctionele rechtbank. Een apart artikel was dus niet nodig.²⁷⁰

Het hof van assisen kan deze algemene prerogatieven uitoefenen op grond van zijn voorbereidende en discretionaire bevoegdheden waarin voorzien is in de artikelen 281-283 Sv. Het artikel 281, § 2 Sv. verleent aan de voorzitter van het hof van assisen een discretionaire macht, waardoor hij alles mag doen wat hij nuttig acht om de waarheid te vinden. Een apart artikel was dus evenmin nodig voor het hof van assisen.²⁷¹

Wat de politierechtbank betreft, kan dit – gelet op de hoger vermelde vereiste voor de strafmaat – enkel toegepast worden voor het wanbedrijf omschreven in artikel 419, tweede lid Sv., met name onopzettelijke doding als gevolg van een verkeersmisdrijf.²⁷²

3. Tussenstap via PK en vordering aan de OR

De wetgever heeft niet voorzien dat de feitenrechter het DNA-onderzoek zelf kan bevelen.²⁷³

De Raad van State stelde hier vragen over²⁷⁴, waarop de memorie de volgende antwoorden gaf:²⁷⁵

- Gezien het principe dat de rechtbank geen instructies kan opleggen aan het parket, kan de rechtbank de PK slechts uitnodigen tot het uitvoeren van het DNA-onderzoek.
- Verder is voor de omweg via het Openbaar Ministerie gekozen omdat de procedure van een DNA-onderzoek een aantal praktische modaliteiten veronderstelt die de rechter ten gronde niet kan uitvoeren.

De omweg via de onderzoeksrechter is dan weer noodzakelijk omwille van de dwang. In tegenstelling tot wat de parlementaire stukken²⁷⁶ laten blijken, gaat het hier niet om een mini-instructie omdat de onderzoeksrechter hier niet gevat wordt in de fase van het opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek, maar in de fase van de behandeling voor de bodemrechter. De bepalingen van art 28septies Sv. (onder meer het evocatierecht) kunnen daarom niet toegepast worden. Het is een procedure sui generis.

6.3.2. PK

De PK moet via een rechtsvordering een onderzoeksrechter vorderen om over te gaan tot de afname van een referentiestaal, het opstellen van het DNA-profiel en, in voorkomend geval, de vergelijking van de DNA-profielen.²⁷⁷

²⁶⁸ Art. 158quinquies Sv.

²⁶⁹ Art. 190quater Sv.

²⁷⁰ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 23.

²⁷¹ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 23.

²⁷² Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 23.

²⁷³ De voorzitter van het hof van assisen kan dit wel op basis van zijn discretionaire macht.

²⁷⁴ Advies R.v.St. nr. 48.048/2, Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 64.

²⁷⁵ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 23.

²⁷⁶ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 23.

²⁷⁷ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 23.

Indien een DNA-codenummer vereist is, moet dit al in de rechtsvordering van het openbaar ministerie opgenomen worden.

Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor de oproeping voor het hof van assisen van een deskundige verbonden aan een DNA-labo. Gezien conform de nieuwe wet de DNA-labo's geen identiteiten meer mogen bijhouden, moet bij de oproeping steeds het DNA-codenummer en notitienummer vermeld worden, zodat de deskundige de zaak kan terugvinden waarin hij moet getuigen.

6.3.3. OR – politie – DNA-labo en nationale DNA-gegevensbanken (DIS)

De taken zijn dezelfde als hierboven vermeld bij verdachten / niet-verdachten onder dwang – bevel OR.

7. VEROORDEELDEN

Het gewijzigde artikel 5 van de DNA-wet 1999-2011 bevat de lijst van misdrijven (voor alle personen veroordeeld tot een werkstraf, gevangenisstraf of internering) die aanleiding geven tot opname in de DNA-gegevensbank “Veroordeelden”.

De nieuwe artikelen 5*bis* en 5*ter* van de DNA-wet 1999-2011 bepalen de procedure die gevolgd moet worden wanneer, respectievelijk, al een DNA-codenummer is toegekend en wanneer dit (nog) niet het geval is.

Gezien de kosten voor de DNA-onderzoeken van veroordeelden niet meer onder de reglementering van de gerechtskosten vallen²⁷⁸, kon de Minister van Justitie hieromtrent een overheidsopdracht afsluiten²⁷⁹, om de prijs van dergelijke DNA-onderzoeken te drukken door het laten spelen van de concurrentie van de vrije markt.²⁸⁰

Op 11 oktober 2012 werd een Europese openbare aanbesteding gelanceerd.²⁸¹

De opdracht om de DNA-profielen van veroordeelden op te stellen, wordt voor de duur van één jaar (driemaal verlengbaar met telkens één jaar) gegund aan één centraal labo.²⁸²

7.1. Nieuwe wettelijke bepalingen

Artikelen 5, 5*bis* en 5*ter* DNA-wet 1999-2011:

- *Er is een verdubbeling van de lijst van misdrijven die geregistreerd moeten worden in de DNA-gegevensbank “Veroordeelden” (zie in detail hieronder).*
- *Veroordelingen voor poging tot het plegen van één van deze misdrijven worden nu ook opgeslagen.*
- *Ook opslag van DNA-profielen van personen die veroordeeld zijn tot een werkstraf.*
- *Automatische gegevensoverdracht.*
- *DNA-onderzoeken van veroordeelden bij één centraal DNA-labo.*
- *Referentiestalen van veroordeelden worden verzameld op het federaal parket en worden in één maandelijks collectieve vordering overgemaakt aan het DNA-labo.*
- *Automatische verwijdering van DNA-profielen uit de DNA-gegevensbank “Veroordeelden” na dertig jaar.*

²⁷⁸ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52404: “De gerechtskosten betreffen de gevorderde handelingen die worden uitgevoerd tot er een beslissing is die in kracht van gewijsde is gegaan”.

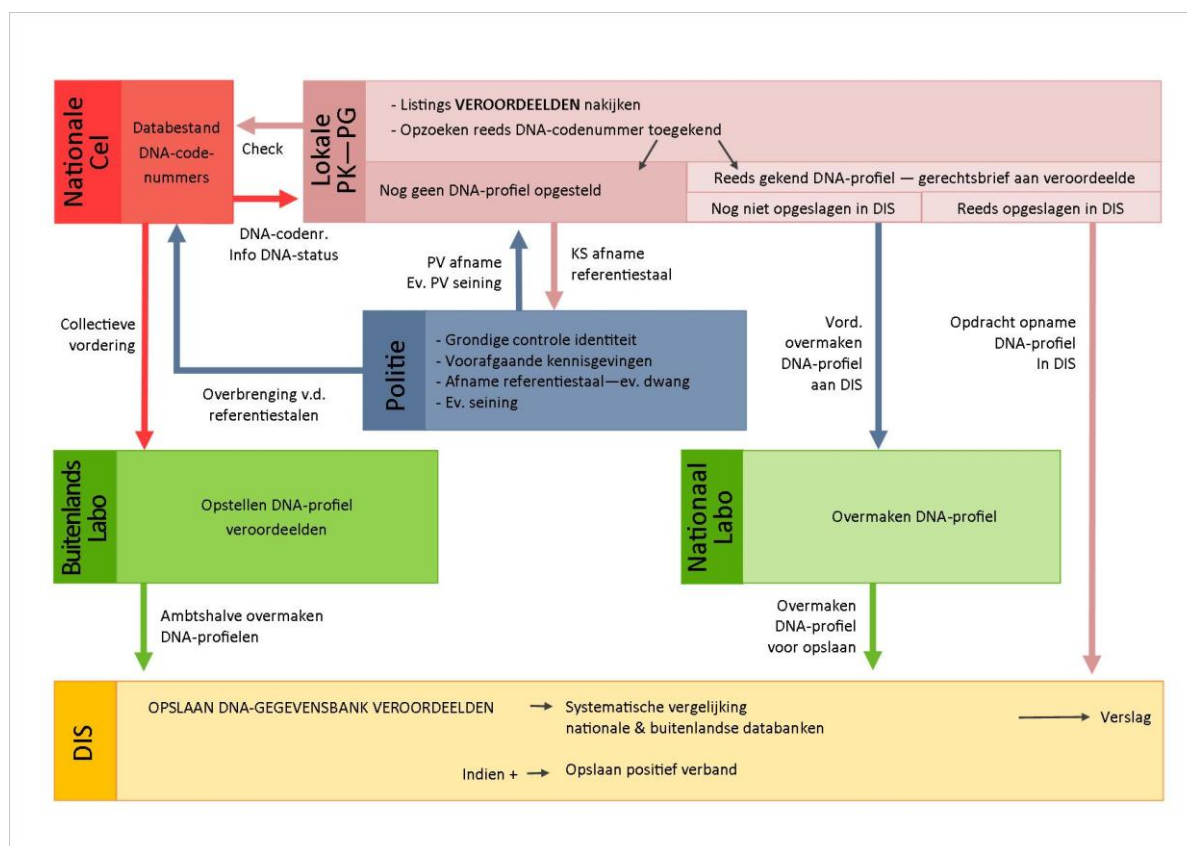
²⁷⁹ Art. 35 DNA-KB 2013; Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52404.

²⁸⁰ Ter info: De prijs voor de DNA-analyse van een referentiestaal van een veroordeelde is op die manier gedaald van 292 euro naar ongeveer 50 euro; Verslag namens de commissie voor de justitie bij het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken met het oog op de oprichting van een DNA-gegevensbank « Vermiste personen » *Parl.St Kamer*, 2013-14, nr. 53-2985/003, 7).

²⁸¹ Bestek nr. 2012/BBL311/DG/005 dd. 11/10/2012 – Algemene offerteaanvraag betreffende de selectie van een laboratorium belast met de analyse van het DNA van veroordeelden voor rekening van de FOD Justitie.

²⁸² Onder voorbehoud: de erkennings- en gunningsprocedure voor de Duitse firma ‘Laboratorium Eurofins Medigenomix Forensik GmbH, München’ is lopende en moet uiterlijk op 31 januari 2014 gefinaliseerd zijn.

7.2. Processchema²⁸³

7.3. Bespreking

7.3.1. Voorwaarden

Uitbreiding van de lijst van misdrijven

De lijst van misdrijven die aanleiding geven tot de afname van een referentiestaal van een veroordeelde en tot opname in de DNA-gegevensbank “Veroordeelden” is gevoelig uitgebreid.

Een actualisering van deze lijst drong zich op omwille van:

- De invoering van de werkstraf in het wettelijke straffenarsenaal;
- Het feit dat nieuwe misdrijven opgenomen werden in het strafwetboek (bv. genocide, terroristische misdrijven, onmenselijke en ontterende behandeling, etc.) en dat de omschrijving van andere misdrijven werd gewijzigd (bv. ontvoering minderjarigen, mensenhandel en mensensmokkel);
- De toevoeging van misdrijven die zich in essentie lenen tot het leggen van linken met andere dossiers via DNA-onderzoek, zoals misdrijven in het kader van criminele organisaties of bendevoering.²⁸⁴

²⁸³ Voor een optimale leesbaarheid, is het best dit schema in kleur af te drukken.

²⁸⁴ *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 28.

Onderzoek (in het buitenland en door het NICC) toonde aan dat de vroegere lijst van misdrijven, die voornamelijk betrekking had op geweld tegen personen, tekortschoot. DNA-profielen van sporen, aangetroffen in het kader van dossiers inzake diefstal met braak, zijn namelijk geregeld te linken aan zwaardere dossiers (bv. verkrachting). De vroegere lijst sloot de meeste misdrijven die vaak tot overeenstemming leiden tussen sporen in de DNA-gegevensbank “Criminalistiek”, echter uit van opname in de DNA-gegevensbank “Veroordeelden”.²⁸⁵ Met de nieuwe lijst van misdrijven is hieraan tegemoet gekomen.

Uit een in 2009 uitgevoerde analyse op de nationale DNA-databanken, bleek dat een goede 10% van alle opgenomen DNA-profielen gelinkt kan worden aan andere dossiers. Een aanzienlijk deel – namelijk 49% – van deze gevonden clusters (positieve hits in de DNA-gegevensbanken) betroffen overeenkomsten met veroordeelden.²⁸⁶ Met een accurate lijst van misdrijven voor opname in de databank “Veroordeelden”, kan het aantal positieve hits dus uitbreiden, waardoor de efficiëntie van de DNA-databanken (het “hit-percentage”) zal toenemen.

Inhoud DNA-gegevensbank “Veroordeelden”

De nationale DNA-gegevensbank “Veroordeelden” bevat de DNA-profielen van alle personen die voor (poging tot) het plegen van één van de hieronder vermelde misdrijven zijn veroordeeld tot een werkstraf, een gevangenisstraf of een zwaardere straf, of ten aanzien van wie een interneringsmaatregel is bevolen.

De volgende misdrijven worden opgeslagen in de DNA-gegevensbank “Veroordeelden”. De onderlijnde misdrijven zijn deze die vroeger (in de DNA-wet 1999) al waren opgenomen in de lijst²⁸⁷:

- 1° Ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (art. 136bis tot 136septies Sw.)
- 2° Terroristische misdrijven (art. 137 tot 141 Sw.)²⁸⁸
- 3° Vereniging met het oogmerk om een aanslag te plegen op personen of eigendommen en criminele organisatie (art. 322 tot 324ter Sw.)
- 4° Gijzeling (art. 347bis Sw.)
- 5° Aanranding van de eerbaarheid en verkrachting (art. 372 tot 378 Sw.)
- 6° Aanzetten tot prostitutie en ontucht van minderjarigen (art. 379, 380, §§ 1 tot 5, en 381 Sw.)
- 7° Verspreiden van kinderpornografie (art. 383bis, §§ 1 en 3 Sw.)
- 8° Doodslag – moord – vergiftiging (art. 393 tot 397 Sw.)
- 9° Slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid of de dood tot gevolg (art. 400 en 401 Sw.)
- 10° Foltering en onmenselijke behandeling (art. 417ter en 417quater Sw.)
- 11° Ontvoering van minderjarigen (art. 428 tot 430 Sw.)
- 12° Mensenhandel met verzwarende omstandigheden (art. 433sexies tot 433octies Sw.)²⁸⁹
- 13° Diefstal met braak en diefstal/afpersing met geweld of bedreiging en met verzwarende omstandigheden (art. 467, eerste lid, 471 tot 475 Sw.)²⁹⁰

²⁸⁵ *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 28.

²⁸⁶ *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 7.

²⁸⁷ Art. 5, derde lid DNA-wet 1999-2011.

²⁸⁸ De artikelen zijn al niet meer up to date gezien inzake de terroristische misdrijven een nieuwe wet is tussengekomen (namelijk de wet van 18 februari 2013, *BS* 4 maart 2013, inwerkingtreding 14 maart 2013), waarbij de art. 140bis tot en met 140quinquies en art. 141bis en ter ingevoegd werden.

²⁸⁹ Ook hierover is intussen een nieuwe wet gestemd: Wet 29 april 2013, *BS* 23 juli 2012, inwerkingtreding 2 augustus 2013, tot wijziging van art. 433quinquies SV.

²⁹⁰ Diefstal door middel van geweld/bedreiging zonder verzwarende omstandigheden is niet opgenomen in deze lijst, omdat een eenvoudige winkeldiefstal met een duw dan ook hieronder zou vallen. Nazicht leerde dat dit een

- 14° Diefstal/afpersing van kernmateriaal met geweld of bedreiging en met verzwarende omstandigheden (art. 477sexies Sw.)
- 15° Brandstichting of vernieling met verzwarende omstandigheden (art. 518, 531 en 532 Sw.)
- 16° Mensensmokkel met verzwarende omstandigheden (art. 77ter, 77quater en 77quinquies van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen
- 17° Handel in slaapmiddelen, verdovende middelen of andere psychotrope stoffen in vereniging (art. 2bis, § 3, b, en § 4, b, van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen)

Ook de veroordeling voor een poging tot het plegen van één van deze misdrijven brengt dus het opslaan in de DNA-gegevensbank “Veroordeelden” met zich mee.²⁹¹

In de nieuwe wet werd ook de terminologie uniform gemaakt: alleen rechterlijke beslissingen die in kracht van gewijsde zijn getreden, komen in aanmerking. Hieronder vallen ook de beslissingen tot internering van de Raadkamer en de Kamer van Inbeschuldigingstelling. In strafzaken heeft een uitspraak kracht van gewijsde als ze niet meer vatbaar is voor hoger beroep, voor verzet in de gewone termijn, of voor cassatieberoep.²⁹²

7.3.2. Lokale PK / PG

Het Openbaar Ministerie is bevoegd voor de strafuitvoering.²⁹³ Gezien een veroordeling of internering zowel in eerste aanleg als in beroep uitgesproken kan worden, is voor de hierna vermelde bepalingen respectievelijk de PK of de PG bevoegd.

Ook de wetgever was zich hiervan bewust:

- In artikel 5 DNA-wet 1999-2011 is de term “bevoegde magistraat” gebruikt. De memorie verduidelijkt hierbij dat deze term gebruikt is om duidelijk te maken dat dit in vele gevallen de procureur des Konings is, maar dat ook de procureur-generaal bevoegd kan zijn, bijvoorbeeld bij een assisenzaak.²⁹⁴
- In de daaropvolgende artikelen 5bis en 5ter is de term “procureur des Konings” gebruikt, maar het is duidelijk dat dezelfde redenering geldt als voor artikel 5 en dat dus ook de procureur-generaal bevoegd is voor de veroordelingen op het niveau van het Hof van beroep.

Het College van procureurs-generaal zal hier melding van maken aan de minister van Justitie en in het verslag over de wetsevaluatie.

te omvangrijke categorie is en dat de hieraan verbonden kosten voor DNA-onderzoek bijgevolg te hoog zouden oplopen.

²⁹¹ Art. 5, vierde lid DNA-wet 1999-2011.

²⁹² *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 1504/001, 29, met verwijzing naar R. DECLERCQ, *Beginnselen van Strafrechtspleging*, 4^e editie, Mechelen, Kluwer, 2007, 154.

²⁹³ *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 1504/001, 30.

²⁹⁴ *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 1504/001, 29.

1. Listings van veroordeelden

De vonnissen en arresten moeten gescreend worden en hieruit moeten (aan de hand van de hierboven vermelde lijst van misdrijven) deze geselecteerd worden waarvan het misdrijf aanleiding geeft tot de afname van een referentiestaal van de veroordeelde.

Het College van procureurs-generaal liet weten dat deze screening en selectie niet manueel kan gebeuren, omdat dit te tijdrovend is in verhouding met de beschikbare personeelsmiddelen. Bijgevolg zal dit het best automatisch gebeuren. In sommige arrondissementen (bv. Brussel en Leuven) worden uit het CAR-systeem van REA-TPI al automatische listings getrokken.

In de afgesproken timing met ICT is het trekken van listings voor de veroordelingen in eerste aanleg voorzien in fase 1A (dus vóór 1 januari 2014). De listings voor de arresten in hoger beroep (Page en systeem Luik) zijn voorzien in fase 1B (tussen 1 januari en 31 maart 2014).

Voor de listings van de veroordelingen in eerste aanleg is de lokale cel het aanspreekpunt en degene die voor de coördinatie zorgt (*supra* deel II, punt 2). Deze listings worden maandelijks geüpdatet. De lokale cellen van de verschillende gerechtelijke arrondissementen hebben toegang tot deze listings (aparte knop) via de webapplicatie, die ook onmiddellijk zal toelaten de nodige kantschriften/vorderingen/brieven (hierna uitgelegd) aan te maken.

2. Voorafgaande check bij nationale cel: reeds DNA-codenummer toegekend/ DNA-profiel opgesteld?

In de listings zal automatisch aangegeven worden of aan de veroordeelde/geïnterneerde al een DNA-codenummer werd toegekend en/of zijn DNA-profiel al is opgesteld.

3. DNA-profiel reeds opgesteld

Wanneer bij nazicht van het nationaal databestand DNA-codenummers blijkt dat van de veroordeelde/geïnterneerde al een DNA-profiel werd opgesteld, moeten de volgende handelingen gebeuren²⁹⁵:

→ Gerechtsbrief aan de veroordeelde²⁹⁶

De veroordeelde of geïnterneerde moet door de PK/PG met een gerechtsbrief op de hoogte gebracht worden van:

- 1° Het opslaan van zijn DNA-profiel in de DNA-gegevensbank “Veroordeelden”;
- 2° De systematische vergelijking van zijn DNA-profiel met de opgeslagen DNA-profielen in de nationale en buitenlandse DNA-gegevensbanken;
- 3° In geval van een positief verband met één van de DNA-profielen bedoeld in punt 2°, het opslaan van dit verband.

Hiervoor is een modelkantschrift opgesteld (Model Nr. 7 in addendum I).

→ Eventuele vordering labo tot overmaking aan DIS voor opslag²⁹⁷

Wanneer het DNA-referentieprofiel van de veroordeelde/geïnterneerde al is opgesteld, maar nog niet is opgeslagen in de DNA-databank “Veroordeelden” of in de DNA-databank

²⁹⁵ Art. 5bis DNA-wet 1999-2011.

²⁹⁶ Art. 5bis, § 1 DNA-wet 1999-2011.

²⁹⁷ Art. 5bis, tweede lid DNA-wet 1999-2011.

“Criminalistiek”, dan richt de PK/PG een vordering aan het DNA-labo dat dit profiel opstelde. Deze vordering geeft het bevel om het DNA-profiel van de veroordeelde/geïnterneerde en de bijhorende gegevens (opgesomd in artikel 44^{quater}, § 3, tweede lid Sv.) over te maken aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken voor opslag in de DNA-databank “Veroordeelden”.

Hiervoor is een aparte modelvordering opgesteld (Model Nr. 8 in addendum I).

➔ **Opdracht aan DIS**

Het kan zijn dat het referentieprofiel van de veroordeelde persoon al opgeslagen is in de DNA-databank “Criminalistiek” (wegens overeenkomst met een spoor) of in de DNA-databank “Veroordeelden” (wegens een veroordeling voor één van de misdrijven uit de lijst in artikel 5 DNA-wet 1999-2011). Dit kan nagegaan worden aan de hand van het DNA-statusscherm in het nationale databestand DNA-codenummers

Bevindt het profiel zich al in de DNA-databank “Veroordeelden”, dan moet dit naar aanleiding van een nieuwe veroordeling (her)opgeslagen worden in de DNA-databank “Veroordeelden” voor een periode van dertig jaar. Concreet betekent dit dat de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken de teller terug op nul moet zetten voor een nieuwe termijn van opslag van 30 jaar.

Bevindt het profiel zich in de DNA-databank “Criminalistiek”, dan moet de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken dit profiel opslaan in de DNA-databank “Veroordeelden” voor een periode van dertig jaar en verwijderen uit de DNA-databank “Criminalistiek”.

Ook hiervoor is een apart model opgesteld (Model Nr. 9 in addendum I).

4. DNA-profiel nog niet opgesteld²⁹⁸

➔ **KS afname referentiestaal politie**

Wanneer na raadpleging van de nationale cel blijkt dat het DNA-profiel van de veroordeelde/geïnterneerde nog niet is opgesteld, beveelt de PK/PG – desnoods onder dwang – de afname van een referentiestaal van deze persoon.²⁹⁹

Vóór de afname van dit referentiestaal moet de PK/PG of een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK, dezelfde mededelingen aan de betrokkene doen als hierboven vermeld (*supra* 7.3.2., 3).³⁰⁰

De PK/PG vordert een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK, om het referentiestaal van de veroordeelde/geïnterneerde af te nemen. Voor het afnemen van bloed kan hij alleen een arts vorderen.³⁰¹

De PK/PG vordert hiervoor in principe de lokale politie van de woonplaats van de betrokkene.

Voor de vordering aan de politie moet verplicht het modelkantschrift Model Nr. 6 “afname referentiestaal na veroordeling/internerings” gebruikt worden.

²⁹⁸ Art. 5ter DNA-wet 1999-2011.

²⁹⁹ Art. 5ter, § 1, eerste lid DNA-wet 1999-2011 met verwijzing naar art.5bis, eerste lid DNA-wet 1999-2011.

³⁰⁰ Art. 5ter, § 1, tweede lid DNA-wet 1999-2011.

³⁰¹ Art. 5ter, § 2, eerste en tweede lid DNA-wet 1999-2011.

Er is een afzonderlijk model uitgewerkt om de verschillen met de afname van een referentiestaal op bevel van de PK tijdens het vooronderzoek duidelijk te maken. Met name is bij veroordeelden:

- De afname op bevel van de PK/PG ook mogelijk onder dwang;
- De DNA-vordering van het labo niet gevoegd. De magistraat van de nationale cel stelt voor de veroordeelden maandelijks een collectieve vordering op die gericht is aan het centraal labo;
- Moeten de referentiestalen overgebracht worden naar de nationale cel.

7.3.3. Politiediensten

1. Grondige controle van de identiteit van de veroordeelde/geïnterneerde

Artikel 7 DNA-KB 2013 is ook van toepassing bij de afname van een referentiestaal van een veroordeelde/geïnterneerde.

Vóór de afname van het referentiestaal moeten dus eerst de vingerafdrukken afgenomen worden en gecontroleerd worden in het APFIS-register. Het APFIS-nummer moet vermeld worden op het voorblad van het proces-verbaal van afname van het referentiestaal.

Indien bij controle blijkt dat de veroordeelde onder een verkeerde identiteit veroordeeld is, verwittigt de politie de parketmagistraat die de vordering heeft opgemaakt.

2. Voorafgaande kennisgevingen

De verplichte voorafgaande kennisgevingen moeten standaard gebeuren door de politiediensten, meer bepaald door de officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings.

Vóór de afname van het referentiestaal moet hij de betrokkene in kennis stellen van³⁰²:

- 1° Het opslaan van zijn DNA-profiel in de DNA-gegevensbank “Veroordeelden”;
- 2° De systematische vergelijking van zijn DNA-profiel met de opgeslagen DNA-profielen in de nationale en buitenlandse DNA-gegevensbanken;
- 3° In geval van een positief verband met één van de DNA-profielen bedoeld in punt 2°, het opslaan van dit verband.

3. Geen toestemming van betrokkene noodzakelijk – dwang mogelijk

Het Openbaar Ministerie is bevoegd voor de strafuitvoering en mag hiervoor dwang gebruiken, zoals in de vroegere wet al het geval was.³⁰³

Indien de maatregel onder fysieke dwang uitgevoerd moet worden, moet deze dwang uitgeoefend worden door politieambtenaren onder het bevel van een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK. In dat geval is de bloedafname verboden.³⁰⁴

4. Afname van het referentiestaal

De politie mag enkel wangslimvlies of haarwortels afnemen. Voor het afnemen van bloed moet een arts gevorderd worden.

³⁰² Art. 5ter, § 1, eerste lid DNA-wet 1999-2011, met verwijzing naar art. 5bis, eerste lid DNA-wet 1999-2011

³⁰³ Parl.St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 30.

³⁰⁴ Art. 5ter, § 2 DNA-wet 1999-2011.

Conform artikel 8 DNA-KB 2013 gebeurt de afname van een referentiestaal op een persoon met behulp van het door het NICC aanbevolen steriele materiaal voor het afnemen van wangslijmvlies, bloed of haarwortels.

Het NICC stelde vroeger standaardkits voor de afname van wangslijmvlies ter beschikking van de politie, maar wenst dit voor de veroordeelden niet langer te doen. De Voorzitter van de FOD heeft opdracht gegeven om dit verder te onderzoeken en een nieuwe oplossing uit te werken.

Wanneer de afname van een referentiestaal moet gebeuren op een veroordeelde die van zijn vrijheid is beroofd, moeten de penitentiaire inrichtingen de nodige bijstand verlenen aan de betrokken politiedienst om de afname mogelijk te maken, in het bijzonder door het ter beschikking stellen van een geschikt lokaal.³⁰⁵

5. Opmaken PV van afname referentiestaal

De officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de PK, stelt een PV op van de afname van het referentiestaal.³⁰⁶ Artikel 9 van het DNA-KB 2013 is ook hier van toepassing.

Van elk afgenomen referentiestaal moet een apart PV opgesteld worden, dat de volgende gegevens bevat:

1. De datum en het uur waarop het referentiestaal is afgenomen;
2. Het notitienummer van het strafdossier waarin de afname is gebeurd;
3. De naam van de procureur des Konings die de afname heeft bevolen;
4. De volledige naam, de aliassen, de geboortedatum, de geboorteplaats of, in voorkomend geval het geboorteland en het geslacht van de persoon van wie het referentiestaal is afgenomen;
5. Het referentienummer van de set voor het afnemen van wangslijmvlies of, in voorkomend geval, van bloed of haarwortels;
6. De wijze waarop de afname is gebeurd (toestemming van de betrokkene, maatregelen genomen om tot de afname te kunnen overgaan, etc.).

Het is niet nodig om voor het referentiestaal van de veroordeelde eerst nog een overtuigingsnummer aan te vragen op de griffie. Het centraal labo is immers krachtens de wet verplicht om het referentiestaal, na analyse, onmiddellijk te vernietigen.

Belangrijk: Dit PV mag enkel overgemaakt worden aan de lokale magistraat/lokale cel en moet dus niet overgemaakt worden aan de nationale cel en het centraal labo.

6. Verzegelen van referentiestaal

Onmiddellijk na de afname van het referentiestaal wordt het referentiestaal verzegeld. Hierbij wordt het nummer van het proces-verbaal van afname, de hoedanigheid van de persoon (in casu veroordeelde of geïnterneerde) en het DNA-codenummer vermeld.³⁰⁷

Als richtlijn geldt dat ook het notitienummer vermeld wordt.

³⁰⁵ Art. 8, *in fine* DNA-KB 2013; Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52397.

³⁰⁶ Art. 5ter, § 2, derde lid DNA-wet 1999-2011.

³⁰⁷ Art. 10 DNA-KB 2013.

7. Bij niet-aantreffen veroordeelde/geïnterneerde: seining en ontseining

Wanneer de veroordeelde/geïnterneerde niet gevonden wordt, moet de politie – conform het standaardkantschrift – automatisch overgaan tot de seining van de betrokkene.

In ANG wordt bij de seining ook de hoedanigheid van de geseinde persoon (in dit geval veroordeelde of geïnterneerde) vermeld en wordt opgenomen dat de afname desnoods met dwang mag gebeuren. Van de seining wordt een PV opgesteld dat wordt overgemaakt aan de lokale cel.

Wanneer de betrokkene later gevonden wordt en de opdrachten inzake de afname van het referentiestaal uitgevoerd zijn, mag de betrokkene opnieuw ontseind worden. Hiervan wordt eveneens een PV opgesteld en overgemaakt aan de lokale cel.

8. Overbrenging van het referentiestaal aan de nationale cel

De politie moet het referentiestaal van de veroordeelde/geïnterneerde neerleggen op de nationale cel (federaal parket). Dit kan per drager of per post gebeuren, met gebruik van Model Nr. 15 in addendum I.

De referentiestalen die niet de nodige gegevens (namelijk notitienummer, nummer van PV van afname, hoedanigheid van de veroordeelde/geïnterneerde en DNA-codenummer) bevatten, worden geweigerd.

7.3.4. Magistraat nationale cel

Collectieve vordering nationale cel aan centraal DNA-labo

De PK wijst een deskundige aan die verbonden is aan een erkend DNA-labo om het DNA-profiel van het referentiestaal van de veroordeelde/geïnterneerde op te stellen.³⁰⁸

Voor het opstellen van DNA-profielen van veroordeelden/geïnterneerden wordt altijd met hetzelfde centrale DNA-labo gewerkt.³⁰⁹ Opdrachten tot DNA-analyse van veroordeelden/geïnterneerden mogen enkel nog naar dit labo gezonden worden. Enkel de magistraat van de nationale cel kan deze opdrachten geven.

Het is de bedoeling dat de magistraat van de nationale cel maandelijks een collectieve vordering aan dit centraal DNA-labo richt, die standaard opgesteld is in de drie landstalen (Nederlands, Frans en Duits).

Voor deze collectieve vordering wordt een standaardmodel opgesteld (Model Nr. 10 in addendum I).

³⁰⁸ Art. 5ter, § 3 DNA-wet 1999-2011.

³⁰⁹ Onder voorbehoud: de erkennings- en gunningsprocedure voor de Duitse firma 'Laboratorium Eurofins Medigenomix Forensik GmbH, München' is lopende en moet uiterlijk op 31 januari 2014 gefinaliseerd zijn.

7.3.5. DNA-labo aangesteld voor de DNA-analyses van veroordeelden / geïnterneerden

1. Afhalen van de referentiestalen op de nationale cel

De referentiestalen van de veroordeelden/geïnterneerden moeten door het aangestelde DNA-labo afgehaald worden bij de nationale cel.³¹⁰

2. Geen verslag meer

De deskundige van het aangestelde DNA-labo krijgt enkel de opdracht om het DNA-profiel van het referentiestaal van de veroordeelde/geïnterneerde op te stellen.³¹¹ Hij moet hiervan dus geen verslag opmaken.

Een dergelijke verslaggeving is in het kader van de strafuitvoering niet nuttig meer. De schrapping van deze verslagverplichting zal bovendien leiden tot een aanzienlijke vermindering van het administratief werk en dus van de kosten.³¹²

3. Automatische gegevensoverdracht aan de dienst DIS

De deskundige van het aangestelde DNA-labo zendt ambtshalve, binnen een maximumtermijn van een maand na de ontvangst van zijn opdracht en van het referentiestaal, het verkregen DNA-profiel en de bijhorende gegevens (opgesomd in artikel 44^{quater}, § 3, tweede lid Sv.), over aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken voor opslag in de DNA-gegevensbank "Veroordeelden".³¹³

Hij moet hiervoor steeds gebruik maken van de coderingssoftware die ter beschikking is gesteld door het NICC.³¹⁴

4. Mededeling opstellen DNA-profiel aan nationale cel

Altijd als een DNA-referentieprofiel van een veroordeelde/geïnterneerde opgesteld wordt, moet dit ook meegedeeld worden aan de nationale cel, op hetzelfde moment als de gegevensoverdracht aan de dienst DIS. Dit moet via dezelfde beveiligde geëncrypteerde weg gebeuren (*supra* 2.3.4., 4).³¹⁵

5. Vernietiging van de referentiestalen

Nadat het DNA-profiel van de veroordeelde/geïnterneerde is opgesteld, vernietigt de deskundige van het aangestelde DNA-labo onmiddellijk het referentiestaal en de daaruit afgeleide stalen.³¹⁶

³¹⁰ Bestek nr. 2012/BBL311/DG/005 dd. 11/10/2012, p.20

³¹¹ Art. 5ter, § 3, eerste lid DNA-wet 1999-2011.

³¹² *Parl. St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 30.

³¹³ Art. 5ter, § 3, tweede lid DNA-wet 1999-2011.

³¹⁴ Art. 16 § 4 DNA-KB 2013; Bestek nr. 2012/BBL331/DG/005 p. 21.

³¹⁵ Art. 16 § 4 DNA-KB 2013; Bestek nr. 2012/BBL331/DG/005 p. 21.

³¹⁶ Art. 5ter § 3, *in fine* DNA-wet 1999-2011.

7.3.6. Nationale DNA-gegevensbanken (dienst DIS)

Opslaan en systematische vergelijking en – in geval van een positief verband – opslaan van dit verband

De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken moet de DNA-profielen van de veroordeelden/geïnterneerden opslaan in de DNA-gegevensbank “Veroordeelden”.

Altijd als een DNA-profiel van een veroordeelde/geïnterneerde (opnieuw) wordt opgeslagen, moet de teller (terug) op nul gezet worden voor de berekening van de automatische vernietiging van het DNA-profiel na 30 dertig jaar.

De DNA-profielen van referentiestalen kunnen in de gegevensbank “Veroordeelden” enkel opgeslagen worden onder hun DNA-codenummer.

De in de databank “Veroordeelden” opgeslagen DNA-profielen geven aanleiding tot een systematische en automatische vergelijking met elk nieuw opgeslagen profiel in de nationale en buitenlandse DNA-gegevensbanken (recidive), waarbij elk gevonden positief verband opgeslagen moet worden.

Verwijdering uit DNA-gegevensbank “Veroordeelden”

De DNA-profielen en de gegevens die daarop betrekking hebben, worden dertig jaar na het (laatste) opslaan ervan automatisch verwijderd uit de DNA-gegevensbank “Veroordeelden”, tenzij de bevoegde magistraat een kortere termijn heeft bepaald.³¹⁷

Als voorbeeld wordt in de memorie verwezen naar het geval van eerherstel. De betrokken persoon kan in dat geval aan het Openbaar Ministerie vragen om zijn gegevens te verwijderen uit de DNA-databank “Veroordeelden”. Het Openbaar Ministerie oordeelt vervolgens soeverein over het gevolg dat aan dit verzoek gegeven wordt.³¹⁸

De termijn van dertig jaar komt overeen met de termijn voor bewaring in de databank “Criminalistiek” en met de maximale verjaringstermijn van niet-correctionaliseerbare misdaden.

Er is gekozen voor een procedure waarbij de gegevens automatisch uit de DNA-databank gewist kunnen worden. Het systeem van de vroegere wet, dat het criterium “na overlijden” voorzag, is proceseconomisch immers zeer omslachtig. Er moet in dat geval een lijst bijgehouden worden van de personen die veroordeeld/geïnterneerd zijn voor de misdrijven waarvoor opname in de DNA-databank “Veroordeelden” voorgeschreven is. Vervolgens moeten ook de data van overlijden bijgehouden worden en meegedeeld worden aan de bevoegde magistraat, die deze informatie dan moet doorgeven aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken.³¹⁹

De DNA-profielen en de gegevens die daarop betrekking hebben, worden ook verwijderd wanneer de veroordeelde/geïnterneerde – die verzet heeft gedaan binnen de buitengewone termijn van verzet – vrijgesproken wordt van de misdrijven waarvoor het opslaan van zijn DNA-profiel verantwoord werd, of wanneer de beslissing tot veroordeling of internering na een herzieningsprocedure vernietigd wordt.³²⁰

³¹⁷ Art. 5, § 2, eerste lid DNA-wet 1999-2011.

³¹⁸ *Parl. St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 29.

³¹⁹ *Parl. St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 29.

³²⁰ Art. 5, § 2, tweede lid DNA-wet 1999-2011.

8. VERGELIJKINGEN IN DE SCHOOT VAN DE NATIONALE DNA-GEGEVENSBANKEN (DIENST DIS)

Op nationaal niveau wordt de vergelijking tussen de gegevens die geregistreerd zijn in de nationale DNA-gegevensbanken geregeld door artikel 5^{quater} DNA-wet 1999-2011.

In de vroegere DNA-wetgeving was voor de vergelijking van nieuwe gegevens met de gegevens in de nationale bestanden een met redenen omklede beslissing van de magistraat noodzakelijk. De magistraat moest voor het doorvoeren van deze vergelijking dus telkens een vordering opstellen voor de deskundige van het NICC. De ervaring leert echter dat heel wat vorderingen werden vergeten en dat daardoor tal van vergelijkingen nooit plaatsvonden.

De nieuwe wet beoogt een optimale aanwending van de nationale DNA-databanken. Daarom is het beheer van deze gegevensbanken opgevat als een beheer van gerechtelijke gegevens dat wettelijk toegekend is aan de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken, die ambtshalve de taak krijgt toevertrouwd om alle opgeslagen DNA-profielen met elkaar te vergelijken.³²¹

Naar analogie met de internationale uitwisseling, is het logisch dat ook de nationale DNA-gegevens op geautomatiseerde wijze worden vergeleken.³²²

8.1. Voornaamste nieuwe wettelijke bepalingen

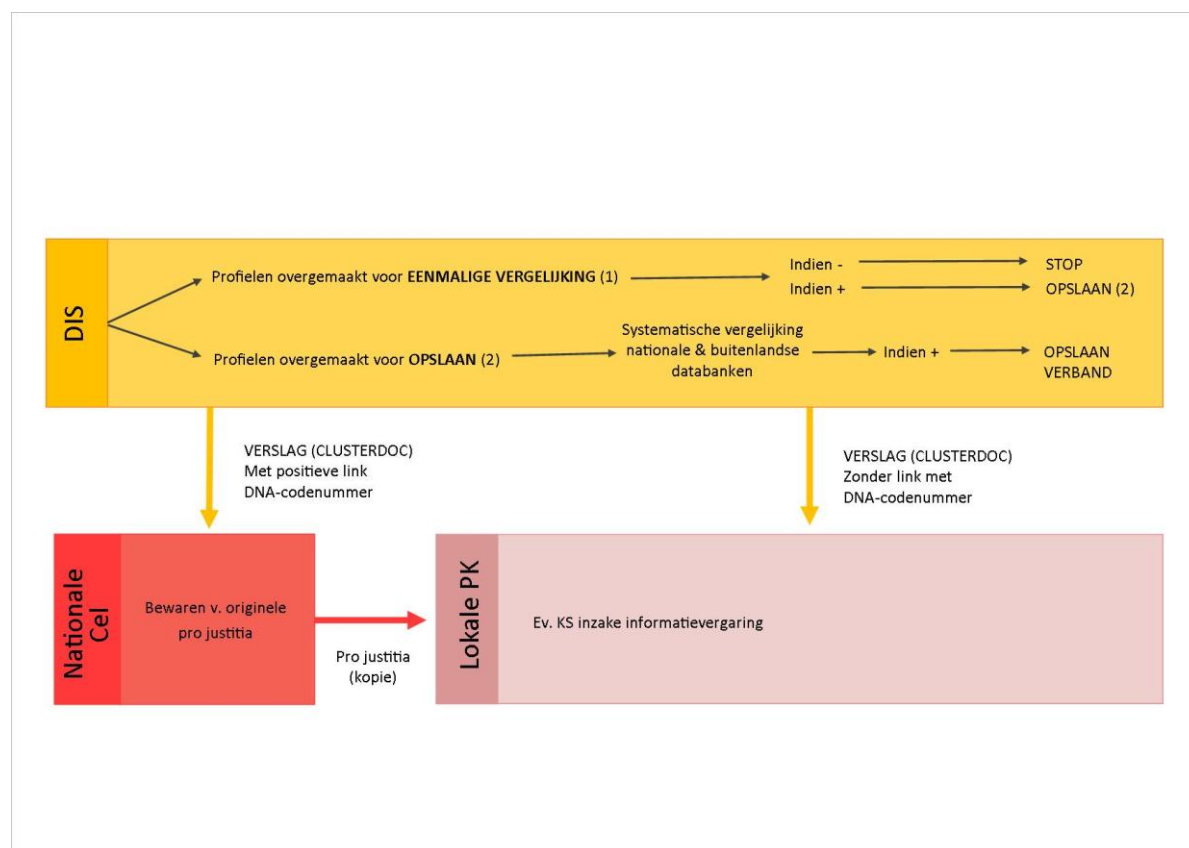
Art. 5^{quater} DNA-wet 1999-2011:

- *De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken krijgt ambtshalve de taak om alle opgeslagen DNA-profielen systematisch met elkaar te vergelijken;*
- *Vereenvoudiging van de verslaggeving van de nationale beheerder: bij positieve hit → uitgebreide kennisgeving, bij geen hit → eenvoudige kennisgeving;*
- *Uitslag moet binnen de 15 dagen meegedeeld worden aan de betrokken magistraat;*
- *Via nationale cel: indien positieve hit met DNA-codenummer, dan stelt de nationale cel een pro justitia op en maakt dit over aan de betrokken magistraat.*

³²¹ *Parl. St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 30-31.*

³²² *Parl. St. Kamer 2010-2011, nr. 1504/001, 31.*

8.2. Processchema³²³

8.3. Bespreking

8.3.1. Nationale DNA-gegevensbanken (DIS)

Ambtshalve systematische vergelijking

Het nieuwe artikel 5^{quater} DNA-wet 1999-2011 brengt de verschillende opdrachten van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken inzake de vergelijking van DNA-profielen bijeen.

Hoewel dit artikel een logische opbouw kent, is het door de vele kruisverwijzingen moeilijk leesbaar. In essentie komt het hier op neer:

³²³ Voor een optimale leesbaarheid, is het best dit schema in kleur af te drukken.

Art. 5^{quater} DNA-wet 1999-2011:

§ 1: bepaalt de taken van de beheerder bij DNA-profielen die overgemaakt zijn om OPGESLAGEN te worden

Het gaat om:

- DNA-profielen van sporen (art. 44^{quater}, § 3 Sv.);
- DNA-referentieprofielen van verdachten waarvoor een positief verband gevonden werd, afgenomen met toestemming (art. 44^{quinquies}, § 8 Sv.) of met dwang (art. 90^{undecies}, § 7 Sv.);
- DNA-referentieprofielen van veroordeelden (art. 5bis, tweede lid en 5ter, § 3, tweede lid DNA-wet 1999-2011).

→TAAK: De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken heeft nadat hij de profielen heeft opgeslagen, ambtshalve de taak om alle opgeslagen DNA-profielen systematisch te vergelijken.

§ 2: bepaalt de taken van de beheerder bij DNA-profielen die overgemaakt zijn voor EENMALIGE VERGELIJKING

Het gaat om:

- DNA-referentieprofielen van verdachten, afgenomen met toestemming (art. 44^{quinquies}, § 7 Sv.) of met dwang (art. 90^{undecies}, § 6 Sv.).

→TAAK: De beheerder slaat deze DNA-profielen enkel op wanneer een positief verband met een reeds opgeslagen profiel wordt vastgesteld. In dit geval gaat het systematisch vergelijkingsproces met elk nieuw opgeslagen profiel automatisch van start.

§ 3: bepaalt de gegevens die de beheerder moet opslaan bij een POSITIEF VERBAND, zowel bij vergelijking van § 1 als § 2

→TAAK: De beheerder slaat bij het relevante DNA-profiel volgende gegevens op:

- 1° Het positieve verband;
- 2° In voorkomend geval, het DNA-codenummer.

§ 4: bepaalt de KENNISGEVING die de beheerder moet doen van het resultaat van de vergelijking

→TAAK: De beheerder moet verslag uitbrengen aan de behandelde magistraat binnen een maximumtermijn van 15 dagen na ontvangst van de profielen.

Kennisgeving van de vergelijking

Geen deskundigenonderzoek

Gezien de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken automatisch – zonder hiertoe nog uitdrukkelijk gevorderd te zijn door een magistraat – overgaat tot systematische vergelijking van elk nieuw opgeslagen DNA-profiel met de reeds opgeslagen DNA-profielen in de DNA-gegevensbanken, wordt hij niet langer aangesteld als deskundige.

De kennisgeving van de resultaten van de vergelijking is bijgevolg geen deskundigenverslag meer, en kan dan ook geen aanleiding meer geven tot het indienen van een kostenstaat die begroot moet worden onder de gerechtskosten.

De werking van de nationale DNA-gegevensbanken wordt voortaan uitsluitend gefinancierd vanuit de dotatie toegekend aan het NICC. Deze dotatie moet bijgevolg verhoogd worden. De post gerechtskosten zal daarentegen dalen.

Termijn

Conform de nieuwe wet beschikt de beheerder over een maximumtermijn van 15 dagen om verslag uit te brengen.

Deze termijn begint te lopen met de ontvangst van de door de deskundigen verstrekte gegevens en eindigt met de overmaking van het resultaat van de vergelijkingen aan de betrokken geadresseerden.³²⁴

Kennisgeving

Er is geopteerd om de kennisgeving op volgende wijze te laten gebeuren:

- 1° Enkel bij een POSITIEVE HIT moet een omstandige kennisgeving gebeuren;
- 2° Bij een NO HIT volstaat een eenvoudige kennisgeving.

Deze kennisgeving moet schriftelijk gebeuren.

Geadresseerden

De kennisgeving moet in principe steeds gebeuren aan de betrokken magistraat.

Alleen wanneer bij de vergelijking een positief verband werd vastgesteld met een **DNA-codenummer**, moet de kennisgeving gebeuren via de nationale cel.

In dit geval stelt de nationale cel een pro justitia op (zie verder) om de naam mee te delen van de betrokken persoon aan wie het uit de vergelijking gebleken DNA-codenummer is toegekend. Hij voegt deze pro justitia toe aan de schriftelijke kennisgeving van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken en zendt deze documenten onmiddellijk over aan de vorderende magistraat.

Positieve hits tussen niet-geïdentificeerde sporen verlopen nooit via de nationale cel, die daarover immers geen gegevens bijhoudt.

Clusters

De vergelijkingen in de nationale DNA-gegevensbanken laten het NICC ook toe om linken tussen DNA-profielen vast te leggen, de zogenaamde clusters.

Een cluster is een groep van identieke genetische profielen die afkomstig zijn uit verschillende dossiers.³²⁵

³²⁴ Art. 19, § 2 DNA-KB 2013.

³²⁵ *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 7.

Zoals uit de memorie van toelichting bij het wetsontwerp blijkt, kunnen soms spectaculaire resultaten bekomen worden. Zo bleken in één cluster 19 dossiers met elkaar verbonden te zijn via DNA-profielen.³²⁶ Meer recent had men zelfs een cluster met 30 dossiers.

De dienst DIS is verplicht om alle magistraten van de verschillende betrokken dossiers in kennis te stellen van de positieve link.

Om administratief werk te vermijden, is ervoor geopteerd om per cluster één document op te stellen dat ondertekend wordt door de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken of zijn gemachtigde. De pragmatische werkwijze die hierbij in alle transparantie wordt toegepast, is dat het origineel ondertekende document bewaard wordt op de dienst DIS. De magistraten-titularissen krijgen een kopie van het desbetreffende stuk.

Bijvoorbeeld: een rondtrekkende dader duikt op in 17 dossiers: voor deze cluster wordt 1 gehandtekt clusterdocument opgemaakt en 17 kopieën van dit gehandtekte clusterdocument worden overgemaakt aan de verschillende magistraten-titularissen.

Deze procedure wordt al 10 jaar toegepast en is nooit gecontesteerd geweest, noch vonden ooit proceduremoelijkheden plaats. Het originele ondertekende document kan trouwens steeds in geval van betwisting opgevraagd worden bij de dienst DIS, die als uitgever van de stukken het best geplaatst is om de originele stukken te bewaren en de authenticiteit ervan te waarborgen.

8.3.2. Nationale cel

Resultaten van vergelijkingen waarbij een persoon geïdentificeerd is door middel van zijn DNA-codenummer moeten eerst via de nationale cel passeren.

Conform artikel 3*bis*, §2, vijfde lid DNA-wet 1999-2011 is het immers de taak van de nationale cel om pro justitia's op te stellen waaruit de overeenstemming van het DNA-codenummer en de naam van de betrokken persoon blijkt.

De nationale cel voegt deze pro justitia toe aan de schriftelijke kennisgeving van de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken en zendt deze documenten onverwijld door aan de betrokken magistraat.³²⁷

Pro justitia

Een standaardmodel is opgesteld en gevoegd in bijlage aan deze omzendbrief (Model Nr. 5 in addendum I).

Gezien het te verwachten is dat door de nieuwe wetgeving steeds meer linkjes vastgesteld kunnen worden tussen diverse feiten/dossiers, is gekozen voor volgende pragmatische en geautomatiseerde werkwijze:

1. De dienst DIS maakt via elektronische beveiligde weg het door haar opgestelde verslag met de vastgestelde positieve link over aan de nationale cel;
2. De gegevens vermeld in dit document kunnen automatisch via de webapplicatie gegenereerd worden voor het opstellen van de pro justitia door de nationale cel.³²⁸

³²⁶ *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 7-8.

³²⁷ Art. 5*quater*, § 4 DNA-wet 1999-2011.

³²⁸ De linkjes zelf worden niet opgeslagen in het nationale databestand DNA-codenummers.

- Bijvoorbeeld: opvraging van de gegevens over de sporen, die immers niet bijgehouden worden door de nationale cel;
3. Andere gegevens worden automatisch aangevuld vanuit de nationale databank DNA-codenummers, zoals de identificatie van het DNA-codenummer;
 4. Eenzelfde werkwijze wordt toegepast als op de dienst DIS: de origineel door de nationale magistraat getekende pro justitia wordt bewaard op de nationale cel. De magistraten-titularissen krijgen allen eenzelfde kopie van deze pro justitia;
 5. Per betrokken notitienummer waarmee een link wordt vastgesteld, wordt een aparte kopie van de pro justitia verstuurd. Hierbij is ervoor geopteerd om enkel de gerechtelijke arrondissementen aan te schrijven (te vinden via de beginletters van het notitienummer) die vervolgens instaan voor de verdere interne verdeling;
 6. Deze pro justitia wordt standaard in het Frans, Nederlands en Duits opgesteld.

Bepaling van magistraat die “lead” moet nemen

Het is heel interessant dat linken worden vastgesteld, maar vanzelfsprekend heeft dit enkel nut wanneer er ook effectief iets mee gedaan wordt.

In de praktijk stellen zich hier vaak coördinatieproblemen, zeker als linken worden vastgesteld tussen dossiers van verschillende arrondissementen. Zo wordt vastgesteld dat kantschriften om zicht te krijgen op de inhoud en de stand van de dossiers in de verschillende arrondissementen elkaar vaak kruisen, en er bijgevolg dubbel werk verricht wordt of, juist omgekeerd, dat geen van de magistraten/arrondissementen een initiatief neemt.

Het lijkt dus aangewezen om reeds in de pro justitia een systeem uit te werken om aan te duiden welke magistraat de “lead” moet nemen.

Dit kan gebeuren aan de hand van een aantal criteria, waarbij enkel deze werden weerhouden die automatisch via het ICT-systeem gegenereerd kunnen worden:

- Linken met sporen/referentiestalen van een verdachte primeren op referentieprofielen van veroordeelden (deze dossiers zijn immers afgehandeld);
- Ernstige misdrijven primeren: de ernst is af te leiden uit de kwalificatiecode in het notitienummer bv. 10 (bendevorming/gijzeling/criminele organisatie), 11 (diefstal met geweld of bedreiging/afpersing/car-en homejacking), 30 (moord-doodslag), 31 (zelfmoord), en 37 (zedemisdrijven);
- Ouderdom dossier: jongste dossier primeert. Het is meer opportuun om nog bijkomend onderzoek te verrichten in recente dossiers dan oude zaken te heropenen.

Het arrondissement/notitienummer dat eerst vermeld wordt in de ‘pro justitia’ moet het initiatief nemen.

8.3.3. Lokale PK

De pro justitia wordt overgemaakt aan de lokale DNA-cel, die instaat voor de toebedeling aan de juiste magistraat.

Van de lokale PK wordt verwacht dat hij de positieve linken die hem wordenesignaleerd via de vergelijkingen in de nationale DNA-gegevensbanken, ook effectief exploiteert en aanwendt in zijn onderzoeken.

Wanneer een lokale PK is aangeduid om de “lead” te nemen, stuurt hij naar de andere magistraten-titularissen die vermeld staan in de pro justitia, een kantschrift waarin hij

enerzijds al gegevens uit zijn eigen dossier meedeelt (soort zaak, stand van zijn dossier, sporen of niet, andere nuttige gegevens) en anderzijds nuttige info opvraagt bij zijn collega's.

De "lead" of het initiatief nemen, houdt in dat de lokale PK instaat voor de informatievergaring.

Hierbij gelden twee opmerkingen:

1. Indien in een ander arrondissement een belangrijk dossier loopt, moet dit arrondissement vanzelfsprekend niet wachten en kan zij het initiatief overnemen, mits verwittiging van de aanvankelijk aangeduide initiatiefnemer;
2. Het feit dat men het initiatief neemt, betekent niet dat men de dossiers ook verder moet behandelen.

Voor de overdracht van de dossiers gelden de normale regels. Ook zal dit nader geregeld worden in de omzendbrief antecedentendatabank ADBA die in opmaak is.

9. INTERNATIONALE VERGELIJKINGEN

Artikel 8 van de DNA-wet 1999-2011 maakt de automatische uitwisseling van DNA-gegevens mogelijk met andere Europese lidstaten conform de besluiten van de Raad van de Europese Unie van 23 juni 2008 (2008/615/JBZ en 2008/616/JBZ).

De beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken (of zijn gemachtigde) heeft de exclusieve bevoegdheid om in strafzaken DNA-linkgegevens die in de nationale DNA-gegevensbanken zijn opgeslagen, uit te wisselen met buitenlandse contactpunten om geautomatiseerde bevestigingen en vergelijkingen van DNA-profielen uit te voeren.

Dit artikel is nog niet in werking getreden (cf. artikel 36 DNA-KB 2013). De Europese regelgeving vereist immers eerst een besluit van de Raad EU alvorens met de internationale uitwisseling begonnen mag worden.

Dit deel van de omzendbrief zal het voorwerp uitmaken van een addendum aan de omzendbrief.

DEEL IV. SLOTBEPALINGEN

Deel IV geeft de strafrechtelijke inbreuken weer die zijn bepaald in de nieuwe DNA-regelgeving, bespreekt de overgangsbepalingen en de evaluatie van de omzendbrief.

1. STRAFRECHTELIJKE INBREUKEN

Artikel 6 DNA-wet 1999-2011 stelt strafbaar:

§ 1. Hij die zonder daartoe gerechtigd te zijn, wetens kennis neemt van de uitslag van het resultaat van de vergelijking van DNA-profielen.

→ gevangenisstraf van 6 maanden tot 1 jaar en/of geldboete van 200-10.000 euro

§2. 1° Hij die, terwijl hij weet dat de gegevens verkregen zijn door het plegen van het misdrijf bedoeld in § 1, die gegevens wetens gebruikt voor andere doeleinden dan de strafprocedure.

2° Hij die, terwijl hij daartoe gerechtigd is, kennis neemt van de uitslag van het resultaat van de vergelijking van DNA-profielen en die resultaten wetens gebruikt voor andere doeleinden dan de strafprocedure.

3° Hij die de aangetroffen sporen of de referentiestalen en daaruit afgeleide stalen die DNA bevatten, gebruikt voor andere doeleinden dan de strafprocedure.

→ gevangenisstraf van 6 maanden tot 2 jaar en/of geldboete van 200-20.000 euro

§ 3. Hij die wetens een vergelijking van DNA-profielen uitvoert of doet uitvoeren, buiten de gevallen die de wet bepaalt of zonder inachtneming van de vormen die zij voorschrijft.

→ gevangenisstraf van 6 maanden tot 5 jaar en/of geldboete van 500-50.000 euro

§4. De bepalingen van Boek I van het Strafwetboek (misdrijven en bestraffing in het algemeen) met inbegrip van hoofdstuk VII (deelneming van verscheidene personen aan eenzelfde misdaad of wanbedrijf) en artikel 85 (verzachtende omstandigheden) zijn op deze misdrijven van toepassing.

Artikel 30, eerste lid DNA-KB 2013 stelt i.v.m. het beroepsgeheim:

De leden van het NICC, die toegang hebben tot de nationale DNA-gegevensbanken en de personeelsleden van de erkende DNA-labo's moeten het beroepsgeheim bewaren en zijn strafbaar overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek.

Ze zijn niet strafbaar wanneer ze geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) een getuigenis af te leggen en wanneer de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken.³²⁹

³²⁹ Art. 458 Sw.

- Indien ze hun beroepsgeheim schenden: gevangenisstraf van 8 dagen tot 6 maanden en/of geldboete van 100-500 euro

Het verslag aan de Koning³³⁰ geeft als verantwoording dat de hoger vermelde personen onderworpen zijn aan de strengste eisen op het gebied van vertrouwelijkheid en geheimhouding, gezien ze kennis nemen van een groot aantal gevoelige gegevens. Vandaar dat ze onderworpen zijn aan het geheim van het onderzoek³³¹ en de vereisten van artikel 458 van het Strafwetboek.

2. OVERGANGSBEPALINGEN

In de nieuwe DNA-wet zijn slechts drie overgangsbepalingen voorzien, waarvan enkel de eerste twee al in werking zijn getreden:

1. Voor de DNA-labo's is bepaald dat zij uiterlijk zes maanden na de inwerkingtreding van de nieuwe wet, alle referentiestalen en daaruit afgeleide stalen die DNA bevatten, moeten vernietigen.³³²

De wet van 1999 voorzag niet in de vernietiging van de uit de oorspronkelijke referentiestalen afgeleide stalen door de DNA-labo's. Daardoor is het mogelijk dat deze afgeleide stalen sinds 1999 bewaard zijn door de labo's en is een overgangsbepaling bijgevolg noodzakelijk.³³³

2. Voor het NICC (dienst DIS) is bepaald dat alle DNA-profielen die overgemaakt werden onder het regime van de oude wet – dus ook diegene die niet vergezeld waren van een vordering tot vergelijking vanwege de bevoegde magistraat – vanaf de inwerkingtreding van de nieuwe wet onder het regime van de nieuwe wet vallen.

Dit betekent dat deze DNA-profielen alsnog vergeleken kunnen worden met de profielen in de nationale DNA-gegevensbanken.³³⁴

3. Wat de veroordeelden betreft, voorzag artikel 8 van de oude DNA-wet reeds in een overgangsbepaling voor veroordeelden/geïnterneerden die voor de datum van inwerkingtreding definitief veroordeeld waren voor de voorziene misdrijven maar waarbij de straf nog niet definitief ten uitvoer werd gelegd. Het tweede lid van dit artikel dat voorzag dat van veroordeelden/geïnterneerden die van hun vrijheid beroofd zijn op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet het DNA-profiel opgesteld wordt “zodra ze in vrijheid gesteld worden”, zorgde voor heel wat praktische problemen.³³⁵

Het oude artikel 8 is inmiddels vervangen door het nieuwe artikel 8, dat wel een ander onderwerp regelt, namelijk de internationale vergelijking. Dit nieuwe artikel 8 is nog niet in werking getreden.

De inhoud van het oude artikel 8 werd in de nieuwe DNA-wet hernomen in het nieuw toegevoegde artikel 8ter. Het euvel werd opgelost door te bepalen dat het DNA-profiel ook afgenomen kon worden tijdens de vrijheidsbeneming. Dit artikel is echter niet in werking getreden.

³³⁰ Verslag aan de Koning bij het DNA-KB 2013, 52402.

³³¹ Dit bevestigt nadrukkelijk de toepasselijkheid op deze personen van art. 28 *quinquies*, § 1 Sv. (geheim van het opsporingsonderzoek) en 57, § 1 Sv. (geheim van het gerechtelijk onderzoek).

³³² Art. 23, § 1 DNA-wet 1999-2011.

³³³ *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 37.

³³⁴ Art. 23, § 2 DNA-wet 1999-2011; *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 1504/001, 37-38.

³³⁵ Oude artikel 8 volgens de DNA-wet 1999.

Dit artikel was immers het voorwerp van een controverse waarbij volgens een strikte lezing de vermelding “voor de datum van inwerkingtreding van deze wet” geïnterpreteerd kan worden als zijnde de datum van inwerkingtreding van de oude wet (20 maart 2002) en dus een retroactiviteit impliceert van 11 jaar. Dit is in de praktijk onmogelijk toe te passen en tast tevens de rechtszekerheid aan.

De inwerkingtreding van dit artikel werd dus uitgesteld in afwachting van een interpretatieve wet of wetswijziging. Dit is een probleem dat al gesignaleerd werd aan de Minister van Justitie door het College van procureurs-generaal.³³⁶

Vanaf 1 januari 2014 geldt dus de volgende eenvoudige regeling:

- De nieuwe DNA-wet bepaalt niets over het ogenblik van afname van een referentiestaal van een veroordeelde. Dit kan dus zowel tijdens de vrijheidsberoving als erna;
- Voor de nieuwe misdrijven opgenomen in de DNA-wet 2011 kan enkel een referentiestaal afgenomen worden voor veroordelingen die dateren van na de inwerkingtreding van de nieuwe wet;
- Voor de misdrijven die al opgenomen zijn in de oude DNA-wet en waarvoor de veroordeelde/geïnterneerde zijn straf nog moet uitzitten of uitzit, kan het DNA-referentiestaal ook op elk moment afgenomen worden gezien het oude artikel 8 vanaf 1 januari 2014 opgeheven is.

Gezien geen andere overgangsbepalingen in de wet opgenomen zijn, gelden de gewone regels:

- De nieuwe DNA-wet is een procedurewet waardoor de rechtspleging gewijzigd wordt. Bijgevolg geldt het principe van de onmiddellijke werking op hangende rechtsgedingen.³³⁷ De datum van inwerkingtreding bepaalt het tijdstip waarop de rechtsgevolgen van de tekst zich kunnen voordoen, met name op de proceshandelingen die gesteld worden na de inwerkingtreding van de nieuwe wet.³³⁸
- Opdrachten die werden gegeven voor de inwerkingtreding van de nieuwe wet, moeten na 1 januari 2014 uitgevoerd worden volgens de nieuwe procedureregels die vanaf dan gelden. Wanneer dit problemen zou stellen bij de uitvoering ervan, kan indien noodzakelijk de opdracht terug overgemaakt worden aan de bevoegde magistraat zodat nieuwe instructies gegeven kunnen worden.

3. EVALUATIE VAN DEZE OMZENDBRIEF

Gezien het wetsontwerp inzake de oprichting van de DNA-databank “Vermisten” intussen werd goedgekeurd, met inwerkingtreding 18 maanden na publicatie in het Belgisch Staatsblad (*supra* deel II, punt 4), zal deze omzendbrief sowieso op korte termijn geactualiseerd moeten worden.

Van deze actualisering zal gebruik gemaakt worden om de huidige omzendbrief tevens te evalueren.

Een tussentijdse evaluatie zal plaatsvinden in het begin van de maand december 2014.

³³⁶ Brief van het College van Procureurs-generaal aan de Minister van Justitie dd. 29 april 2013.

³³⁷ Art. 3 Ger. Wb.; L. DUPONT en R. VERSTRAETEN, *Handboek Belgisch Strafrecht*, Leuven, Acco, 1990, nr. 191, 138.

³³⁸ P. POPELIER, *Toepassing van de wet in de tijd : vaststelling en beoordeling van temporele functies*, Antwerpen, Story-Scientia, 1999, p. 73.

Alle opmerkingen en suggesties betreffende deze omzendbrief moeten dan ook overgemaakt worden aan de magistraat benoemd bij de nationale cel en aan het College van procureurs-generaal.